

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอน
โดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ปริญญานิพนธ์

ของ

ปรีดา วิทยากุล

- 5 เม.ย. 2537

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
กันยายน 2536
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... จ.ร./ม.ว. @ 18888 ประธาน

(ผศ.ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

คณะกรรมการสอบ

..... จ.ร./ม.ว. @ 18888 ประธาน

(ผศ.ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.วิเชียร อำนวยรักษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ค.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่... 30 ... เดือน... กันยายน ... พ.ศ. 2536

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ตรูเนตร อัครสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ ดร.วิเชียร อำพันรักษ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ รวมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัย ขอบกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรัส น้อยแสงศรี ดร.ชุตินา วัฒนาศิริ อาจารย์สุนทร วัฒนพันธุ์ อาจารย์พจนารถ บัวเขียว ที่ให้ความช่วยเหลือในการสร้าง แนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และคณาจารย์ โรงเรียนนวมินทราชูทิศกรุงเทพมหานครทุกท่าน และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณนิสิตปริญญาโทรุ่นพี่ รุ่นน้อง และเพื่อน ๆ วิชาเอกการมัธยมศึกษาทุกคน ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มการสอนสังคมศึกษา ที่ให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นที่ปรึกษา และเป็นกำลังใจด้วยดีตั้งแต่ต้นจนสำเร็จการศึกษา

เบื้องหลังความสำเร็จของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ส่วนหนึ่งมาจากแรงสนับสนุนจากคุณพ่อคุณแม่ พี่ ๆ คุณสมพงษ์ วิทยากุล และลูก ๆ ที่ได้เป็นกำลังใจและให้การช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแด่ คุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดา-มารดา คุณครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปรีดา วิทยากุล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของ	
	การทำค่านิยมให้กระจ่าง.....	11
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของ	
	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.....	29
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ.....	35
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ.....	47
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของ	
	การทำค่านิยมให้กระจ่าง.....	51
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	54
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	55
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	56

การดำเนินการทดลอง.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	76
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	76
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	77
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	79
อภิปรายการศึกษาค้นคว้า.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก.....	98
ภาคผนวก ข.....	205
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	218

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แบบแผนการทดลอง.....	64
2	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตาม คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.....	72
3	การเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่เรียนวิชา สังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.....	74
4	การเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการ ของการทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนและหลังการทดลอง.....	75
5	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มควบคุม.....	206
6	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มทดลอง.....	208
7	คะแนนความสามารถในการตัดสินใจ ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และ ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มควบคุม.....	210
8	คะแนนความสามารถในการตัดสินใจ ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และ ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มทดลอง.....	212
9	แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	214
10	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการตัดสินใจ.....	216

บัญชีภาพประกอบ

	ภาพประกอบ	หน้า
1	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการเกิดค่านิยมด้วยวิธีกระจ่างค่านิยม.....	18
2	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง....	21
3	แผนภูมิแสดงองค์ประกอบของพฤติกรรมของมนุษย์.....	22
4	แผนภูมิแสดงผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์.....	23
5	แผนภูมิแสดงขั้นตอนของระบบการตัดสินใจเลือกค่านิยม.....	25
6	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.....	33
7	แสดงการเปรียบเทียบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามคู่มือแนวการสอนของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กับการสอนโดยกระบวนการ ของการทำค่านิยมให้กระจ่าง.....	34
8	รูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจ โดยการวางแผนอย่างรอบคอบ.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาคือการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อย่างต่อเนื่องทุกรูปแบบ เนื่องจากคุณภาพของคนเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาประเทศ และการศึกษาควรจะเป็นการปลูกฝัง สร้างเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเลือกตัดสินใจและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (สิลาภรณ์ นาครทรรพ. 2531 : 47) สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดความสำคัญของการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ในข้อที่ 4.4.7 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคนให้มีคุณธรรม มีความสามารถ และพลานามัยสมบูรณ์เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า และสามารถดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และค่านิยมอันดีงามของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2535 : 16) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ในด้านหลักการที่สำคัญข้อที่ 1 ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ เจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจ และคุณธรรมของบุคคลอันเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเป้าหมายสำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลระหว่างความเจริญทางวัตถุและความเติบโตทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 38)

^{ฉบับที่ 2} ประเทศที่เจริญประชาชนจะต้องมีคุณภาพ คือทั้งการศึกษาดี มีคุณธรรม อันเป็นสิ่งเกื้อกูลให้ประเทศชาติของตนเจริญรุ่งเรืองและมีระเบียบวินัยดังคำกล่าวที่ว่า "วินัยสร้างคนให้เป็นคนดี และคนดีย่อมสร้างชาติให้เจริญก้าวหน้า" (พินาน บุญชาติพิสุทธิ. 2528 : 27-29) การที่จะเป็นคนดีที่สามารถสร้างชาติให้เจริญได้ จึงเป็นหน้าที่ของการอบรมเลี้ยงดู และการศึกษา ซึ่งตรงกับเป้าหมายหลักสูตรกลุ่มวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่มุ่งการเตรียมพลเมืองดีที่สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของข้อมูล มีเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจการของบ้านเมือง ทั้งในระดับชุมชน ประเทศ และโลก (กรมวิชาการ.

2534 : 15) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนครูสังคัมภีศไม่ควรเน้นการพัฒนาความรู้เพียงอย่างเดียว ควรให้ความสำคัญของการพัฒนาทัศนคติ ทักษะ และบทบาทอื่น ๆ ที่จำเป็นให้เหมาะสมควบคู่กันไปด้วย (มานิตย์ แก้วปู. 2526 : 108) จิวอรรถา

แต่การเรียนการสอนเท่าที่ผ่านมายังไม่บรรลุจุดประสงค์เท่าที่ควรเพราะพฤติกรรมของผู้เรียนสังคัมภีศเมื่อเรียนไปแล้วไม่เปลี่ยนแปลง ไม่สามารถนำวิชาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ตามความคาดหวัง สาเหตุสำคัญที่ผู้เรียนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากที่เรียนจบไปแล้วคือการสอนของครู (ลาวัญญ์ ถนองจันทร์. 2521 : คำนำ) ทั้งนี้เพราะครูมักสอนตามตำรา หรือแบบเรียนเพื่อให้ทันตามเวลาที่กำหนดมากกว่าที่จะมุ่งจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนยังขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร (จรรยา คุณมี. 2521 : 10-11) ครูไม่พัฒนาวิธีสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่มุ่งหวังให้ประชากรเป็นผู้ที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่าง เป็นสุข ดังนั้นหลักสูตรวิชาสังคัมภีศระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงได้กำหนดความมุ่งหวังของหลักสูตรไว้หลายประการและประการหนึ่งที่สำคัญ คือมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนาตนเอง (กรมวิชาการ. 2534 : 6) จากการที่ครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สนองตอบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามแนวดำเนินการดังกล่าวข้างต้น อันส่งผลให้ผู้เรียนมีปัญหาตามมาหลายประการ และประการหนึ่งที่สำคัญคือผู้เรียนไม่ทราบว่าเมื่อเรียนไปแล้วจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร ตลอดจนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดความรับผิดชอบ ไม่เคารพในสิทธิของผู้อื่น (เย็นใจ เลหาวิช. 2525 : 145) ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจำแนกแยกแยะ และหาทางเลือกในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีเหตุผลไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น ความสามารถในการจัดการกับตัวเองได้ จึงเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ จากผลการพัฒนาการศึกษาและประเด็นหลักของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) มีปัญหาการจัดการศึกษาที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนา วัฒนธรรม คุณธรรม และจริยธรรม คือการเรียนการสอนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังจริยธรรมได้อย่าง

สมบูรณ์ ยังเน้นการส่งเสริมและวัดความจำมากกว่าการปฏิบัติและครุส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ หรือความภูมิใจในวัฒนธรรมไทย จึงไม่อาจสอนให้รู้จักคิด เลือกสรรยอมรับในคุณค่าและปฏิบัติตามได้ (กรมวิชาการ. 2529 : 42) จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นกรมสามัญศึกษาได้มีนโยบายในการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนโดยให้ครูเปลี่ยนวิธีการสอนแบบป้อนให้เด็ก มาเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการให้นักเรียนช่วยกันคิดวิเคราะห์มุ่งการแบ่งกลุ่มนักเรียนให้รู้จักทำงานร่วมกัน ผูกมัดการคิดการสำรวจ รู้จักตัดสินใจ (พะยอม แก้วกำเนิด. 2531 : 9) ซึ่งผลดีของการใช้กระบวนการในการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการทางปัญญา มีทักษะในการคิดวิจารณ์ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (กรมวิชาการ. 2534 : 49) และนาคยา ภักธแสงไทย (2524 : 23) ได้กล่าวว่าวิธีการสอนโดยกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถขจัดข้อขัดแย้งสับสนในสังคมปัจจุบันอีกทั้งได้เรียนรู้วิธีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตในวิถีทางที่แต่ละคนพอใจซึ่งนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 43) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล เพราะการทำกิจกรรมทุกอย่างจะต้องมีการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับแทบทั้งสิ้น บุคคลจึงควรมีการตัดสินใจที่ดีที่สุดสำหรับตัวเขา ซึ่งจะเป็นการตัดสินใจที่รอบคอบ เป็นกระบวนการและมีระบบโดยคำนึงถึงผลดีผลเสีย มีการชั่งน้ำหนักและพิจารณาอย่างรัดกุม ด้วยเหตุนี้การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งกระบวนการหนึ่ง ซึ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนที่ควรจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนเข้าสู่การเรียนและอาชีพได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพจะสามารถช่วยบุคคลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ ในชีวิตอีกด้วย อันจะนำไปสู่การช่วยตนเองและผู้อื่นในสังคมให้ดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (อ้างอิงจาก นิตยสาร วิทยาศาสตร์ 2536 : 3)

อนึ่งจากความคิดเห็นของวัชร ชูธรรม (2525 : 5) ที่กล่าวว่าควรใช้วิธีการสอนเด็กให้เรียนรู้และเข้าใจระบบหรือกระบวนการของการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยมจะดีกว่า เราต้องจัดกิจกรรมให้เด็กพิจารณาชีวิตอย่างมีเหตุผล ให้รู้จักพิจารณาถึงผลที่

ได้รับจากการตัดสินใจแต่ละอย่างแต่ละครั้งและให้รู้จักเลือกกระทำ หรือตัดสินใจเลือกโดยมีความสำนึกตลอดจนผลตอบแทนที่ได้รับจากการกระทำนั้น ๆ รู้วิธีสำรวจวิถีการดำเนินชีวิต ทุกแง่ทุกมุมเพื่อค้นคว้าตนได้ดำเนินชีวิตตามที่ตนเห็นว่าเป็นค่านิยมของตนหรือไม่ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา (2533 : 11) ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการ 9 ประการได้แก่ ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น คิดวิเคราะห์วิจารณ์ สร้างทางเลือก หลากหลาย ประเมินและเลือกทางเลือก กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ ประเมินระหว่างการศึกษาปฏิบัติ ปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Values Clarification Process) หรือการให้ผู้เรียนค้นพบเหตุผลด้วยตนเองสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างจากการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาหรือไม่ และนักเรียนจะมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นหรือไม่ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจระหว่างก่อนการเรียนกับหลังการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจให้แก่นักเรียนเพิ่มขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 6 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 240 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 80 คน ซึ่งดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากจากจำนวน 6 ห้องเรียนให้เหลือ 2 ห้องเรียน นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาคละกัน แล้วจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดย

2.1 กลุ่มทดลองจำนวน 40 คน ได้รับการสอนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

2.2 กลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน ได้รับการสอนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองสอนกลุ่มละ 16 คาบ ๆ ละ 50 นาที

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองคือเรื่องมนุษย์กับสังคม สังคมไทย การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและแนวโน้ม และปัญหาสังคมไทย วิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401

5. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอน 2 วิธีคือ

5.1.1 การสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

5.1.2 การสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา

5.2 ตัวแปรตามมี 2 ตัวแปรคือ

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

5.2.2 ความสามารถในการตัดสินใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Values Clarification Process) หมายถึง วิธีการที่จะทำให้บุคคลได้ค้นหาเหตุผลด้วยตนเอง ภายใต้เงื่อนไข หรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้ให้บุคคลได้ตรวจสอบ สิ่งที่เขาเห็นคุณค่า ด้วยการหาเหตุผลมาพิจารณาตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ เพราะเหตุใด จนเกิดความกระจ่างในสิ่งที่เขาเห็นคุณค่านั้น โดยถือว่าการที่คนจะเห็นคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นเลือกสรรแล้วด้วยตัวของเขาเอง

2. การสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง หมายถึง การสอนด้วยวิธีการที่ให้นักเรียนได้ตรวจสอบสิ่งที่เขาเห็นคุณค่าจนเกิดความกระจ่างในสิ่งที่เขาเห็นคุณค่านั้น โดยการพิจารณาเลือกสรรด้วยตนเองตามกระบวนการกระจ่างในค่านิยมตามแนวคิดของ แรธส์, ฮาร์มิน และไซมอน (Raths, Harmin and Simon. 1966 : 30) มีขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียน โดยครูสร้างความสนใจให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาโดยใช้รูปภาพ หรือสไลด์ หรือแผ่นโปสเตอร์ หรือวีดิทัศน์ เป็นต้น ประกอบการสนทนาซักถาม

ขั้นสอน 1. เสนอปัญหา โดยใช้เอกสารกรณีตัวอย่าง พร้อมทั้งนักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากสไลด์ หรือวีดิทัศน์ หรือหนังสือแบบเรียน หรือเอกสารประกอบการเรียน

2. การตัดสินใจการกระทำด้วยตนเองอย่างอิสระ

2.1 กำหนดทางเลือก จากกรณีตัวอย่าง นักเรียนกำหนดทางเลือกด้วยตนเองโดยเสนอทางเลือกหลาย ๆ แนวทางเพื่อแก้ปัญหาพร้อมบันทึกในแบบบันทึกหมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม โดยให้นักเรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดหนึ่งทางเลือก อย่างมีเหตุผล พร้อมบันทึกในแบบบันทึกทางเลือกหมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้น โดยให้นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้น จากแนวทางที่นักเรียนเลือก พร้อมบันทึกในแบบบันทึกผลจากทางเลือก หมายเลข 3

3. การอภิปรายกลุ่มย่อย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มประมาณกลุ่มละ 6-7 คน โดยวิธีการจับฉลากสี ได้กลุ่มแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน พร้อมทั้งรับผิดชอบกำหนดงาน ครูทบทวนบทบาทหน้าที่แล้วเริ่มดำเนินการอภิปรายกลุ่ม โดยให้สมาชิกเสนอความคิดเห็นของตนเองต่อกลุ่ม พร้อมทั้งเหตุผลในการเลือกและคุณค่าที่เกิดขึ้น เลขานุการบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม ประธานกล่าวสรุปมติกลุ่มแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนทราบนักเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มบันทึกมติกลุ่มในเอกสารบันทึกมติกลุ่มคือแบบบันทึกมติกลุ่มหมายเลข 4

4. แสดงเหตุผล จากความคิด และเหตุผลที่กลุ่มยอมรับแล้ว แต่ละกลุ่มส่งผู้รายงานนำมติกลุ่มแสดงความคิดเห็น และเหตุผลของกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้น

5. การยึดมั่นคุณค่า หลังจากทบทวนการรายงานจากตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มแล้วให้สมาชิกแต่ละคน ตัดสินใจเลือกทางเลือกของตนในการแก้ปัญหาด้วยตนเองอีกครั้ง จดบันทึกการตัดสินใจยึดมั่นความคิดและเหตุผล ในแบบบันทึกหมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในชั้น เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติตน นักเรียนแต่ละคนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติของตนพร้อมจดบันทึก ขั้นตอนการปฏิบัติตนในแบบบันทึกหมายเลข 6

ขั้นสรุป สรุปความคิด และเหตุผลที่ตนยอมรับ จากการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติอีกครั้ง พร้อมทั้งครูให้นักเรียนพิจารณาว่าได้แสวงหาความรู้ ความคิด การกระทำ และการแลกเปลี่ยนความรู้สึกต่อกันมาใช้อย่างไร ใช้เกณฑ์ใดในการพิจารณา เช่น การยึดมั่นตนเอง คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม และลักษณะความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เป็นต้น

3. การสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามแนวการสอนของหน่วยนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยมีลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 9 ขั้นดังนี้

3.1 ขั้นสร้างความสนใจ หมายถึง การทำให้นักเรียนเกิดความตั้งใจในการเรียนครูอาจใช้การสนทนา หรือใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

3.2 ขั้นแจ้งจุดประสงค์ หมายถึง การแจ้งให้นักเรียนทราบผลการเรียนรู้ในบทเรียนนั้น หรือเป็นการให้นักเรียนได้รับรู้จุดหมายปลายทางหรือเป้าหมายของการเรียนการสอน

3.3 ขั้นทบทวนความรู้เดิม หมายถึง การสำรวจ หรือกระตุ้นให้นักเรียนระลึกถึงการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็น โดยครูจะใช้การซักถาม หรือสนทนา

3.4 ขั้นเสนอบทเรียนใหม่ หมายถึง การเริ่มเรียนรู้ใหม่โดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการสนทนา ซักถาม

3.5 ขั้นแนะให้เกิดการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นการบอกแนวทาง หรือนำทางให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง เช่น แนะนำวิธีการร่วมกิจกรรม แนะนำหนังสือ หรือแหล่งประกอบการค้นคว้า

3.6 **ชั้นแสดงพฤติกรรม** หมายถึง ชั้นการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองหรือแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ครูตั้งไว้

3.7 **ชั้นแจ้งผลการปฏิบัติ** หมายถึง การแจ้งผลการกระทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้นักเรียนทราบ โดยการชมเชย แนะนำ แสดงความยินดีในผลงาน

3.8 **ชั้นประเมินผล** หมายถึง การวัด หรือประเมินว่าพฤติกรรมที่นักเรียนได้กระทำนั้นบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนเพียงใดโดยครูสังเกต ตรวจรายงาน การอภิปราย การตอบคำถาม

3.9 **ชั้นส่งเสริมความแม่นยำและถ่ายโอนการเรียนรู้** เป็นการสรุปขั้นบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่แม่นยำขึ้น โดยการทำแบบฝึกหัดหรือทดสอบ หรือทำรายงาน

4. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา** หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ทำการทดลอง เรื่องมนุษย์กับสังคมสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยและแนวโน้ม และปัญหาสังคมไทย ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า และแบบวัดนี้มีคุณภาพเที่ยงตรง เชื่อถือได้

5. **ความสามารถในการตัดสินใจ** หมายถึง การตกลงใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจากการพิจารณาสถานการณ์ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใด ออกมาจากสถานการณ์สำหรับนำไปปฏิบัติโดยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กระบวนการการตัดสินใจของดิงค์เลจ (ทินย์มาศย์ นิมลศักดิ์. 2530 : 73-123 ; อ้างอิงมาจาก Dinklage. 1977) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 **รู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร** เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกปัญหาจากสถานการณ์ได้

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจได้

ขั้นที่ 3 รู้จักทางเลือกที่มีอยู่ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่ามีทางเลือกใดบ้างในการตัดสินใจเลือก เพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกผลดีผลเสีย ของแต่ละทางเลือกได้ตลอดจนทางเลือกใดมีน้ำหนักดีกว่าและจะแก้ปัญหาในขั้นที่ 1 ได้หรือไม่

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ✓
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ✓
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ความหมายของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบันและการต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็วในวิถีการดำเนินชีวิตแต่ละวัน ก่อให้เกิดความกังวลและสภาพที่ถูกบีบคั้น ในจิตใจเป็นอย่างมากจึงมีนักจิตวิทยา 2 กลุ่ม ที่พยายามหาทางแก้ไขสภาพบีบคั้นนี้ กลุ่มแรกได้แก่ กลุ่มจิตบำบัดผู้นำในกลุ่มนี้คือ รอลโล เมย์ (Rollo May) ได้เขียนเรื่อง "ความรักและน้ำใจ" และโรเบิร์ต ทู แอสซาจิโอลิ (Rober to Assagioli) เขียนเรื่อง "การแสดงออกโดยน้ำใจ" นักจิตวิทยาทั้งสองท่านได้พยายามชี้ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้วิธีการตัดสินใจ วิธีการตั้งเป้าประสงค์ชีวิตวางแผนชีวิตและสร้างอุดมการณ์เพื่อดำเนินชีวิตให้มีความหมายมากขึ้น ส่วนนักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ ออลพอร์ต, โรเจอร์ และ มาสโลว์ (Allport, Rogers and Maslow) ได้ให้ทั้งแง่คิดและทางปฏิบัติที่สำคัญ ๆ ในเรื่องนี้ไว้มาก โดยใช้วิธีการแนะแนวให้คำปรึกษาในปี ค.ศ. 1966 ได้มีนักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ แรธส์, ฮาร์มิน และ ซีมอน (Raths, Harmin and Simon) ได้พยายามนำปัญหาทางค่านิยมมาคิดใช้กับการศึกษา

เนื่องจากได้ศึกษาพบว่าวิธีการเสริมสร้างค่านิยมในอดีตใช้วิธีการอบรมสั่งสอนศีลธรรม จริยธรรม โดยบอกว่าอะไรดีควรทำ อะไรไม่ดีไม่ควรทำ หรือการที่ผู้ใหญ่พยายามทำตนเป็นต้นแบบ (Modeling) เพื่อหวังที่จะให้เด็กเป็นไปตามรูปแบบที่ต้องการและจัดการกับเด็กโดยการให้รางวัล การลงโทษ การบังคับข่มขู่ โดยเชื่อว่าสามารถแก้ไขพฤติกรรมจากเลวให้ดีขึ้นได้ ความเชื่อในวิธีการทั้ง 3 แบบนี้นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเห็นว่า เป็นวิธีการที่ไม่สามารถปลูกฝังและอบรม หรือถ่ายทอดค่านิยมได้ แต่มีกระบวนการที่ช่วยให้คนเราเข้าถึงค่านิยมต่าง ๆ ได้ และอีกสาเหตุหนึ่งคือเชื่อว่าค่านิยมคนเรานั้นเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ดังนั้นแทนที่จะใช้การอบรมสั่งสอนตัวค่านิยมที่พึงประสงค์ หรือยึดเยียดค่านิยมของสังคมให้กับเด็กอันเป็นวิธีที่ไม่ควรกระทำแต่ควรใช้วิธีการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในระบบหรือกระบวนการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยมจะดีกว่า คือสอนให้เด็กพิจารณาชีวิตอย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจว่าคนเราทุกคนมีการตัดสินใจที่ดี ๆ ได้หลาย ๆ วิธีทางด้วยกันในแต่ละปัญหา จึงควรพิจารณาถึงผลที่ได้รับจากการตัดสินใจแต่ละอย่างแต่ละครั้ง เพื่อให้รู้จักเลือกกระทำ หรือตัดสินใจเลือกโดยมีความสำนึกในบทบาทและหน้าที่ เพื่อผลตอบแทนที่ได้รับจากการกระทำนั้น ๆ และนักจิตวิทยากลุ่มนี้เรียกวิธีการนี้ว่า Value Clarification เขียนย่อว่า V.C ในภาษาไทยมีผู้ใช้ชื่อว่าวิธีการพิจารณาเสริมสร้างค่านิยม หรือ การทำค่านิยมให้กระจ่างหรือการกระจ่างค่านิยม ในที่นี้ขอใช้คำว่า การทำค่านิยมให้กระจ่าง ซึ่งบุคคลหลายฝ่ายให้ความหมายไว้อย่างต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2529 : 52) ได้กล่าวถึงกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างว่าเป็นการหาทางให้คนแต่ละคนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น รวมถึงรู้จักสังคม และสิ่งแวดล้อมด้วยคำว่า "รู้จัก" ในที่นี้เน้นที่ความรู้สึกหรือความคิดเห็นซึ่งหมายถึง การที่คน "รู้สึก" ว่าตนเองคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ไม่ใช่ "รู้" เพราะเป็น "ความรู้" กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นวิถีทางที่จะให้เขาได้สำรวจค่านิยมของตนเองภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์ ที่กำหนดไว้ผลกระทบที่ได้จากกระบวนการนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการกระทำของคนด้วยเป็นวิธีการทำให้คนยอมรับความรู้สึกและความคิด

ด้วยตนเอง เทคนิคที่ใช้เป็นวิถีทางที่จะก่อให้เกิดคนสำรวจค่านิยมของตนเอง ใช้คำถามที่ถามความคิดเห็นที่เป็นคำถามปลายเปิดคือ คำตอบที่ถูกต้องมีหลายคำตอบ เป็นคำถามที่ใช้ในเชิงสังคมศาสตร์ คำถามประเภทถามความเห็นหรือความรู้สึกนี้ ทุกคนจะตอบได้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการกล้าแสดงออกผลจากการแสดงความเห็นเป็นได้ทั้งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาและอาจใช้หรือไม่ใช้สิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ยึดถือก็เป็นได้

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2529 : 7) ให้ความหมายของการทำค่านิยมให้กระจ่างไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ให้คุณค่าได้ตรวจสอบสิ่งที่เขาเห็นคุณค่าจนเกิดความกระจ่างในสิ่งที่เขาเห็นคุณค่านั้น โดยถือว่าการที่คนจะเห็นคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นเลือกสรรด้วยตัวของเขาเอง เห็นคุณค่าของสิ่งนั้นแล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรม สำหรับนาตยา บิลันธนานท์ (2524 : 36) ได้กล่าวว่า กระบวนการกระจ่างในค่านิยมเป็นเพียงกระบวนการที่ต้องการให้คุณค่าได้รู้จักตัวของเขาเอง ได้รู้จักผู้อื่นรวมทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา เป็นการเอื้ออำนวยที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการกระทำของคนเราเข้าด้วยกัน

จากความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความหมายของการทำค่านิยมให้กระจ่าง คือกระบวนการที่ทำให้บุคคลได้ค้นหาค่านิยมด้วยตนเอง ด้วยการหาเหตุผลมาพิจารณาตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดควรหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ เพราะเหตุใดเพื่อให้รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีค่านิยมที่เป็นของตนเอง โดยมีหลักการที่เน้นว่าจะไม่นำค่านิยมเฉพาะอย่าง แต่จะสนใจกระบวนการตรวจสอบ และประเมินค่า วิธีคัดเลือกและจัดอันดับจะนั้นจึงไม่มีค่านิยมที่ถูกบังคับให้เป็น แต่เป็นค่านิยมที่เลือกสรรแล้วด้วยตนเอง

แนวคิดที่เกี่ยวกับการทำค่านิยมให้กระจ่าง

นาตยา บิลันธนานท์ (2528 : 509 - 510) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการทำค่านิยมให้กระจ่างของ แรธส์, อาร์มิน และไซมอน สรุปได้ดังนี้

1. การทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification) เรียกสั้น ๆ ว่า VC. เกิดจากความจำเป็นในการหาแนวทางในการพัฒนาค่านิยมเพื่อเรียนรู้วิธีการตัดสินใจ

การตั้งเป้าหมาย การวางแผนชีวิตและการพัฒนาตนเองที่มีความหมายต่อชีวิต เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันมีลักษณะการเคลื่อนย้ายถ่ายเท และซับซ้อนกันมากซึ่งมีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกเกิดความเครียดและความกดดันต่อคนเรา จึงเกิดแนวความคิดการทำความนิยมให้กระจ่างเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

2. เป็นการส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแปลงแนวการสอนแบบเดิมที่คอยป้อนคำตอบแก่ผู้เรียนด้วยการอบรมสั่งสอน มาเป็นการสอนที่สร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้เข้าใจการนิยมในคุณค่าต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเอง ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาคุณค่าที่เขาชอบ และค่านิยมของผู้อื่นด้วยตัวของเขาเอง

3. เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างหลักสูตรและการสอนโดยใช้จิตใจของผู้เรียนเป็นแกนกลางแนวทางดังกล่าวจะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวน (Inquiry) สร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้สอบถามความรู้สึกของตนเองในเรื่องต่าง ๆ ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ค่านิยมส่วนตัวของเขา และของผู้อื่นได้เลือกค่านิยมของตัวเองแทนที่จะให้ผู้เรียนยึดค่านิยมตามที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้ ส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแนวการสอนที่เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง และมโนคติ มาเน้นระดับของการให้คุณค่า การตรวจสอบค่านิยมของตนเองโดยยังคงสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่

4. ในหลักการเดิมของการทำความนิยมให้กระจ่าง จะไม่นำเนื้อหาสาระของค่านิยมเฉพาะอย่าง แต่จะให้ความสนใจเรื่องกระบวนการตรวจสอบและประเมินค่าทั่ว ๆ ไป ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบ 2 ประการ คือเรื่องราวหรือปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมและวิธีการที่จะคัดเลือกและจัดอันดับค่านิยม

5. มีความเชื่อว่าค่านิยมเป็นกลาง ไม่มีค่านิยมใดที่ดีแท้ไปตลอดกาล ในทุกสถานการณ์ ค่านิยมเป็นตัวบ่งชี้ความเข้าใจในชีวิตของบุคคลแต่ละคน และถ้ามีสิ่งบ่งชี้ภาพพจน์การดำเนินชีวิตหลาย ๆ อย่าง กระบวนการทำความนิยมให้กระจ่างก็ควรจะช่วยให้บุคคลได้ทำความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ด้วยการทำความเข้าใจในแหล่งที่มาของค่านิยมนั้น แล้วเปรียบเทียบกับแนวทางอื่น ๆ ด้วยอันจะทำให้เราเข้าใจตัวเองมากขึ้นกว่าการเข้าใจค่านิยมของตนเองเพียงอย่างเดียว

6. มุ่งที่จะใช้วิธีการคัดเลือก ค้นหาค่านิยมที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกคนต้องการช่วยให้บุคคลได้เกิดความกระจ่างว่าพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมานั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงของเขาหรือไม่ ช่วยให้คนเราได้พิจารณาเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยการตรวจสอบจากการกระทำของเขาเอง

จากแนวคิดของการทำค่านิยมให้กระจ่างที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีรากฐานจากปรัชญาอัตถนิยม (Existentialism) อยู่มาก โดยมองค่านิยมในลักษณะของอัตนัย คือ การที่บุคคลจะเห็นคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวของบุคคลนั้นเลือกสรร ด้วยตัวของเขาเองเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นแล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมโดยเชื่อว่าเมื่อทุกคนมีเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการทำค่านิยมให้กระจ่างในค่านิยมของตนเองแล้วย่อมสามารถทำความเข้าใจในค่านิยมของผู้อื่นได้เช่นกัน และที่สุดก็ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจในแนวทางที่ถูกต้องเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมด้วย

กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

หลุยส์ แรธส์ และคณะ ได้ทำการศึกษาเพื่อหาทางให้นักเรียนได้พัฒนาค่านิยมด้วยตนเองเป็นวิธีการที่ผู้สอนจะไม่ใช่ผู้บรรยาย ผู้อธิบายผู้บอก แต่ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เรียกว่า Facilitator คือเป็นผู้เตรียมจัดสถานการณ์การเรียนรู้ไว้ก่อนเป็นแนวทางเพื่อยั่วให้ผู้เรียนคิดและตัดสินใจซึ่งกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างใช้หลักสำคัญ 2 ประการคือ

1. การยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนโดยไม่ขัดแย้ง หรือชี้นำความเห็นและการกระทำให้ผู้เรียน (Psychological Satisty) ผู้สอนจะร่วมออกความเห็นตามความจำเป็น เป็นการใช้จิตวิทยาสร้างกำลังใจและความคิดเห็นให้ผู้เรียน

2. การใช้กระบวนการเป็นยุทธศาสตร์ (Clarifying Strategies) เพื่อให้ค่านิยมกระจ่างด้วยการใช้คำถามนำความคิดและให้นักเรียนวิเคราะห์ผลงานด้วยตนเองด้วยการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของเหตุและผลตลอดจนผลลัพธ์จากพฤติกรรม

(กรมสามัญศึกษา.2529 : 54)

การที่นักเรียนจะเลือกสรรค่านิยมใด ๆ ได้นักเรียนต้องมีกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างโดยครูต้องฝึกให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของกันและกันและรวบรวมข้อมูลเพื่อหาเหตุผลในการตัดสินใจเลือกสรรค่านิยมด้วยตนเอง

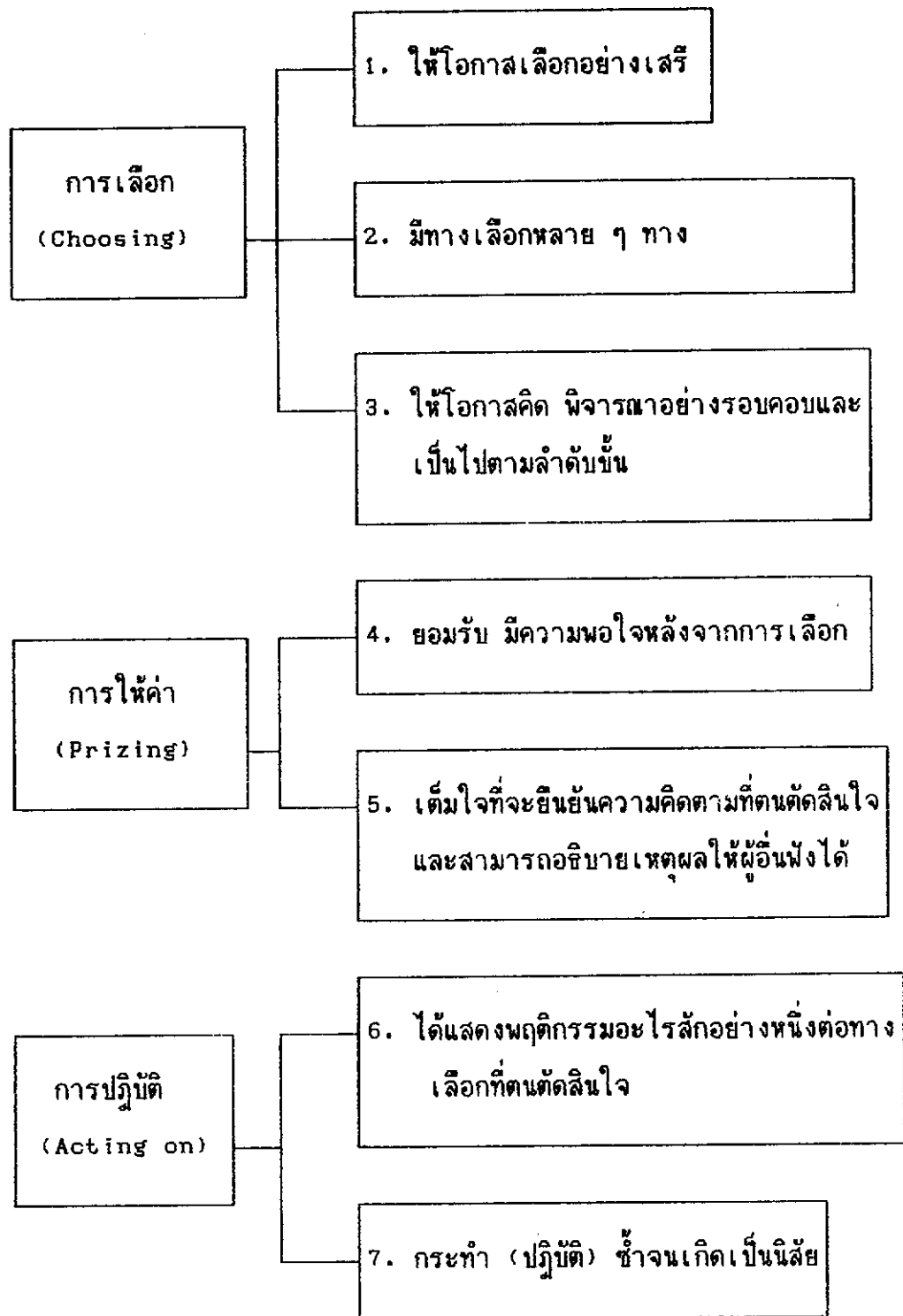
ขั้นตอนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

แรธส์ และคนอื่น ๆ (Raths and others. 1966 : 30) ได้ศึกษาการพัฒนา ค่านิยมแล้วสรุปเป็นเกณฑ์ หรือแนวทางพัฒนาค่านิยม เรียกว่าวิธีการทำค่านิยมให้กระจ่าง โดยเชื่อว่า คนเราจะมีค่านิยมที่สมบูรณ์จะมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ประการใหญ่ ๆ ซึ่งแบ่งย่อย เป็น 7 ขั้นตอน และนาตยา บิลันธนานนท์ (2528 : 511 - 516) ได้จัดจำแนก 3 ประการใหญ่ออกเป็นลักษณะดังนี้คือ

1. หลักการเลือก
 - 1.1 เลือกอย่างอิสระ
 - 1.2 เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง
 - 1.3 เลือกโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น
2. หลักการให้คุณค่า
 - 2.1 ชื่นชมยินดี
 - 2.2 ยึดมั่นอย่างเปิดเผย
3. หลักการปฏิบัติ
 - 3.1 ทำตามที่ได้เลือกและเห็นคุณค่า
 - 3.2 ทำซ้ำ ๆ จนเป็นคุณลักษณะประจำตัว

จากกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน จะเห็นว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่รวมกันเข้าเป็นคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือ ปัญญา จิตใจ และการกระทำของมนุษย์ กระบวนการ 3 ขั้นตอนแรกจัดเป็นประเภทของการเลือกค่านิยมซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาของแต่ละบุคคล ขั้นตอน 2 ประการต่อมา เป็นการเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่ได้เลือก ถือเป็นความสามารถทางจิตใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล และ 2 ประการสุดท้ายการ

ปฏิบัติต่อสิ่งที่ได้เลือกและเห็นคุณค่า จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภายนอกของบุคคล ดังนั้น จะเห็นว่า ค่านิยมจะพัฒนาจากความสัมพันธ์ระหว่าง ปัญญา จิตใจ และการกระทำของมนุษย์ หากกระบวนการทั้ง 3 ผสมผสานและสัมพันธ์กันอย่างดีก็เชื่อว่าค่านิยมนั้นจะมีส่วนในการเพิ่มพูนศักยภาพของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1. แผนภูมิแสดงขั้นตอนการเกิดค่านิยมด้วยวิธีกระจำงค่านิยม
ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2529 : 55

จากกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 7 ขั้นตอนจะเห็นได้ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบที่รวมกันเข้าเป็นคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วองค์ประกอบเหล่านี้ไม่สามารถแบ่งแยกจากกันได้ เราเป็นใครและเราทำอะไร มาจากแรงผลักดันของส่วนประกอบเหล่านี้ทั้งสิ้น โดยจะขอกล่าวรายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่านิยมต้องได้รับการเลือกโดยอิสระ

ค่านิยมที่สมบูรณ์เป็นค่านิยมที่บุคคลได้เลือกเองอย่างอิสระ การเลือกอย่างอิสระหมายถึงการเลือกด้วยตัวของตัวเอง ปราศจากการชักจูง หว่านล้อม กดขี่บังคับจากผู้อื่นสังคมและสิ่งแวดล้อม

2. ค่านิยมต้องได้รับการเลือกจากหลาย ๆ ทางถ้าหากบุคคลไม่มีทางเลือกก็เท่ากับเขาไม่มีอิสระในการเลือกด้วย ถ้าไม่มีทางเลือกหลาย ๆ ทาง คงจะใช้คำว่า "เลือก" ไม่ได้จะกลายเป็น "จำต้องทำ" เพราะมีอยู่ทางเดียว ในการตัดสินใจเลือกผู้เรียนควรดูเหตุและผลด้วย

3. ค่านิยมต้องได้รับการเลือกหลังจากที่ได้มีการพิจารณาผลที่ได้จากทางเลือกเหล่านั้นนั่นคือบุคคลจะต้องตระหนักในผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกแต่ละทาง ถ้าหากมิได้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำแต่ละอย่าง ก็จะไม่ทราบว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง แต่ถ้าเขาได้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้น เขาก็จะได้พิจารณาทางเลือกทางที่จะทำใหม่แม้ว่าในบางครั้งเราไม่อาจทราบผลที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า แต่ก็มิได้หมายความว่า จะไม่สามารถเลือกได้อย่างอิสระ แต่หมายความว่าเมื่อคนเรามีความเข้าใจในผลที่จะเกิดขึ้นเขาก็จะได้ประเมินการเลือกของเขาใหม่ด้วยข้อมูลใหม่

4. ค่านิยมเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยินดี ค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลมีความรู้สึกในแง่ดีเห็นคุณค่ายินดี และยอมรับในสิ่งนั้น เมื่อการเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้บุคคลเห็นคุณค่าและเกิดความสุขก็จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงค่านิยมได้ ถ้าเขาไม่มีความสุขจากผลการเลือกสิ่งนั้น

หรือจากประสบการณ์จากการเลือกสิ่งนั้น ทำให้เขาพบว่า เป็นการเลือกที่ผิดก็แสดงว่า สิ่งนั้นยังไม่ได้เป็นค่านิยมที่สมบูรณ์

5. ค่านิยมต้องได้รับการยอมรับโดยเปิดเผยเมื่อเราพบว่า มีสิ่งหนึ่งที่เราได้เลือกเองอย่างอิสระ ผลที่จะเกิดขึ้นเราก็คงทราบหรือเข้าใจและทำให้เรามีความสุข เราก็ต้องการบอกให้ผู้อื่นทราบด้วย ซึ่งโดยหลักการแล้ว ถ้าค่านิยมใดเป็นค่านิยมที่สมบูรณ์บุคคลจะยอมทำทุกอย่างเพื่อค่านิยมนั้น

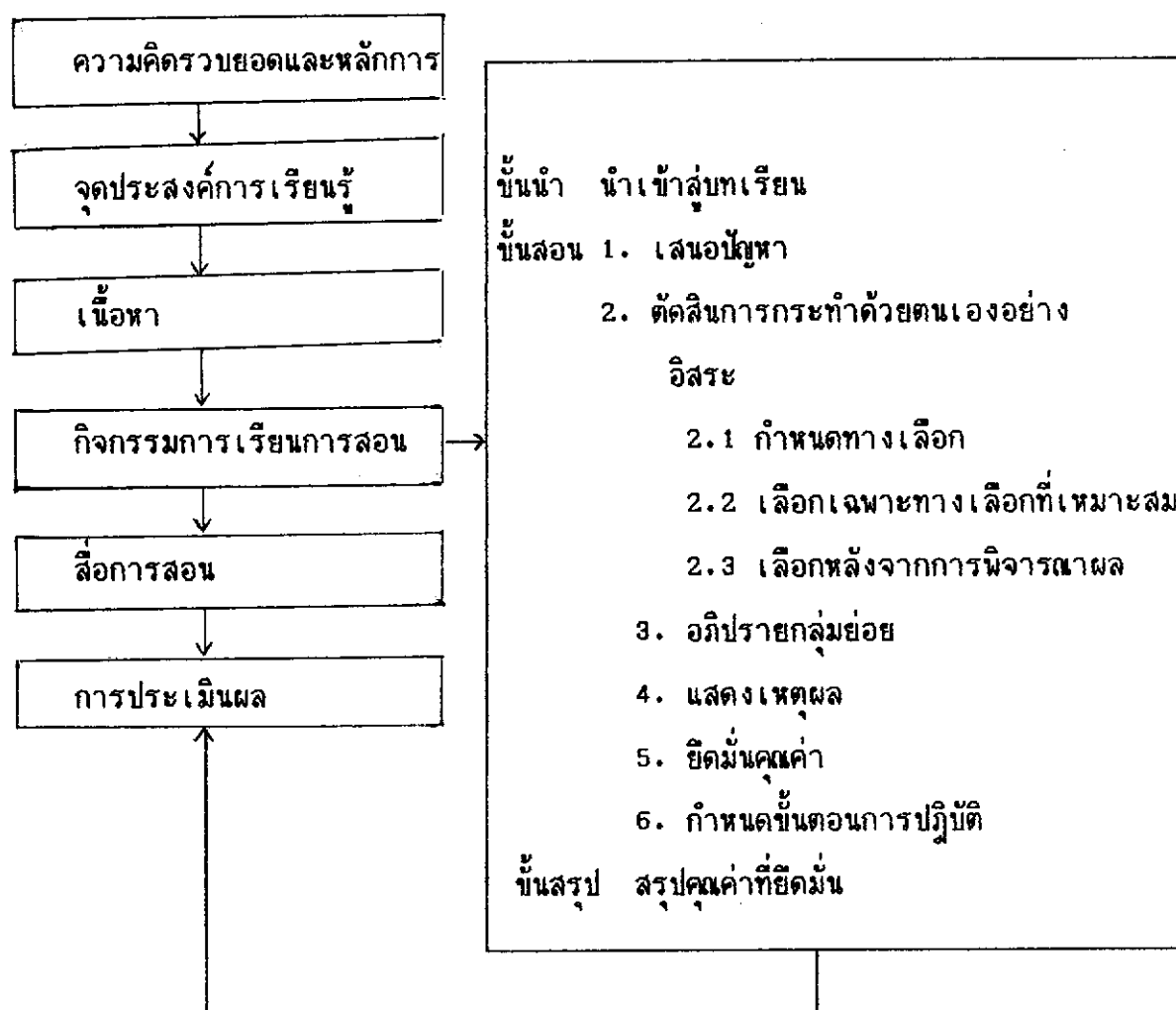
6. ค่านิยมจะต้องมีการแสดงออกหรือกระทำออกมาตามที่พูด ค่านิยมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนเราไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดังนั้นสิ่งที่บุคคลทำจะสะท้อนให้เห็นค่านิยมของเขา ด้วย ความสำคัญของค่านิยมอาจตัดสินใจได้ในแง่ของการใช้เวลาทำเรื่องนั้นมากน้อยเพียงไร การตระหนักถึงค่านิยมเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นเครื่องชี้ได้ว่าบุคคลนั้นกำลังเริ่มสร้างค่านิยมในเรื่องนั้น และพร้อมที่จะแสดงออกมาได้

7. ค่านิยมจะกลายเป็นแบบแผนของชีวิต ค่านิยมจะได้รับการกระทำออกมาบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ กัน จนกลายเป็นแบบแผนชีวิตของคน ๆ นั้น ยิ่งค่านิยมใดมีความแข็งแกร่งอยู่ในตัว ก็ยิ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนเรามากขึ้น อิทธิพลของค่านิยมที่มีต่อแบบแผนการดำรงชีวิต จะปรากฏออกมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การเลือกคบเพื่อน การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย การใช้เวลา การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง หรือการสมาคมกับผู้อื่น เป็นต้น

โดยสรุปในหลักการของกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม จะดำเนินการเป็นลำดับขั้นจากขั้นที่ 1 สู่ขั้นที่ 7 และค่านิยมที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ต้องครบกระบวนการทุกขั้นตอน แต่ในการสอนหรือการจัดอบรมเพื่อพัฒนาค่านิยมด้วยกระบวนการนี้ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องครบทุกกระบวนการก็ได้ แต่เมื่อจบการเรียนการสอนหรือสิ้นสุดการอบรมแล้ว จะต้องให้บุคคลได้ฝึกตรวจสอบค่านิยมของเขาครบทุกขั้นตอน

การสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

จากขั้นตอนการทำค่านิยมให้กระจ่างตามแนวคิดของหลุยส์ แรธส์และคนอื่น ๆ (Raths and others. 1966 : 30) , ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเป็นขั้นตอนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างได้ดังภาพประกอบ 2

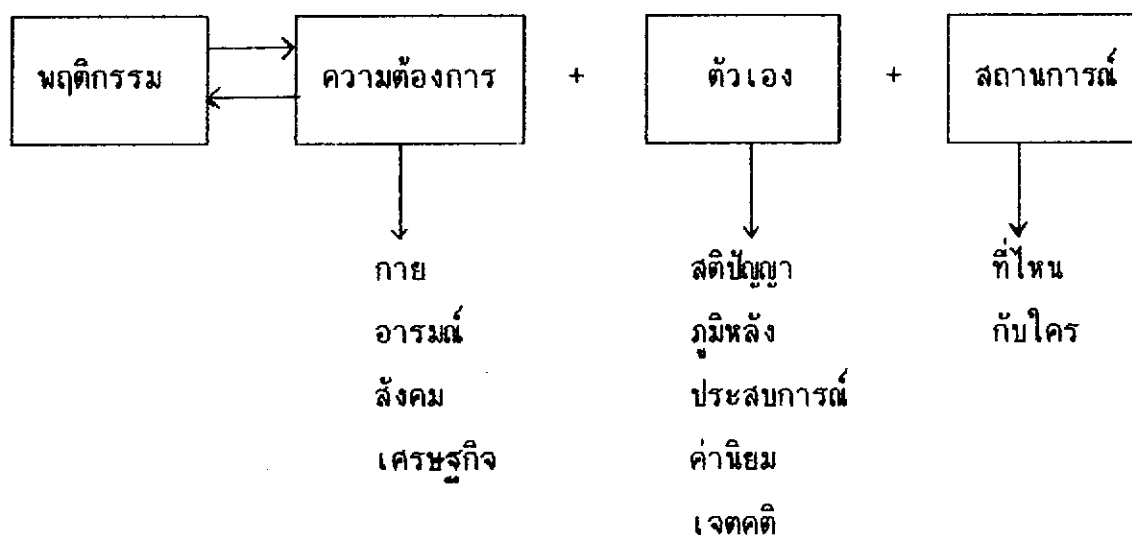
ภาพประกอบ 2 : แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

พื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง

การสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างให้ได้ผลดีนั้น ครูผู้สอนต้องมีความพร้อมในเรื่องความรู้ความเข้าใจของกระบวนการสร้างค่านิยมให้กับผู้เรียน และผู้สอนต้องรู้บทบาทของตนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกและต้องปฏิบัติได้ ตลอดจนครูผู้สอนจะต้องอาศัยหลักการทางด้านจิตวิทยาเป็นพื้นฐานด้วย เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน กล่าวคือผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่อไปนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.

2529 : 104 - 107)

1. ความพร้อมของครูผู้สอนในการเข้าใจพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกทั้งนี้ เพื่อครูจะได้เข้าใจและยอมรับการกระทำของนักเรียน ตามแนวคิดทางจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมของจอห์น บี วัตสัน ที่ว่าพฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุ กล่าวคือองค์ประกอบที่เป็นต้นตอการกระทำของคนมี 3 ประการ คือความต้องการสภาพภายในของตัวเอง และสถานการณ์ ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

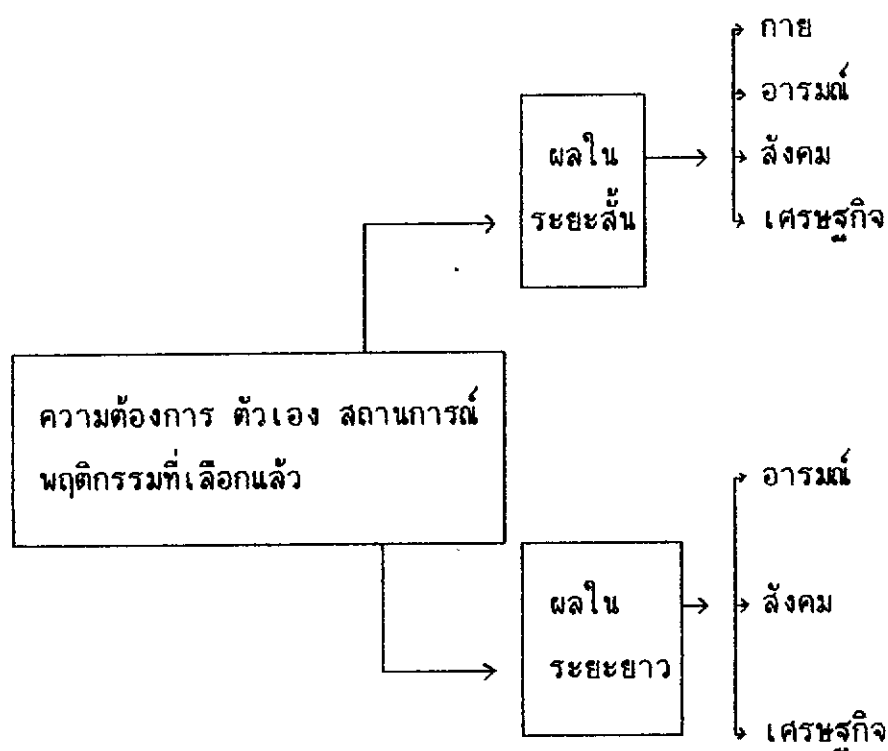
ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงองค์ประกอบของพฤติกรรมของมนุษย์

ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2529 : 104

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่ศึกษากันองค์ประกอบย่อยใดที่บุคคลให้ความสำคัญมากที่สุดจะเป็นตัวที่นำไปสู่บุคคลตัดสินใจแล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

2. พฤติกรรมมีทางเลือก จากหลักการที่ว่าพฤติกรรมมีสาเหตุ นั้น ควรจะมีทางเลือกหรือการกระทำพฤติกรรมได้หลายอย่าง แต่เขาก็จะเลือกแสดง 1 อย่างแสดงว่าก่อนการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมนั้น ควรมีโอกาสเลือกจากการกระทำหลาย ๆ ทาง

3. พฤติกรรมมีผลลัพธ์ตามลำดับขั้นตอน การกระทำทุกอย่างต้องมีผลลัพธ์เกิดขึ้นตามมา มีทั้งผลในระยะสั้นและระยะยาว ผลที่ควรคำนึงถึงผลทางกาย อารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ เปรียบเทียบประโยชน์ที่จะได้รับกับส่วนรวมมากที่สุดแล้วเลือกทำพฤติกรรมนั้นดังภาพประกอบ 4

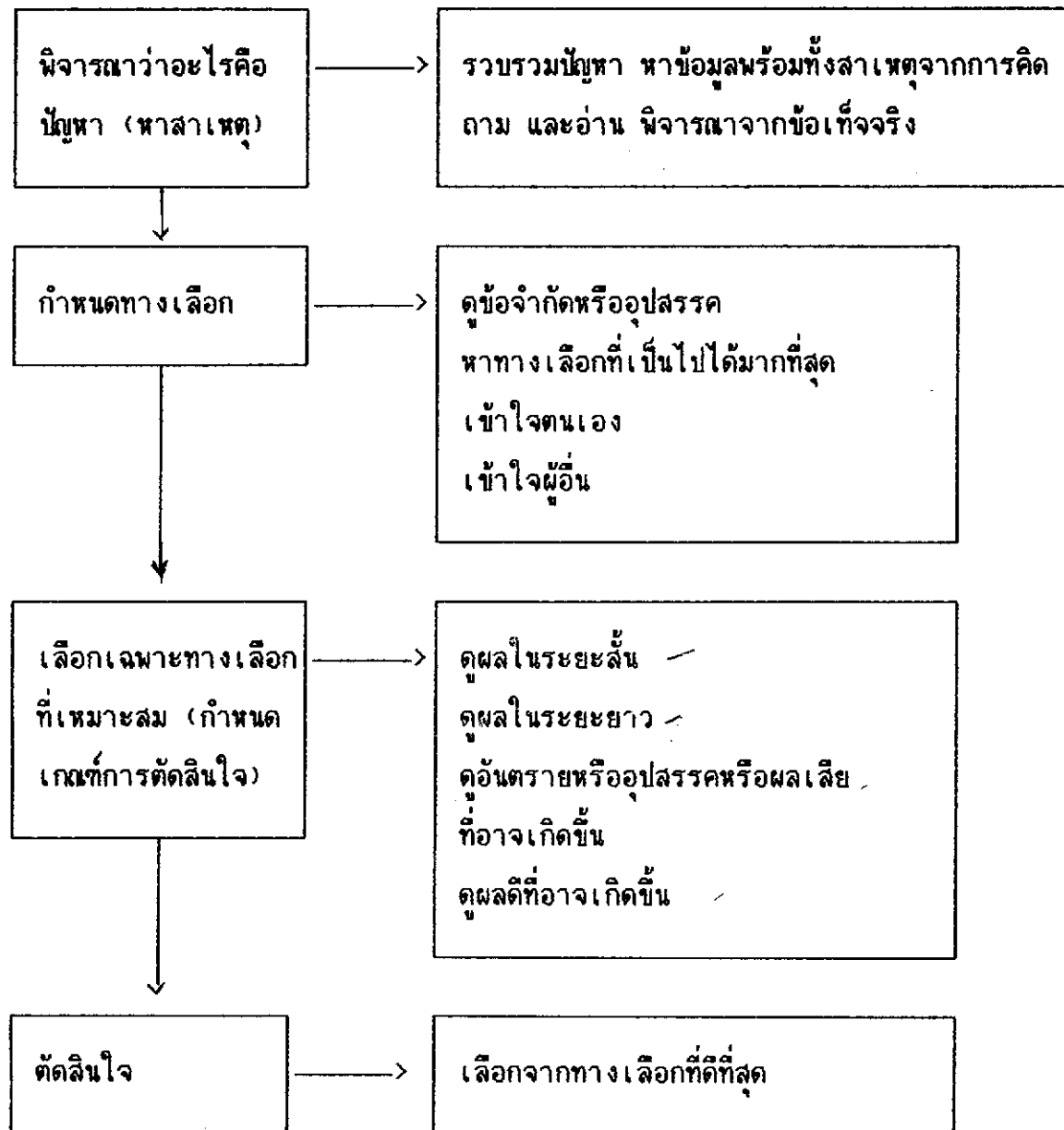

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์

ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2529 : 105

4. ความพร้อมของครูระหว่างทำการสอน ครูต้องทำตนให้เป็นผู้มีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นทุกอย่างของนักเรียน ไม่ถือความเห็นของตนเป็นใหญ่ การจะตัดสินการกระทำอะไรดีไม่ดีให้ใช้เหตุผลและผลลัพธ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด ของนักเรียนเป็นเกณฑ์ ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การสรุปสรุปจากคำตอบของนักเรียนนำสู่แนวคิดที่ถูกต้องตามกฎหมายของสังคม

5. ความพร้อมในเรื่องระบบตัดสินใจ ครูผู้สอนต้องพยายามสร้างบรรยากาศให้มีการตัดสินใจอย่างมีระบบ และให้ได้ฝึกตามระบบซ้ำ ๆ กัน จนเคยชินเป็นนิสัย ขั้นตอนของระบบการตัดสินใจมีดังนี้

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงขั้นตอนของระบบการตัดสินใจเลือกค่านิยม
ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2529 : 107

การตัดสินใจรายบุคคล มักเป็นผลมาจากประสบการณ์และค่านิยมของตนเอง เพราะทุกคนมักจะตัดสินใจเลือกทางที่คิดว่าเป็นประโยชน์ที่สุดกับตัวเอง ส่วนการตัดสินใจของกลุ่มต้องมีเกณฑ์เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์มากที่สุด

คุณประโยชน์ของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

นาคยา บิลันธนานท์ (2529 : 521- 522) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของการทำค่านิยมให้กระจ่าง ว่ามีประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มพูนความสามารถของบุคคลที่จะสื่อความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและค่านิยมให้ผู้อื่นทราบ
2. ช่วยให้ผู้บุคคลมีความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจในตัวผู้อื่น
3. ส่งเสริมให้ผู้บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักการยอมรับ การเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย ต่อความคิดเห็นในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกของสังคม
5. ช่วยให้ผู้บุคคลมีทักษะการตัดสินใจ
6. ส่งเสริมให้ผู้บุคคลยึดมั่นในความเชื่อของตน

ทักษะกระบวนการกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

จากหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 กล่าวถึงจุดเน้นของการศึกษา 3 ระดับอันได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาไว้ 3 ประการคือ

1. การสอนที่เน้นกระบวนการ
2. การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
3. การให้เลือกรเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

ซึ่งจากจุดเน้นของหลักสูตรดังกล่าว จะพบว่าในเรื่องของการเรียนการสอนที่เน้นด้านความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนรวมทั้งการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ไม่ใช่จุดเน้นใหม่แต่ได้มีการเน้นและปฏิบัติมาแล้วก่อนการปรับปรุงหลักสูตร (กรมวิชาการ. 2533 : 4) ส่วนการสอนที่เน้นกระบวนการนั้นเป็นยุทธวิธีใหม่ ซึ่งเรายังไม่ตระหนักและปฏิบัติกันแพร่หลายนักในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา แต่จากความมุ่งหวังของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 นี้ต้องการให้ผู้สอนไม่ว่าจะสอนในวิชาใดต้องสอนให้ถึงขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้รวมทั้งผู้เรียนสามารถรู้ถึงขั้นตอนวิธีการที่จะนำไปใช้ได้จริง ตลอดจนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ดังนั้นการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการจึงมีความสำคัญมากในหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2533

ทักษะกระบวนการหมายถึง กระบวนการปฏิบัติ หรือกระบวนการทำงานที่ครบขั้นตอนตั้งแต่เริ่มแรกจนงานแล้วเสร็จอย่างมีประสิทธิภาพพอใจ ซึ่งจัดเป็นกระบวนการหลักหรือกระบวนการแม่แบบของกระบวนการอื่น ๆ

ขั้นตอนของทักษะกระบวนการ

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น (มองเห็นความจำเป็น)
2. คิดวิเคราะห์วิจารณ์ (พิจารณางานนั้นอย่างถี่ถ้วนในแง่มุมต่าง ๆ จนเข้าใจ)
3. สร้างทางเลือกหลากหลาย (พิจารณาแนวทางที่ทำได้หลาย ๆ

ทางอย่างรอบคอบ)

4. ประเมินและเลือกทางเลือก (ตัดสินใจเลือกทำตามแนวที่เหมาะสมกับ

สถานการณ์ที่สุด)

5. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ (การลงมือทำงานต้องทำตามแผนที่วางไว้)
6. ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ (ควรสร้างความพอใจในการทำงาน หรือทำงานอย่างมีความสุข)

ความสุจริต)

7. ประเมินระหว่างกระบวนการปฏิบัติ (มีการติดตามตรวจสอบว่างานดำเนินไปตามที่คาดไว้ในแผนหรือไม่อย่างไร ควรปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้งานเสร็จตามที่คาดหวัง)

8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ (ลงมือปรับปรุงติดตามผล เพื่อให้ได้ผลงานดีขึ้น)

9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ (ทำการประเมินตามจุดประสงค์ และเป้าหมายของงาน สร้างความเข้าใจในผลสำเร็จของงานที่ทำ และชื่นชมในความสำเร็จของงาน)

การสอนที่จะเน้นทักษะกระบวนการได้จึงต้องเป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ มีความสามารถในการคิด การตัดสินใจ เนื่องจากได้รับการฝึกให้มีทักษะในการคิดการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอยู่เสมอ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน เช่น

1. ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น
3. ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตร
4. ทำให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

(หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2533 : 21-22)

จะเห็นได้ว่าการสอนที่ใช้กระบวนการกระจำงในค่านิยมที่มุ่งให้นักเรียนได้นำการคิดตัดสินใจปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังส่งผลดังนี้

1. ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. ผู้เรียนได้พิจารณาปัญหานั้น ๆ อย่างถี่ถ้วนทุกแง่มุมจนเกิดความเข้าใจ
3. ผู้เรียนได้พิจารณาแนวทางที่จะแก้ไขหลาย ๆ ทางอย่างรอบคอบ
4. ตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีและเหมาะสมที่สุด
5. ในขั้นการแสดงออก ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดและเหตุผลของตนเองอันสอดคล้องกับขั้นตอนการปฏิบัติด้วยความชื่นชม
6. มีการสรุปและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่าการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนในกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมหรือไม่

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

กรมสามัญศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ให้แนวการปฏิบัติการสอนโดยเน้นคุณสมบัติ 3 ประการ คือ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นจุดประสงค์ของหลักสูตรและจุดหมายปลายทางของการศึกษา การที่จะสอนให้ตอบสนองสมรรถภาพของมนุษย์เป็นการสอนที่จะช่วยตอบสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ หน่วยศึกษานิเทศก์จึงได้จัดทำการสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพของมนุษย์ โดยจัดทำเป็นคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยยึดรูปแบบการเรียนรู้ของ โรเบิร์ต เอ็ม กานเย่ (Robert M. Gagne) และลิสเชิลส์เจ บริกส์ (Lisles J. Briggs) เป็นหลัก (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2527 : บทนำ)

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทางกานเย่

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทางกานเย่ (Gagne. 1965 : 62-170) ได้แบ่งการเรียนรู้แบบพื้นฐานง่าย ๆ ไปจนถึงการเรียนรู้แบบยากและซับซ้อนดังนี้

1. การเรียนรู้เครื่องหมายและสัญญาณ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองที่จะไม่ให้แสดงออกมาได้ การเรียนรู้ประเภทนี้ ได้แก่ การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขตามแบบของ พาฟลอฟ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก
2. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง เป็นการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ผู้เรียนมีความตั้งใจและรู้ตัวในการที่จะเชื่อมโยงการตอบสนองที่เหมาะสมต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ กัน เมื่อทำได้ถูกต้องและเหมาะสมจะได้รับรางวัลหรือการเสริมแรง

3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ เป็นการเรียนรู้การประกอบกิจกรรมต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไปเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำและทักษะต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว

4. การเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงด้วยถ้อยคำภาษา เป็นเรื่องของการใช้ภาษา เน้นความสำคัญของภาวะภายในมากกว่าแบบแรก

5. การเรียนรู้แบบจำแนกความแตกต่าง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นและแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งเร้า เพื่อที่จะตอบสนองสิ่งเร้านั้นให้ถูกต้อง

6. การเรียนรู้มโนคติ เป็นการเรียนการสอนร่วมกันต่อกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีความแตกต่างกัน ผู้เรียนต้องรู้สิ่งที่คล้ายกัน สามารถลงสรุปความเหมือนและแยกความแตกต่างของสิ่งเร้าได้

7. การเรียนรู้กฎและหลักการเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการร่วมมือหรือเชื่อมโยงมโนคติตั้งแต่ 2 มโนคติขึ้นไปเข้าด้วยกัน และจากการที่สามารถตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นได้แล้วจะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการคล้ายคลึงกัน

8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้ที่ต้องการอาศัยการคิด โดยการรวมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการเรียนรู้ประเภทที่ 7 เข้าด้วยกัน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

อาคม จันทสุนทร (2527 : 2-3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดรูปแบบการสอนแบบกานเยว่า เป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละบุคคลที่ร่วมกันอยู่ในสังคมนั้น โดยอาจทำการสอนได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว คือเป็นทั้งการจัดรูปแบบหรือวางแผนในแต่ละชั่วโมง และการจัดวางแผนการเรียนโดยตลอดในบทเรียนหรือในรายวิชานั้นทั้งหมด การจัดรูปแบบการเรียนการสอนถือว่า ถ้ามีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ดีแล้ว คนจะเรียนรู้ได้ดีกว่าปล่อยให้เรียนเองตามธรรมชาติ จึงควรจัดอย่างมีระบบคือมีขั้นตอนการพิจารณาความต้องการจำเป็น เป้าหมาย การดำเนินการต่อเนื่องจนถึงขั้นที่นักเรียนทราบผลการปฏิบัติและต้องมีหลักว่า มนุษย์เรามีการเรียนรู้อย่างไร คือต้องการรู้กระบวนการการเรียนรู้และสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ

อาคม จันทสุนทร (2527 : 6 - 7) กล่าวถึงหลักการและเหตุผลในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวของกานเฮ้ ว่าต้องเริ่มต้นด้วยความต้องการจำเป็นของการเรียนการสอนนั้น มีการกำหนดเป้าหมายใหญ่ นำเป้าหมายใหญ่มาคำหนดโครงสร้างของหลักสูตรกำหนดจุดประสงค์รายวิชา ที่สามารถบอกผลการเรียนรู้ออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ ระบุ สมรรถภาพต่าง ๆ ทั้งสภาพภายในและสภาพภายนอกของมนุษย์ได้ถูกต้อง กำหนดเงื่อนไขแต่ละสมรรถภาพเพื่อกำหนดการวางแผนการเรียนการสอนโดยการทำการสอนต้องทำเป็นหน่วยย่อย ๆ แต่ละรายวิชา กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละบทเรียน ซึ่งเป็นการจัดสภาพภายนอก ทำให้การปฏิบัติการสอนของครูทำได้ตรงจุดประสงค์ ในการประเมินผลจะต้องประเมินตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นหลัก และต้องเป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดงานเพื่อให้การเรียนการสอนสมบูรณ์

การจัดเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์

เพื่อให้เป็นไปตามลำดับขั้นการสอน โดยยึดจุดประสงค์และสมรรถภาพการเรียนรูของผู้เรียน มีลำดับขั้นดังนี้ (มัลลิการ์ พงษ์ปริตร. 2527 : 140 - 143)

1. เราความสนใจ เป็นวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อให้เด็กสนใจตื่นตัวพร้อมที่จะเรียน อาจใช้วิธีการพูดคุย ชักถาม หรือใช้สื่อต่าง ๆ
2. แจ้งจุดประสงค์ คือการบอกให้เด็กทราบว่า จะได้เรียนเรื่องอะไรทำอะไรบ้างเป็นการวางแผนไว้แก่ผู้สอนและผู้เรียน เพื่อไปสู่เป้าหมาย
3. ทบทวนความรู้เดิม เพื่อจะทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เก่าที่ดี อาจทำได้โดยการชักถาม บอกเล่า หรือทดสอบก่อนสอน
4. เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้อุปกรณ์มาช่วย เพื่อให้บทเรียนใหม่น่าสนใจและน่าติดตาม

5. ครูให้แนวความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานที่นักเรียนจะฝึกปฏิบัติ โดยวิธีการที่สอดคล้องกับสมรรถภาพของมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของจุดประสงค์ปลายทางของคาบนั้น

6. นักเรียนปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงออกตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนได้คิด สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

7. นักเรียนทราบบลปฏิบัติทันทีที่ตกลงไป ย่อมทำให้นักเรียนแก้ไขข้อบกพร่องในขั้นนี้ครูอาจจะให้คำติชมแก้ไขด้วยตนเอง หรือนักเรียนประเมินตัวเอง

8. ประเมินผลการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ในแต่ละคาบ เพื่อจะทำให้ผู้สอนทราบว่า การสอนของตนในคาบนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ อาจทำได้โดยครูทดสอบย่อย

9. เน้นให้เกิดความแม่นยำและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ โดยให้การบ้านทำรายงาน หาความรู้เพิ่มเติมจากที่เรียนไปแล้วในชั้นเรียน

สารทิ รัตนบุรี (2523 : 208 - 209) ได้กล่าวถึงการนำลำดับขั้นของเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ นำมาทำแผนการสอน ซึ่งสามารถจัดขั้นตอนได้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นเร้าความสนใจ
- ขั้นที่ 2 บอกให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของบทเรียน
- ขั้นที่ 3 ทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ต่อไป
- ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วย
- ขั้นที่ 5 การให้แนวทางในการเรียนรู้
- ขั้นที่ 6 ขั้นปฏิบัติ
- ขั้นที่ 7 การทราบบลการปฏิบัติ
- ขั้นที่ 8 ขั้นประเมินผลการสอนตามจุดประสงค์
- ขั้นที่ 9 ช่วยให้อ่านและถ่ายทอดการเรียนรู้

จากลำดับขั้นของการสอนทั้ง 9 ขั้นนำมาจัดเป็นแผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ดังภาพประกอบ 6 และแสดงการเปรียบเทียบกิจกรรมการเรียนการสอนกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา

การสอนตามคู่มือแนวการสอนของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	การสอนโดยกระบวนการของการทำ ค่านิยมให้กระจ่าง
ขั้นที่ 1. ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2. ขั้นแจ้งจุดประสงค์ ขั้นที่ 3. ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 4. ขั้นเสนอบทเรียนใหม่ ขั้นที่ 5. ขั้นแนะให้เกิดการเรียนรู้ ขั้นที่ 6. ขั้นแสดงพฤติกรรม ขั้นที่ 7. ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ ขั้นที่ 8. ขั้นประเมินผล ขั้นที่ 9. ขั้นส่งเสริมความแม่นยำและ ถ่ายโอนการเรียนรู้	ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน 1. เสนอปัญหา 2. ตัดสินการกระทำด้วยตนเอง อย่างอิสระ 2.1 กำหนดทางเลือก 2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม 2.3 เลือกหลังการพิจารณาถึงผล 3. อภิปรายกลุ่มย่อย 4. แสดงเหตุผล 5. ยึดมั่นคุณค่า 6. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นสรุป สรุปคุณค่าที่ยึดมั่น

ภาพประกอบ 7 แสดงการเปรียบเทียบกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือแนวการสอน
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยม
ให้กระจ่าง

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ความหมายของการตัดสินใจ

ในช่วงชีวิตของคนเราแต่ละคน จะต้องเผชิญกับปัญหาที่จำเป็นต้องแก้ไขอยู่เสมอ ทั้งปัญหาเล็กน้อยที่แก้ไขได้ง่าย ไปสู่ปัญหาใหญ่ ๆ ที่มีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนและแก้ไขได้ยากยิ่ง ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นทุกอย่างในชีวิตของคนเราจะต้องอาศัยการตัดสินใจ จึงกล่าวได้ว่าการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนเรา บุคคลที่มีทักษะและประสบการณ์ในการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการตัดสินใจอย่างมีขั้นตอน มีการรู้จักคิดพิจารณาอย่างรอบคอบเท่านั้น จึงจะสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมที่สุด และในเรื่องความหมายของการตัดสินใจได้มีบุคคลหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วุฒิชัย จานงค์ (2523 : 3) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนในอันที่จะเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกมาสำหรับนำไปปฏิบัติจริง

แพตเตอร์สัน (Patterson. 1980 : 107) กล่าวถึงการตัดสินใจว่าหมายถึง การที่บุคคลเข้าไปสู่การเสี่ยง โดยมีการรวบรวมและประเมินข้อมูล มีทางเลือกหลายทาง และมีสิ่งประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญอันนำไปสู่การตัดสินใจเลือก

บรอสส์ (อรุณศรี กุมท. 2529 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Bross. 1953) ได้อธิบายเกี่ยวกับการตัดสินใจไว้ว่า ปัจจุบันพฤติกรรมของการตัดสินใจได้ทวีความยุ่งยากมากขึ้น มิใช่แต่จะมีทางเลือกมากมายให้ต้องตัดสินใจเลือกเท่านั้น แต่มีความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมที่ยึดถือด้วย บุคคลสามารถได้รับการช่วยเหลือ 2 ประการ คือประการแรกในการตัดสินใจในเป้าหมายเฉพาะอย่างเรียกว่าผลที่ได้ และประการที่สองในการพิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทางและชี้แนะหนทางเลือกเหล่านั้นในส่วนที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของเขาเองเพื่อให้สามารถตัดสินใจได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนในอันที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาจากสถานการณ์สำหรับนำไปปฏิบัติจริง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในองค์การไว้มากมาย แต่ที่น่าสนใจพอสรุปได้ดังนี้

ลิทฟีลด์ (Litchfield. 1956 : 3-29) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นวัฏจักรของเหตุการณ์ (Cycless of Events) นับแต่การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาจนถึงการวางแผนแก้ไขปัญหาและการประเมินผล ที่ว่าการตัดสินใจเป็นวัฏจักรของเหตุการณ์นั้นคือ เมื่อนำกระบวนการตัดสินใจไปแก้ปัญหาลงแล้ว มักจะมีปัญหาอย่างอื่นติดตามมา ปัญหาที่ติดตามมานี้อาจเกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหา และปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่นี้ก็ต้องอาศัยการแก้ปัญหาที่เป็นกระบวนการเช่นกัน อย่างไรก็ตาม บลอร์ และสก็อต (Blau and Scott. n.d.) ได้ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ที่ได้จากการแก้ปัญหาหนึ่งจะมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาลงครั้งต่อ ๆ ไป ดังนั้นแม้ว่ากระบวนการแก้ปัญหาลงครั้งแรกมีแนวโน้มว่าจะก่อให้เกิดปัญหาอย่างอื่นแทรกซ้อนขึ้นมามากแล้ว แต่ประสบการณ์หรือการเรียนรู้ที่ได้จากการแก้ปัญหาลงครั้งแรกนั้นนับได้ว่ามีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาลงใหม่ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อปัญหาลงใหม่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับปัญหาลงเดิม

ไซมอน (Simon. 1976 : 241) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีเหตุผลในการตัดสินใจ (Rationality in Decision-Making) ไว้ว่า ในความเป็นจริงแล้วนั้น การตัดสินใจที่มีเหตุผลสมบูรณ์ที่สุดนั้นมักจะไม่มีเกิดขึ้น เนื่องจากผู้ทำการตัดสินใจมักมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้ ความสามารถ ตลอดจนข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ นอกจากจะมีนิสัย ค่านิยมในตัวผู้ตัดสินใจเองก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจเอนเอียงไปทางใดก็ได้ ดังนั้นในทัศนะของไซมอนจึงเห็นว่า การแก้ปัญหาลงต่างๆ ทางการบริหารไม่อาจหวังผลเลิศได้เสมอไปเหมือนกับการตัดสินใจแก้ปัญหาลงอื่น ๆ โดยเหตุนี้การตัดสินใจจึงเกี่ยวกับการเลือกทางและปฏิบัติตามทางเลือกที่เห็นว่าน่าจะให้ผล "เป็นที่น่าพอใจ (Satisfice)" เสียส่วนใหญ่

ทรานเนนบอม และชมิท (Trannenbaum and Schmidt. 1958 : 90-91) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นแรงขับเคลื่อนต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้นำหรือผู้บริหารไว้ว่ามีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ แรงขับเคลื่อนในตัวผู้บริหาร แรงขับเคลื่อนจากผู้ใต้บังคับบัญชา และแรงขับเคลื่อนจากสถานการณ์

ในด้านสถานการณ์ทั่วไปก็นับว่ามีความสำคัญต่อการเลือกใช้วิธีการตัดสินใจของผู้บริหารเช่นกัน สถานการณ์ดังกล่าวได้แก่ ลักษณะและขนาดองค์การ ตลอดจนขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างองค์การที่เน้นหรือให้ความสำคัญที่ระบบราชการมากกว่าให้บุคลากรได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจกับปัญหาต่าง ๆ ขององค์การ นอกจากนั้นข้อจำกัดในเรื่องของเวลาก็นับว่ามีความสำคัญ ปัญหาบางอย่างจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องตัดสินใจเนื่องจากไม่สามารถตัดสินใจจากกลุ่มได้

การตัดสินใจที่มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นระดับขั้นทั้งสามประการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยขั้นตอนที่เป็นระบบด้วย กล่าวคือต้องมีการวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงและทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ ตลอดจนพิจารณาถึงผลดีผลเสียของทางเลือกแต่ละทาง รวมทั้งผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ จากนั้นจึงพิจารณาตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่ง

แทนเน็นบอม (Tannenbaum, 1950 : 2324) มีความเห็นว่าการตัดสินใจที่เป็นระบบนั้น คือการตัดสินใจที่เป็นไปตามทฤษฎีการใช้ระบบ (System Approach) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การรับรู้และการกำหนดปัญหา (Recognition and Defining the Problem) การรับรู้ปัญหามีความสำคัญต่อการตัดสินใจ การรับรู้ปัญหาไม่เพียงแต่รอให้ปัญหาเกิดขึ้นเสียก่อนแต่ต้องพยายามคาดการณ์ล่วงหน้าว่า น่าจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง
2. การระบุปัญหา (Identifying the Problem) เมื่อรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือคาดการณ์ได้ว่า จะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นแล้ว ยังต้องสามารถระบุให้ชัดเจนไปว่าปัญหาที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นนั้นอยู่ตรงไหน ประกอบด้วยปัญหาย่อย ๆ อะไรบ้าง และจำเป็นต้องแก้ไขตรงจุดไหนก่อนหลัง ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์นั้นอาจมีมากกว่าหนึ่งปัญหา และการที่จะแก้ปัญหาหลาย ๆ ปัญหาไปพร้อม ๆ กันนั้นบางครั้งอาจมีข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างที่ไม่อาจทำได้จำเป็นต้องเลือกปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนมาแก้ไขก่อน ดังนั้นการระบุปัญหาต่าง ๆ ให้ชัดเจนจะช่วยให้ทราบว่า ควรจะนำปัญหาใดมาแก้ไขก่อน

3. การสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา (Generalization of Alternatives) เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ทุกปัญหาย่อมมีหนทางที่จะแก้ไขได้หลาย ๆ ทาง ดังนั้นการกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ไว้หลาย ๆ ทางจะช่วยให้การเปรียบเทียบ ผลดีผลเสียของแต่ละทางได้ชัดเจนและทำให้ได้ทางเลือกที่ดีที่เหมาะสมมากขึ้น นอกจากนั้น การสร้างทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหามักมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้และประสบการณ์ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้บุคคลหลาย ๆ คนจากหลาย ๆ ฝ่ายมีส่วนในการสร้างทางเลือกก็จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้ทางเลือกมาก ๆ

4. การเลือกทางแก้ปัญหา (Selection of the Alternatives) เมื่อได้ ทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้แล้ว นั้นต่อไปก็ต้องจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทาง เลือกหนึ่งมาดำเนินการแก้ไขปัญหามิฉะนั้นการพิจารณาบางครั้งไม่อาจเลือกทางที่ให้ผลสูงสุด ได้เสมอไปเนื่องจากมีข้อจำกัดอย่างอื่นที่เป็นเงื่อนไขอยู่ เช่น เวลา งบประมาณ ฯลฯ จึงจำเป็นต้องเลือกทางที่ให้ผลกลาง ๆ แต่ละเงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ ลงได้มาก

5. การดำเนินการและการประเมินผล (Implementation and Evaluation) เมื่อได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกใดแก้ปัญหาแล้ว ก็ดำเนินการวางแผนและ ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามทางเลือกที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว พร้อมทั้งติดตามประเมินผล เพื่อแก้ไขสิ่งบกพร่องต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้น การดำเนินการแก้ปัญหาและการประเมินผล นับว่ามีความสำคัญมากในกระบวนการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกทางเลือกจะดีมีเหตุผล เพียงใดก็ตามหากการปฏิบัติตามทางเลือกไม่ดำเนินไปอย่างรัดกุมแล้ว การแก้ปัญหาก็ไม่อาจ บรรลุผลตามเป้าหมายได้

กินสเบอรี และคนอื่น ๆ (Ginzbery and others. 1967) ได้ศึกษาทฤษฎี การตัดสินใจเลือกอาชีพที่มีมาแต่ก่อนแล้วมาสัมภาษณ์นิสิต 64 คน เพื่อตรวจสอบทฤษฎีต่าง ๆ พบว่ากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพสามารถวิเคราะห์ออกมาได้ 3 ระยะ คือ

1. ระยะเพ้อฝัน (Fantasy) เป็นระยะที่ไม่จริงจังคิดแบบเด็ก ๆ ชอบเอา อย่างคนอื่น ปรารถนาจากเหตุผลที่สมควร เช่น อยากเป็นดารา นักร้อง อยากเป็นนักบิน ฯลฯ

2. ระยะเวลาพิจารณา (Tentative) เป็นระยะที่บุคคลเริ่มคิดถึงปัญหาในอนาคตเกี่ยวกับอาชีพของตน ยังไม่คิดปักใจจริง แต่คิดไว้เพื่อเลือกหลายอย่าง มีความลังเลอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นองค์ประกอบทางอัตนัยภาพ

3. ระยะเวลาจริงจัง (Realistic) เป็นระยะที่ต้องตัดสินใจอย่างเด็ดขาดการคิดมีน้ำหนักมาก เป็นระยะที่บุคคลเริ่มประนีประนอม สิ่งที่เขาต้องการ และโอกาสที่เขาจะได้สิ่งนั้นเข้าด้วยกัน

เกรย์ (Gray : 1984) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย

1. การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเกณฑ์หรือความคาดหวัง การสังเกต ความเบี่ยงเบนจากเกณฑ์ และพิจารณาสาเหตุความเบี่ยงเบน

2. การตัดสินใจ เป็นการกำหนดจุดประสงค์ของกระบวนการตัดสินใจการสร้างวิธีแก้ปัญหา และทางเลือกอื่น ๆ ที่ดีที่สุด

3. การดำเนินการแก้ปัญหา กำหนดขั้นตอนการดำเนินการแล้วปฏิบัติตามขั้นตอนประเมินผล

ประเภทของการตัดสินใจ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 45) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์เป็นที่รู้เด่นชัด (Decisions with Certainty)
2. การตัดสินใจที่มีการเสี่ยงที่พอคำนวณได้ (Decisions with Measured Risk) ผลลัพธ์ในกรณีนี้จะไม่น่าเหมือนในข้อแรก แต่พอจะคาดคะเนได้โดยใช้หลักความน่าจะเป็นไปได้มาพิจารณาประกอบ

3. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์ไม่เป็นที่รู้ (Decisions with Uncertainty)

ในทางเลือกแต่ละทางนั้นไม่สามารถคาดเดาว่าผลลัพธ์ออกมาจะเป็นอย่างไร นอกจากนี้วิธีการตัดสินใจยังสามารถจัดออกเป็นกลยุทธ์ต่าง ๆ กันได้หลายรูปแบบ

จำนง พรายแย้มแนบ (2529 : 25) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การตัดสินใจรายบุคคล เป็นการตัดสินใจโดยบุคคลเดียว บุคคลอาจขอคำแนะนำจากผู้อื่น แต่ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเขาเพียงคนเดียว

2. การตัดสินใจของกลุ่ม เป็นการตัดสินใจที่มีหลายคนมีส่วนในการกระทำ เป็นการกระจายความรับผิดชอบ สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่ามีพลังมากขึ้น การตัดสินใจนั้น ๆ เป็นความผิดของกลุ่ม

กระบวนการตัดสินใจ

จำนง พรายแย้มแบ (2529 : 25-26) กล่าวว่า ในการตัดสินใจของคนเราแต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ก็ตามย่อมจะต้องเป็นไปตามกระบวนการอย่างเดียวกันทั้งสิ้น เว้นแต่จะใช้เวลามากน้อยต่างกันในบางขั้นตอนเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

ดังนั้นเมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ที่จะต้องแก้ปัญหาโดยฉับพลันทันทีหรือไม่ก็ตาม ขั้นตอนสำคัญก่อนเริ่มเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจก็คือ บุคคลนั้นจะต้องมีสติสัมปชัญญะที่มั่นคง ไม่ตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ และพร้อมกันนั้นจะต้องขจัดอคติหรือความลำเอียง (รัก-โกรธ-กลัว-เขลา) ออกจากจิตใจให้หมดเสียก่อน แล้วจึงจะเริ่มปฏิบัติไปตามขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งบ่อยครั้งที่เดียวที่เราจะเห็นบุคคลบางคน ชอบทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องง่ายให้เป็นเรื่องยาก เพราะความขาดสติและมีอคติขณะตัดสินใจแก้ปัญหานั้น

จึงกล่าวได้ว่า ก่อนจะตัดสินใจแก้ปัญหาใด ๆ จะต้องมีสติสัมปชัญญะ และปราศจากอคติ จึงทำให้การตัดสินใจนั้นมีความผิดพลาดน้อยที่สุด

ขั้นตอนการตัดสินใจ (Steps in Decision Making)

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้เสนอขั้นตอนการตัดสินใจไว้หลาย ๆ แนวคิดด้วยกันดังนี้

วลีชัย จานงค์ (2523 : 4) ได้กล่าวว่า จากแนวความคิดที่มีมาตั้งแต่สมัยของ Frededric W. Taylor เกี่ยวกับการจัดการตามแนววิทยาศาสตร์ว่าจริง ๆ แล้ว ขั้นตอนที่ Taylor เสนอออกมานั้นเป็นขั้นตอนการแก้ปัญหา ซึ่งแน่นอนว่ากระบวนการตัดสินใจจะใช้กระบวนการขั้นตอนในการแก้ปัญหาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอยู่เสมอ จึงแบ่งขั้นตอนต่าง ๆ ออกเป็น ดังนี้

1. การแยกแยะตัวปัญหา เป็นการสร้างความเข้าใจมั่นใจโดยการค้นหา ทำความเข้าใจกับตัวปัญหาที่แท้จริง เมื่อผู้ทำการตัดสินใจมีความรู้สึกว่าได้เกิดปัญหามา
2. การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น การที่จะเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้นจำเป็นต้องมีเหตุผล ฉะนั้นการหาข่าวสารก็คือการเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหานั้น
3. การประเมินค่าข่าวสาร ในบรรดาข่าวสารที่หาไม่ได้หมายความว่าข่าวสารนั้นเกี่ยวข้องกับตัวปัญหาเสมอไป จึงจำเป็นต้องมีการประเมินค่าดูว่าข่าวสารที่ได้มาถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ เพื่อจะได้มีการเสาะหาข่าวสารเพิ่มเติม
4. การกำหนดทางเลือก เป็นการที่พยายามจะครอบคลุมวิถีทางที่จะแก้ปัญหาได้ในหลายวิธี ทางเลือกทุกทางอาจจะช่วยเราแก้ปัญหา แต่อาจจะมีความสำคัญหรือจำเป็นตลอดจนความเหมาะสมในหลาย ๆ ระดับด้วยกัน ฉะนั้นความจำเป็นอย่างหนึ่ง คือการกำหนดทางเลือกที่มีความสำคัญของการแก้ปัญหาเพื่อที่จะสรุปในการเลือกในขั้นต่อไป
5. การเลือกทางเลือก ในขั้นนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นการตัดสินใจอย่างแท้จริง แต่ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าสมบูรณ์เพราะจำเป็นต้องมีอีกขั้นหนึ่ง
6. การปฏิบัติตามการตัดสินใจ เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือกนั้น เราจะทราบได้ว่าการตัดสินใจนั้นถูกต้องเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าสามารถที่จะแก้ปัญหาที่ได้แยกแยะออกมาได้ตามขั้นตอนแรกได้หรือไม่

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2525 : 156) ได้สรุปขั้นตอนของการตัดสินใจเป็น 4 ขั้นใหญ่ ๆ คือ

1. การพิจารณาถึงตัวปัญหา เพื่อดูว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไรแน่
2. การพิจารณาหาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจ กล่าวคือภายหลังจากที่พบปัญหาแล้วจะต้องพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะใช้แก้ปัญหาซึ่งย่อมมีหลายวิธี

3. การประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ เหล่านั้น เป็นการประเมินผลทางเลือกว่า ทางเลือกใดเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด คือดีกว่าทางเลือกอื่น ๆ ทั้งหมด

4. การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่นำไปใช้แก้ไขปัญหานั้น เมื่อได้ทางเลือกแล้วก็ตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้นสำหรับแก้ไขปัญหานั้นต่อไป

จ้านง พรายยิ้มแบ (2529 : 27) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจที่จะทำการใด ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ประเมินค่าและวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อที่จะแยกความจริงออกจากความเห็น จนสามารถมองเห็นสาเหตุที่แท้จริงของเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างแจ่มชัด
3. กำหนดทางเลือกและทางออก สำหรับสถานการณ์และปัญหาไว้หลาย ๆ ทาง
4. กำหนดเกณฑ์อย่างมีหลักการ เพื่อใช้คัดเลือกแนวทางหรือทางเลือกที่ดีที่สุด
5. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวังจะให้สัมฤทธิ์ผล
6. วางแผนปฏิบัติงานอย่างรอบคอบตามวิถีทางที่เป็นไปได้
7. ตัดสินใจลงมือดำเนินการจนบรรลุผลตามที่ต้องการ

ทฤษฎีการตัดสินใจของเกอแลต (Gelatt's Decision Making Theory.

n.d)

เป็นทฤษฎีที่แสดงถึงวงจรกระบวนการตัดสินใจ โดยเริ่มจากจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ และเมื่อบุคคลมีความประสงค์ที่ต้องการจะตัดสินใจบุคคลนั้นก็ประสงค์จะได้รับข้อเสนอ โดยเขาจะรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจของเขาต่อจากนั้นบุคคลก็จะพิจารณาข้อมูลที่ได้รับและพยายามนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับการเลือกพิจารณาความเป็นไปได้ของทางเลือก สำหรับการทำนายผลอาจจะขึ้นอยู่กับความสำเร็จของประสบการณ์ในอดีตและระดับความปรารถนาของบุคคลนั้น ซึ่งการทำนายผลจะมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใดจะขึ้นอยู่กับสิ่ง 2 ประการ คือข้อมูลที่รวบรวมได้มาและน้ำหนักในการคาดคะเนอย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

สำหรับลำดับขั้นต่อไปเป็นระบบค่านิยมในขั้นนี้บุคคลจะพิจารณาถึงผลที่พึงปรารถนา เขาจะเปรียบเทียบผลที่ได้รับกับลำดับขั้นของค่านิยม เช่น ถ้าเราเลือกวิชาชีพนี้เพื่อต้องการเงินเดือนมาก หรือคาดได้ว่าเราสามารถเรียนจบในสาขาวิชานี้ได้และจะได้มีโอกาสศึกษาต่อเขาอาจจะต้องตั้งคำถามว่าค่านิยมสูงสุดของเขานั้นคืออะไร ทั้งนี้เพื่อให้การตัดสินใจเลือกของเขาเหมาะสมยิ่งขึ้น

ส่วนขั้นสุดท้ายเป็นการประเมินผลและการเลือกตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นผลจากการตัดสินใจได้ครั้งนั้น โดยได้ผลที่ได้รับเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและข้อมูล หรือตัดสินใจที่จะสำรวจต่อไป โดยวางแผนสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่ เพื่อการตัดสินใจครั้งต่อไป

สรุปวงจรกระบวนการตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ คือ

1. จุดมุ่งหมาย บุคคลต้องการตัดสินใจเมื่อมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทาง
2. ข้อเสนอแนะ บุคคลจะต้องค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกนั้น ๆ
3. ความเป็นไปได้ โดยจะต้องหาความเป็นไปได้ทั้งหมดของกิจกรรม
4. ความเป็นไปได้ของผลที่ได้รับโดยจะต้องตรวจสอบลำดับความเป็นไปได้ในแต่ละทางเลือก
5. ความน่าจะเป็นของผลที่ได้รับโดยการทำนายความน่าจะเป็นจริงของแต่ละลำดับ
6. ค่านิยมโดยการประเมินความต้องการของบุคคลในแต่ละลำดับ
7. การประเมินผล โดยประเมินความเหมาะสมและเลือกตัดสินใจ
8. การตัดสินใจ มีการตัดสินใจซึ่งอาจเป็น
 - 8.1 การตัดสินใจสิ้นสุดลง
 - 8.2 การค้นหาข้อเสนอแนะใหม่

รูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจ

ดิงค์เลจ (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2828 : 45 ; อ้างอิงมาจาก Dinklage. 1977) ได้รวบรวมกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจออกเป็น 8 กลยุทธ์ คือ

1. วางแผนอย่างรอบคอบ (Planful)
2. ยากเย็นแสนเข็ญ (Agonizing)
3. หุนหันพลันแล่น (Impulsive)
4. ใช้ความรู้สึกบอก (Intuitive)
5. ผัดผ่อน (Delaying)
6. ตามดวง (Fantastical)
7. ตามเพื่อน/เสียงส่วนใหญ่ (Compliant)
8. ขาดพลังเพียงพอ (Paralytic)

จากการศึกษาของดิงค์เลจเกี่ยวกับรูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจนั้น พบว่าในจำนวน 8 กลยุทธ์ที่กล่าวมาแล้ว กลยุทธ์ "การวางแผนอย่างรอบคอบ" เป็นวิธีการของการตัดสินใจที่ดีที่สุด และสำหรับการวิจัยในครั้งนี้จะนำหลักการของรูปแบบกลยุทธ์ "การวางแผนอย่างรอบคอบ" มาเป็นหลักในการสร้างแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ สำหรับขั้นตอนในการใช้กลยุทธ์ "การวางแผนอย่างรอบคอบ" มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนในการใช้กลยุทธ์การวางแผนอย่างรอบคอบ มี 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 "ระบุปัญหาว่าคืออะไร" ในขั้นนี้บุคคลจะต้องทราบเสียก่อนว่าเขาจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดและจะต้องตระหนักว่าเขามีสิ่งที่จะต้องตัดสินใจ

ขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าไม่ตระหนักว่าจะต้องคิดตัดสินใจแล้วกระบวนการคิดหาทางก็อาจไม่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 "การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์" การตัดสินใจทุกเรื่องจะต้องเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ข้อมูลที่บุคคลมีใช้ข้อมูลทั่วไป จะต้องเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้นบุคคลจึงต้องรู้ศิลปะแห่งการเข้าใจว่าข้อมูลอะไรที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของเขา แหล่งข้อมูลจะได้มาจากไหนและจะได้ข้อมูลนั้นมาอย่างไรนอกจากนี้ข้อมูลบางชนิดจะได้มาจากภายนอก ส่วนข้อมูลบางชนิดจะต้องแสวงหาเองจากภายใน

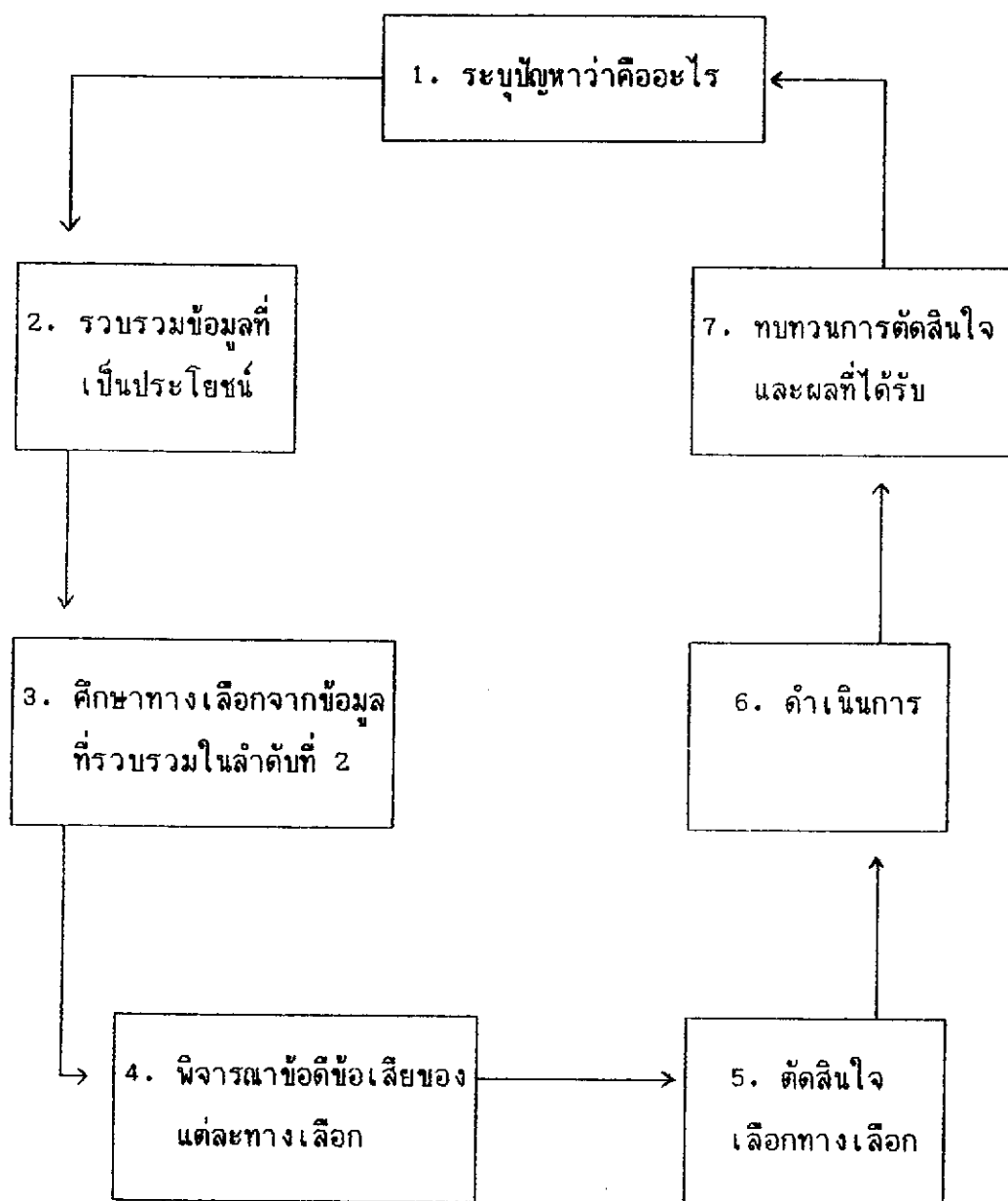
ขั้นที่ 3 "รู้จักทางเลือกที่มีอยู่" จากการรวบรวมข้อมูลในขั้นที่ 2 อาจทำให้บุคคลเริ่มมองเห็นทางเลือกของเขาขึ้นมาได้บ้าง ถ้าทางเลือกมีไม่มากอาจจะขอให้เขาใช้ความคิดถึงทางเลือกอื่นที่น่าจะเป็นไปได้มาพิจารณาประกอบและเมื่อได้ทางเลือกพอสมควรแล้วก็ให้เขาเขียนทางเลือกเหล่านั้นลงในกระดาษ

ขั้นที่ 4 "การชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว" สำหรับขั้นนี้จะต้องให้บุคคลลองพิจารณาว่าในแต่ละทางเลือกมีผลดี ผลเสียอย่างไร ผลดีผลเสียในที่นี้หมายความว่าเกี่ยวกับชีวิตของเขาไม่ใช่ผลดีสำหรับบุคคลอื่น ๆ และให้บุคคลนำผลดีผลเสียในแต่ละตัวมาชั่งน้ำหนักคิดว่าตัวเลือกใดจะมีน้ำหนักดีกว่าตัวเลือกอื่น

ขั้นที่ 5 "การตัดสินใจเลือก" ถ้าบุคคลใดทำขั้นที่ 4 เรียบร้อย เขาก็พร้อมที่จะตัดสินใจเลือก ในการเลือกของเขาในขั้นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นจากอันดับของตัวเลือกที่ได้เขียนไว้ในขั้นที่ 4 นั้นเอง อย่างไรก็ตาม เขาอาจจะเลือกได้มากกว่า 1 อันดับ ถ้าการเลือกนั้นเป็นความต้องการของเขา

ขั้นที่ 6 "ดำเนินการ" เมื่อได้ตัดสินใจว่าจะทำอะไรเรียบร้อยแล้ว บุคคลก็พร้อมที่จะลงมือดำเนินการตามที่ได้ตัดสินใจไว้ในขั้นที่ 5

ขั้นที่ 7 "ทบทวนการตัดสินใจและผลที่ได้รับ" เมื่อทำตามที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว บุคคลจะพบว่า การตัดสินใจเลือกของเขาสามารถช่วยหรือไม่ในการแก้ปัญหาจากขั้นที่หนึ่ง ก็พบว่าผลของการตัดสินใจได้ช่วยในการแก้ปัญหา เขาก็จะอยู่กับการตัดสินใจนั้น

ภาพประกอบ 8 รูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจ โดยการวางแผนอย่างรอบคอบ
(เนวลศิริ เปาโรหิตย์. 2528 : 45 ; อ้างอิงมาจาก Dinklage. 1977)

จากขั้นตอนการตัดสินใจของนักการศึกษาที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในขั้นตอนเหล่านั้นและได้นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการสร้างแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจโดยนำรูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจของ Dinklage มาเป็นเกณฑ์ซึ่งลักษณะแบบสอบถามมีดังนี้

1. ขั้นระบุปัญหาว่าคืออะไร จัดสถานการณ์ที่เป็นข้อความ มีทั้งส่วนที่เป็นสาเหตุ และส่วนที่เป็นผล เพื่อเป็นสิ่งที่เร้ากระตุ้นให้นักเรียนได้คิดระบุปัญหาโดยตระหนักว่าเขามีสิ่งที่ต้องตัดสินใจ

2. ขั้นรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จากข้อมูลในสถานการณ์ที่กำหนดให้นักเรียน สามารถบอกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจได้

3. ขั้นรู้จักทางเลือกที่มีอยู่ โดยนักเรียนสามารถบอกได้ว่ามีทางเลือกใดบ้างในการตัดสินใจเลือก เพื่อแก้ปัญหา

4. ขั้นบอกข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก โดยกำหนดข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกได้

5. ขั้นตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด จากการชั่งน้ำหนักของทางเลือกในข้อ 4 ดังนั้นการวัดผลความสามารถในการตัดสินใจค่านึงว่านักเรียนได้ใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจและการนำหลักเกณฑ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงไร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าได้พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางการศึกษาน้อย ส่วนใหญ่ที่มักจะเป็นงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพการศึกษาต่อ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยดังกล่าวมาแสดงไว้ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

นาวัน รุ่งรส (2514 : 45) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกเรียนต่อของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ประเภทสหศึกษาระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประสม และโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเดิม ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมัธยมแบบประสมและนักเรียนมัธยมศึกษาแบบเดิมส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาสายอาชีพ หรือโรงเรียนฝึกหัดครู หรือโรงเรียนสอนวิชาชีพ มากกว่าสายสามัญ

2. นักเรียนมัธยมแบบประสมสามารถเลือกเรียนได้ตรงตามความเป็นจริงมากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเดิม

3. เพศและอายุของนักเรียนที่แตกต่างกัน ไม่มีความสำคัญต่อการเลือกเรียนต่อ
เป็รื่อง จันดา (2519 : 54) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันโรงเรียนมัธยมแบบประสมภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ม.ศ. 3 จำนวน 506 คน โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะเลือกอาชีพที่ต้องอาศัยความสามารถหรือความรู้สูง เช่น อาชีพแพทย์ กฎหมาย และการปกครองมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อาชีพของผู้ปกครอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีส่วนสัมพันธ์ในการใช้เหตุผลหรือแรงจูงใจในการเลือกอาชีพหมวดต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เหตุผลเลือกอาชีพเพื่อความก้าวหน้า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความต้องการด้านนี้มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

3. นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน ให้เหตุผลหรือแรงจูงใจในการเลือกอาชีพต่างกัน

ผกา บุญเรือง (2520 : 20) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพภูมิลำเนาทางเลือกและการควบคุมภายใน-ภายนอกของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จำนวน 185 คน ผลปรากฏว่าผู้ที่มีการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างแท้จริง มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาทางอาชีพสูง

ทินย์มาศ นิมลศักดิ์ (2530 : 49) ได้ศึกษาผลการใช้การแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพฯ ผลปรากฏว่ากลุ่มที่ใช้ชุดการแนะแนวอาชีพมีการตัดสินใจสูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามปกติและกลุ่มที่เรียนตามปกติมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าเดิม

อัญชลีพร เตชะศิริกุล (2535 : 66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนยานนาวาเวชวิทยาคม กรุงเทพฯ จำนวน 100 คน ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยยุทธวิธีการตัดสินใจกับคู่มือครูผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยยุทธวิธีการตัดสินใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนด้วยยุทธวิธีการตัดสินใจหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนทรี วัฒนพันธุ์ (2535 : 92 - 93) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธิทอง "จินตมณี" อ.โพธิ์ทอง จ. อ่างทอง จำนวน 70 คน โดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลองกับการสอนตามคู่มือครู สรุปผลการค้นคว้าได้ว่าความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลองกับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลองระหว่างก่อนการเรียนกับหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

เมอร์ดอค (Murdoch. 1964 : 2351) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ผลปรากฏว่าในการเลือกอาชีพของนักศึกษาในวิทยาลัยส่วนมากได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบที่เป็นความสนใจ ความสามารถของตนเอง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้แก่นักเรียนส่วนมากตัดสินใจได้ดี ได้แก่ การสนทนากับบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ และการอ่านหนังสือ

เพอร์โรน (Perrone. 1965 : 254 - 257) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมต้น พบว่าเด็กที่มีระดับเชาว์ปัญญาสูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีปัญหา

ส่วนตัวน้อย เลือกอาชีพที่มีโอกาสแสดงออก และอาชีพที่นำความพอใจส่วนตัวมาให้ และต้องการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป เพื่อนำตนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในชีวิต ตรงกันข้ามกับเด็กที่มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะไม่สนใจการแสดงออกของตน และตั้งจุดมุ่งหมายในงานอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตน

โคคราน (Cochran. 1969 : 2958) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความเข้าใจตนเอง แรงจูงใจในด้านการเรียนและระดับความปรารถนาทางอาชีพของนักเรียนชั้นปีที่ 9 และ 12 พบว่าแรงจูงใจทางด้านการเรียน และระดับความปรารถนาทางด้านอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ แรงจูงใจทางด้านการเรียนและระดับความปรารถนาทางด้านอาชีพของนักเรียนที่เตรียมตัวจะเรียนสายอาชีพ และสายสามัญไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ซูลลิวน (Sullivan. 1976 : 3430 - A) ได้ศึกษาผลการตัดสินใจของกลุ่มและบุคคลเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางอาชีพหลังจากให้คำปรึกษาด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัย จำนวน 128 คน ผลปรากฏว่าการฝึกตัดสินใจมีผลต่อบุคลิกภาพทางอาชีพทั้งในกลุ่มที่ตัดสินใจโดยกลุ่ม และกลุ่มที่ตัดสินใจด้วยตนเอง

มัวร์ (Moore. 1980 : 4900-A) ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยปีที่ 1 ผลปรากฏว่าความคงที่ในการตัดสินใจเลือกอาชีพมีสหสัมพันธ์กับบุคลิกภาพทางอาชีพ

ลาสกิน (Laskin. 1980 : 4413-A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการตัดสินใจที่มีต่อบุคลิกภาพทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 132 คน ผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในโปรแกรมการทดลองได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบพัฒนาการทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากงานวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจ สรุปได้ว่า การให้นักเรียนได้ฝึกการตัดสินใจต่อการเลือกอาชีพเพื่อการศึกษา เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการสำรวจตนเองอย่างถูกต้องว่ามีความถนัดในด้านใด เพื่อส่งผลให้นักเรียนเกิดการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อตนเอง ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูจึง

ควรส่งเสริมทักษะการตัดสินใจในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาอันจะส่งผลถึงการพัฒนาบุคคล ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

งานวิจัยในประเทศ

ศิริพร ชีพประกิจ (2533 : 72 - 73) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา
ค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน
ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ตจำนวน 40 คน โดยใช้
ชุดฝึกปฏิบัติการพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการกระจ่างค่านิยมจำนวน 12 ชุด
ผลการวิจัยหลังการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการคะแนนค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึก
ปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมแต่ละด้าน
สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนันต์ ปั้นอินทร์ (2534 : 75 - 82) ได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาค่านิยม วิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยการ
ทำค่านิยมให้กระจ่าง และการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ
ศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีจำนวน 45 คน ผลการศึกษพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการ
สอนที่ใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยมกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือแนวการสอน
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 และมีระดับการพัฒนาค่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 นอกจากนี้หลังการทดลองพบว่าระดับการพัฒนาค่านิยมสูงกว่าก่อนการทดลอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

เพรสจัส (Pracejus. 1974 : 2058 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของ
กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างต่อความเข้าใจในการอ่านโดยการแบ่งนักเรียนเกรด 8

ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มที่ 2 สอนความเข้าใจในการอ่านโดยให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มเดียวกันตลอดทั้งเล่ม แต่ไม่ใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง กลุ่มที่ 3 ใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างเพื่อฝึกการตัดสินใจ วิเคราะห์ลักษณะของตัวละครในเรื่อง การลงความเห็นและการแสดงออกถึงความซาบซึ้ง ใช้เวลาในการสอน 14 คาบ ๆ ละ 45 นาที เป็นเวลา 14 สัปดาห์ ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า การใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น

ฟิตแพทริก (Fitzpatrick. 1975 : 1994 - A) ได้นำกระบวนการกระจ่างในค่านิยมของแรธล์มาศึกษาผลที่มีต่อความคิดรวบยอดแห่งตนบุคลิกภาพ และความสามารถทางการอ่าน กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนเกรด 7 จำนวน 527 คน ในรัฐอริโซนา ดี.ซี. จำนวน 24 โรงเรียนจัดแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในกลุ่มทดลองได้ทำการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน และสอนด้วยกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นเวลา 16 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 16 สัปดาห์ ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีความคิดรวบยอดแห่งตน ความสามารถในการปรับตัวด้านบุคลิกภาพและความสามารถทางการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม

เทมเพิล (Temple. 1980 : 5816 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " The Effect of a Values Clarification Process on Students Views of Own and Peer Values" เพื่อทดสอบการใช้ VCE (Values Clarification Exercise) ตามแบบของหลุยส์ แรธล์ และไซมอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่นักเรียนเกรด 8 เกรด 9 เป็นนักเรียนชาย 45 คนและเป็นนักเรียนหญิง 55 คน โดยให้นักเรียนทำ VCE ทุกวันเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ก่อนทำ VCE ให้นักเรียนทำ PVI (Perception of Values Inventory) ซึ่งเป็นแบบวัดค่านิยมด้านความเคารพยกย่องทักษะ ความรอบรู้ อำนาจ ความมั่งคั่ง ความสุขกายสบายใจ และความซื่อตรง หลังจากทำ VCE แล้วทำ PVI อีกครั้งต่อจากนั้นนำผล PVI ทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกันและวิเคราะห์ ผลการวิจัยปรากฏว่าหลังจากที่ผ่าน VCE นักเรียนได้มองเห็นคุณค่าของตนเองดี

ขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนเห็นคุณค่าของเพื่อนร่วมชั้นในทางบวกเพิ่มขึ้นเล็กน้อย
 คุณค่าในทางบวกที่มองเพื่อนนั้นยังน้อยกว่าที่มองตนเอง นอกจากนี้ VCE ไม่ทำให้นักเรียน
 ต้องการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของตนเอง VCE ไม่สามารถชักนำให้นักเรียนดำเนินไปตาม
 กระบวนการประเมินค่านิยม 7 ขั้นตามที่เรธส์และบุคคลอื่น ๆ ได้แสดงไว้ จะเห็นได้ว่าถ้า
 นักเรียนได้มีโอกาสได้ยินได้ฟัง และแสดงออกซึ่งคุณค่าของตนเองในบรรยากาศและ
 สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมและสนับสนุนแล้ว นักเรียนจะมองค่านิยมของตนเองในแง่ดีและมอง
 คนอื่นในแง่ดีด้วย

กูเซียค (คณะกรรมการข้าราชการครู. 2530 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Guziak.
 n.d.) ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนเกรด 5 จำนวน 4 ห้องเรียน โดยใช้กลุ่มควบคุมจำนวน
 55 คนเรียนดนตรีเป็นเวลา 8 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง และกลุ่มทดลองจำนวน 51 คน
 เรียนด้วยกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างจำนวน 8 คาบเช่นกัน เป็นเวลา 8 สัปดาห์
 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนของความคิดรวบยอดแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมและ
 กระบวนการกระจ่างในค่านิยมมีส่วนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก
 แม้ว่าจะผ่านการทดลองมาหลายสัปดาห์แล้วก็ตาม

ลอควูด (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2533 : 275-276 ; อ้างอิงมาจาก
 Lockwood. 1978) ได้วิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกระจ่าง
 ในค่านิยมของโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่า ผลการวิจัยไม่ได้ยืนยันว่า
 การกระจ่างค่านิยมมีผลต่อค่านิยมของนักเรียนรวมทั้งทัศนคติการรู้สึกรู้ว่าตนเองมีคุณค่า
 และการปรับตัว อย่างไรก็ตามจากการศึกษาหาความรู้ของครูและการประเมินพฤติกรรม
 ของนักเรียนโดยการสังเกต ปรากฏว่าการใช้การกระจ่างค่านิยมทำให้มีการเปลี่ยนแปลง
 พฤติกรรมในห้องเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการนำกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างมาใช้
 กับนักเรียนล้วนส่งผลในทางบวก กล่าวคือก่อให้เกิดผลดีทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ผู้วิจัยถึง
 สนใจที่จะศึกษาดูว่าการใช้กระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างจะส่งผลให้นักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้นหรือไม่ และจะสามารถพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจให้กับแก่นักเรียนสูงขึ้นหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยจะส่งผลให้การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างมีความสามารถในการตัดสินใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนปีที่ 1
ปีการศึกษา 2536 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 80 คน โดยวิธีการเลือก
กลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. จากประชากร 6 ห้องเรียน ซึ่งจัดห้องเรียนแบบคละกัน ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มห้องเรียนมา 2 ห้องเรียนโดยวิธีการจับฉลาก
2. นำนักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนจำนวน 80 คน มาคละกันแล้วจับฉลาก เพื่อสุ่มเข้ากลุ่มโดยจัดเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 40 คน

3. ผู้วิจัยจับฉลากอีกครั้ง เพื่อเลือกว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

กลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน ได้รับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
2. แผนการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน
 - 1.2 เลือกเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการทดลอง ได้แก่ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้
 - 1.2.1 มนุษย์กับสังคม
 - 1.2.2 สังคมไทย
 - 1.2.3 การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง
 - 1.2.4 ปัญหาสังคมไทย

1.3 จากคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วสร้างแผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างจำนวน 16 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

1.3.1 ความคิดรวบยอด

1.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.3.3 เนื้อหา

1.3.4 กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1.3.4.1 เสนอปัญหา

1.3.4.2 ตัดสินการกระทำด้วยตนเองอย่างอิสระ

1.3.4.3 อภิปรายกลุ่มย่อย

1.3.4.4 แสดงเหตุผล

1.3.4.5 ยึดมั่นคุณค่า

1.3.4.6 การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ

1.3.4.7 การสรุปคุณค่าที่ยอมรับ

1.3.5 สื่อการเรียนการสอน

1.3.6 การวัดและประเมินผล

1.4 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องของขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการสอนเพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข เป็นการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

1.5 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนด แล้วนำมาปรับปรุงแผนการสอนให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

1.6 นำแผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างไปสอนเพื่อการวิจัยต่อไป

2. แผนการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2.1 ศึกษาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของวิชาสังคมศึกษา รหัส ส 401 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน

2.2 จากคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทางแล้วสร้างแผนการสอนตามคู่มือครูซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 ชนิดของสมรรถภาพ

2.2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

2.2.3 จุดประสงค์นำทาง

2.2.4 เนื้อหา

2.2.5 กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งเป็น 9 ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความสนใจ

2. แจ้งจุดประสงค์

3. ทบทวนความรู้เดิม

4. เสนอบทเรียนใหม่

5. แนะนำให้เกิดการเรียนรู้

6. แสดงพฤติกรรม

7. แจ้งผลการปฏิบัติ

8. ประเมินผล

9. ส่งเสริมความมั่นใจและถ่ายโอนการเรียนรู้

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องมนุษย์กับสังคมสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและแนวโน้ม และปัญหาสังคมไทยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1-140) เทคนิคการ วัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ของ นิเวศน์ ชรรมรักษ์ (2530 : 1-238) เทคนิคการเขียนข้อสอบของชวาล แพร่ตกุล (2522 : 1-40)

3.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องที่สอนตามลำดับขั้น ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยร่วมกับนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษากลุ่มการสอน สังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 7 คน ทำการ วิเคราะห์หลักสูตร และสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรจากเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้อง การวัดตามหลักของ เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom) สำหรับเป็นเกณฑ์ใน การตัดสินใจว่าต้องวัดพฤติกรรมในเนื้อหาอะไร เป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด

3.2.2 จำแนกจุดมุ่งหมายการศึกษากออกเป็นพฤติกรรม โดยจำแนก จุดมุ่งหมายในรายวิชาสังคมศึกษาว่าประกอบด้วยพฤติกรรมใดบ้าง

3.2.3 ให้ความหมายของแต่ละพฤติกรรม พร้อมระบุลักษณะการกระทำ หรือการแสดงออกที่บุคคลมีพฤติกรรมนั้น ๆ

3.2.4 จำแนกเนื้อหาและระบุมความคิดรวบยอดของแต่ละเนื้อหา

3.2.5 ให้ค่าน้ำหนัก ผู้ร่วมดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรกำหนดค่า น้ำหนักแสดงถึงความสำคัญของเนื้อหาและพฤติกรรมในช่อง ตามความเห็นของแต่ละคน โดยอิสระ

3.2.6 สร้างตารางเฉลี่ย โดยนำคะแนนแต่ละช่องของแต่ละคนมารวม กันแล้วหารด้วยจำนวนคนทั้งหมด ที่ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.7 สร้างตารางนั้น โดยเปลี่ยนตารางวิเคราะห์ให้ช่องรวมทั้งหมด เท่ากับ 1000 ซึ่งการเปลี่ยนนี้จะมีผลให้ต้องเปลี่ยนคะแนนในแต่ละช่องด้วยการปรับคะแนน ให้ได้ตาราง 1000

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเนื้อเรื่องที่ใช้ในการ ทดลองโดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือกโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอนจำนวน 100 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างตามเกณฑ์วิเคราะห์หลักสูตรไปทดลองกับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ
กรุงเทพมหานครจำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนี้มาแล้วเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

3.5 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้ว มาวิเคราะห์เป็นรายชื่อโดยการตรวจให้
คะแนนข้อที่ตอบถูกให้คะแนน 1 คะแนน ส่วนข้อที่ผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบเกินกว่า 1 คำตอบ
ให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์
เพื่อหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อโดยใช้เทคนิค
27% ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan, 1952 : 3-32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความ
ยากง่าย (P) ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

ในการวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความ
ยากง่ายอยู่ระหว่าง .25-.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .20-.43

3.6 นำแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์
ครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวน 40 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้
สูตรของ KR .20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2531 :
168-169) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเท่า
กับ 0.77

4. แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ งานวิจัยดำเนินการสร้างตาม
ลำดับขั้นดังต่อไปนี้

4.1 ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามวัดความสามารถ
ในการตัดสินใจโดยปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจของ
สุนทรี วัฒนพันธุ์ (2535 : 267 - 274) และได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
กระบวนการตัดสินใจกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องมนุษย์กับสังคม
สังคมไทย การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยและแนวโน้ม และปัญหาสังคมไทย เข้าไว้ด้วยกัน

4.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นสถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มีจำนวนข้อ
คำถามสถานการณ์ละ 5 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาที่ต้องตัดสินใจคืออะไร ข้อมูลที่เป็น
ประโยชน์ต่อทางเลือก ทางเลือกที่มีอยู่ ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ทางเลือกที่
เหมาะสมที่สุดที่จะต้องตัดสินใจเลือก

เกณฑ์ในการตรวจแบบสอบถาม หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งผู้วิจัยมีหลักในการให้คะแนนดังนี้

1. สามารถตอบได้ว่าสถานการณ์นั้นอะไรคือปัญหา
2. สามารถตอบได้ว่าข้อมูลใดที่เป็นประโยชน์ที่ใช้ในการตัดสินใจ
3. สามารถบอกได้ว่ามีทางเลือกใดบ้างในการตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหา
4. สามารถบอกผลดี ผลเสียของแต่ละทางเลือกได้
5. สามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดได้

ดังนั้นเกณฑ์การให้คะแนนในการตรวจแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ จึงให้คะแนนทุกขั้นตอนซึ่งถ้านักเรียนตอบถูกหรือมีเหตุผลอื่นแต่ถูกต้องตามความเป็นจริงตามบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับ ให้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

4.3 การปรับปรุงแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

4.3.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ที่กำหนดและข้อคำถาม โดยนำแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วยรองศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมย์ ดร. ชุตินา วัฒนศิริ อาจารย์สุนทรี วัฒนพันธุ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงก่อนนำไปทดลองหาคุณภาพของเครื่องมือและทดลองใช้ต่อไป

4.3.2 การหาคุณภาพของแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ โดยนำแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยวิธีแบ่งเป็น 25% ของกลุ่มสูงและ 25% ของกลุ่มต่ำจากนั้นนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185) แล้วเลือกเฉพาะสถานการณ์ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.80 - 8.72 ไว้จำนวน 6 สถานการณ์

4.3.3 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียน
นวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 100 คน
ครั้งที่ 1 เว้นช่วงห่าง 14 วัน นำแบบทดสอบไปทดสอบครั้งที่ 2 แล้วนำคะแนนที่ได้มา
คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการสอบครั้งแรกกับครั้งที่ 2
โดยใช้สูตร Pearson Product - Moment Coefficient Correlation
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 164) ได้ค่าความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ เท่ากับ .85

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

คำแนะนำในการตอบ

โปรดอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว
นักเรียนจะมีการตัดสินใจอย่างไร สำหรับการตัดสินใจนั้นประกอบด้วยเกณฑ์ในการตัดสินใจ
ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 รู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกปัญหาจาก
สถานการณ์ได้

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูล
เพื่อใช้ในการตัดสินใจได้

ขั้นที่ 3 รู้จักทางเลือกที่มีอยู่ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่ามีทางเลือกใดบ้าง
ในการตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกทางเลือก
ที่มีผลดี ผลเสียอย่างไร ทางเลือกใดมีน้ำหนักดีกว่าและจะแก้ปัญหาในขั้นที่ 1 ได้หรือไม่

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดได้

ตัวอย่างสถานการณ์

นิดาเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการประดิษฐ์ตุ๊กตาจากวัสดุเหลือใช้ เธอมีความคิดแปลกที่ไม่เหมือนใคร นอกจากประดิษฐ์ตุ๊กตาแล้วของเล่นชนิดอื่น ๆ เธอก็สามารถทำได้ดี นอกจากนั้นเธอได้ไปศึกษารายละเอียดในการประดิษฐ์ของเล่นจากหนังสืองานประดิษฐ์และจากครูฝึกทำของเล่นสำหรับเด็ก จึงทำให้คิดว่า เมื่อเรียนจบแล้วเธอจะเป็นครูสอนประดิษฐ์ งานฝีมือต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะเป็นอย่างที่เธอสามารถทำรายได้ตามความถนัดของตนเองและมีโอกาสมีชื่อเสียงในการคิดค้นงานประดิษฐ์ นิดาอยากเรียนงานประดิษฐ์ส่วนบิดามารดาต้องการให้เรียนสายสามัญเพราะเมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะได้มีอาชีพรับราชการเป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่ครอบครัว นิดาจะตัดสินใจอย่างไรดี

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คือ.....
(เฉลย การเลือกอาชีพของนิดา)
2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดจากสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก.....
(เฉลย นิดามีความสามารถในงานประดิษฐ์และได้ไปศึกษารายละเอียดจากหนังสือและครูฝึก)
3. ทางเลือกที่มีอยู่คือ.....
(เฉลย ทางเลือกที่ 1 เรียนต่อด้านอาชีพงานประดิษฐ์
ทางเลือกที่ 2 เรียนต่อสายสามัญ)
4. นักเรียนบอกผลดีและผลเสียของแต่ละทางเลือก คือ.....
(เฉลย ทางเลือกที่ 1 ผลดีคือ เหมาะสมกับความสามารถและมีโอกาสมีชื่อเสียง
ผลเสียคือ บิดามารดาไม่เห็นด้วย
ทางเลือกที่ 2 ผลดีคือ บิดามารดาสนับสนุนและเมื่อสำเร็จจะได้รับราชการ
ผลเสีย ไม่ชอบและไม่ถนัด)

5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือ.....
(เฉลย เรียนต่อด้านอาชีพงานประดิษฐ์)

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 216) ซึ่งมีรูปแบบการทดลองดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T_1	X	T_2
CR	T_1	—	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- X แทน การสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง
- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
- C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
- T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- T_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

2. วิธีดำเนินการทดลอง

หลังจากที่ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียนรู้ (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจแล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ทำการสอนกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง กลุ่มควบคุมใช้วิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกัน และระยะเวลาเท่ากัน คือ จำนวน 16 คาบ

2.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบทั้งสองกลุ่มอีกครั้งโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง

2.4 ตรวจสอบผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการตัดสินใจนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และความสามารถในการตัดสินใจระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้ t -test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองโดยใช้ t -test แบบ Dependent Group

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1.1 ค่ะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2531 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่ะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของค่ะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

1.2 ค่าความแปรปรวนของค่ะแนน คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และ
 อังคณา สายยศ. 2531 : 63)

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ s^2 แทน ความแปรปรวนของค่ะแนน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม
 $\sum X$ แทน ผลรวมของค่ะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของค่ะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าความยากง่ายและหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิค 27% จากตารางวิเคราะห์ข้อทดสอบของ จุง
 เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 3-32)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาคำนวณจากสูตร KR. - 20 ของ คูเตอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 168-169)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ

$$= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1-p$

S_x^2 แทน คำนวนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้วิธีสอบซ้ำ (Test-Retest) แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการสอบครั้งแรกกับการสอบครั้งที่ 2 โดยใช้สูตร Pearson Product - Moment Coefficient Correlation ดังสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2528 : 164)

$$r_{tt} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2] [N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{cc}	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	N	แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
	ΣXY	แทน ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนนสอบ ครั้งแรก (X) และคะแนนสอบครั้งที่สอง (Y)
	ΣX	แทน ผลรวมทั้งหมดของการสอบครั้งแรก
	ΣY	แทน ผลรวมทั้งหมดของการสอบครั้งที่สอง
	ΣX^2	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของ คะแนนการสอบครั้งแรก
	ΣY^2	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสองของ คะแนนการสอบครั้งที่สอง

2.4 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

โดยใช้วิธีการแจกแจงที (t-distribution) คำนวณจากสูตรของเอดเวิร์ด (Edwards)

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{N_H} + \frac{S_L^2}{N_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อมูล
	$\bar{X}_H$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	N_H	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	N_L	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และความสามารถในการตัดสินใจระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม คำนวณโดยใช้ t-test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) คำนวณจากสูตร (Scott. 1962 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$\text{ซึ่ง } S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{N_1} + \frac{S_D^2}{N_2}}$$

$$df = N_1 + N_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution
	D	แทน คะแนนของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการเรีัยนกับหลังการเรีัยน
	MD ₁	แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรีัยนกับก่อนการเรีัยนของกลุ่มทดลอง
	MD ₂	แทน คะแนนเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรีัยนกับก่อนการเรีัยนของกลุ่มควบคุม
	S ² _D	แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรีัยนกับก่อนการเรีัยนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

N_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

3.2 เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจ ก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง คำนวณจากสูตร t-test แบบ Dependent Group (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 87)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$df = N - 1$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่
 t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
$\bar{X}_1$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลอง
$\bar{X}_2$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลอง
MD	แทน ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
$S_{MD_1 - MD_2}$	แทน ค่าความคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบ หลังการทดลองกับก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม
ΣD	แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างระหว่างก่อนและหลัง การทดลอง
ΣD^2	แทน ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนก่อนและหลัง การทดลอง
df	แทน ชั้นแห่งความอิสระ (degrees of freedom)
* *	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละจุดมุ่งหมายมีดังนี้

1. จากจุดมุ่งหมายข้อ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยมีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสถิติทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test แบบ Independent ในรูป Difference Score ได้ผลดังแสดงตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลอง	40	23.80	27.23	3.43	0.59	2.80 * *
กลุ่มควบคุม	40	21.13	23.90	1.78		

$$t_{(\alpha = .01, df = 78)} = 2.6401$$

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างก่อนและหลังการทดลองของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. จากจุดมุ่งหมายข้อ 2 ที่ว่าเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยมีสมมติฐานว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกัน จากการนำค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันโดยใช้วิธีการทางสถิติ t-test ในรูป Difference Score ได้ผลดังแสดงตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่นักเรียนวิชา
สังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตาม
คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD_1 - MD_2}$	t
กลุ่มทดลอง	40	15.58	20.85	5.33	0.72	4.0694 **
กลุ่มควบคุม	40	13.23	15.63	2.40		

$$t_{(.01, df = 78)} = 2.6471$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำ
ค่านิยมให้กระจ่างกับนักเรียน กลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือ แนวการสอนของ
หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยค่ารายเฉลี่ยของ
กลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่าค่ารายเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

3. จากจุดมุ่งหมายข้อ 3 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจระหว่างก่อนการเรียนกับหลังการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง โดยมีสมมติฐานว่านักเรียนที่เรียนจากการสอน โดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างมีความสามารถในการตัดสินใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง จากการนำคะแนนความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบกันโดยใช้วิธีการทางสถิติ t-test แบบ Dependent ได้ผลดังแสดงตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลอง	40	213	1669	9.0948 * *

$$t_{(\infty . 01 , df = 39)} = 2.423$$

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างหลังการทดลองมีความสามารถในการตัดสินใจสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการตัดสินใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดสังเขป และผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจระหว่างก่อนการเรียนกับหลังการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนจากการสอน โดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกัน

3. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างมีความสามารถในการตัดสินใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 240 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน กลุ่มควบคุม 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากจากจำนวน 6 ห้องเรียน เอามาเพียง 2 ห้องเรียน นำทั้งสองกลุ่มมาคละกันแล้วจับสลากเพื่อแยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 เรื่องมนุษย์กับสังคม สังคมไทย การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และปัญหาสังคมไทย

2.2 แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 เรื่องมนุษย์กับสังคม สังคมไทย การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และปัญหาสังคมไทย

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 เรื่องมนุษย์กับสังคม สังคมไทย การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และปัญหาสังคมไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.77 มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .25-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .20-.43 ดังแสดงในภาคผนวก ข

2.4 แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มีจำนวนข้อคำถามสถานการณ์ละ 5 ข้อ จำนวน 6 สถานการณ์ รวม 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.85

3. การดำเนินการทดลอง ดำเนินการดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาและแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

3.2 ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยสอนเองทั้งสองกลุ่ม ใช้เวลาในการสอนเท่ากัน คือ 16 คาบ ๆ ละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบ

3.2.1 กลุ่มทดลองสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

3.2.2 กลุ่มควบคุมสอนโดยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3.3 ทดสอบหลังการเรียนกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการเรียน

3.4 นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง แล้วทดสอบค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t -test ในรูปผลต่างของคะแนน difference Score

2. เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t -test ในรูปผลต่างของคะแนน difference Score

3. เปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง โดยใช้วิธีการทางสถิติ t -test แบบ Dependent Group

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างและการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างและนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีความสามารถในการตัดสินใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จากผลการศึกษาค้นคว้าได้รวบรวมข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดทั้งผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการอภิปรายดังนี้

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันโดยนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ ปันอินทร์ (2534 : 77) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาค่านิยม วิชาสังคมศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างที่ศึกษาพบว่าการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุญชีด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ 2530 : 22 อ้างอิงมาจาก Guziak) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนเกรด 5 ที่เรียนวิชาดนตรี ซึ่งพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความคิดรวบยอดแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมและกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีส่วนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพรสจัส (Pracejus. 1974 : 2508 - A) ที่ศึกษาผลกระทบของกระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่างในค่านิยม ต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนเกรด 8 ทำการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียนได้พบว่ากระบวนการทำความเข้าใจในความกระจ่างในค่านิยมช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น และมีผลงานวิจัยที่ใกล้เคียงคือ ผลการวิจัยของศิริพร ชีพประกิต (2533 : 73) ที่ศึกษาการพัฒนา ค่านิยม ด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการกระจ่างค่านิยม กับนักเรียนระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 พบว่า หลังการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการกระจ่างค่านิยมคะแนนด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 น่าจะสืบเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก การเรียนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง เป็นการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนแต่ละคนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองโดยเริ่มจากการคิดหาแนวทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยการพิจารณาจากข้อมูลและรวบรวมความคิดของตนเสนอต่อกลุ่ม เพื่ออภิปรายสรุปหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มต่อจากนั้นนำมติกลุ่มเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น และสุดท้ายนักเรียนแต่ละคนจะตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการเองทุกขั้นตอนครูมีบทบาทเพียงเป็นผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของนักเรียนเท่านั้นดังที่นาตยา บิลันธนาพันธ์ (2529 : 509) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีกระจ่างค่านิยมเป็นวิธีที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูทำหน้าที่เพียงผู้อำนวยความสะดวก ส่วนบทบาทครูและนักเรียน ในกระบวนการเรียนการสอนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2529 : 137) ได้เสนอแนะแนวคิดให้ครูมีหน้าที่เพียงจัดประสบการณ์และใช้คำถาม เพื่อประสานงานมากกว่าเป็นผู้บอกวิชา บอกเหตุผลบอกคำตอบ ฟังมากกว่าพูด กระตุ้นให้นักเรียนมีบทบาทพูด คิดไม่ใช้ครูแสดงเอง ซึ่งแนวความคิดเหล่านี้สอดคล้องกับแนวความคิดที่ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2523 : 81-84) ได้กล่าวว่าการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่กำลังศึกษาดีกว่าฟังครูพูดเพียงอย่างเดียว

ประการที่สอง กระบวนการเรียนการสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นกระบวนการที่เสนอเป็นปัญหาโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการตัดสินใจกระทำด้วยตนเองโดยการกำหนดทางเลือก เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสมเลือกภายหลังจากการพิจารณาถึงผล อภิปรายกลุ่มย่อย แสดงเหตุผล ยึดมั่นคุณค่า และกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติซึ่งจากการนำกรณีตัวอย่างมาใช้ทำให้นักเรียนได้เข้าใจเรื่องที่ศึกษา

ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้ วิจิตร ลิณสิริ (ม.ป.ป. : 4) ได้กล่าวว่า การนำกรณีตัวอย่างมาให้นักเรียนศึกษาจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน มีทักษะในการพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบ อภิปรายปัญหาได้ลึกซึ้ง มีเหตุผล และมีคุณธรรม เป็นการฝึกให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ก่อนที่จะได้พบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง และทศนา แคมมณี (2522 : 201-202) กล่าวถึงการนำกรณีตัวอย่างมาใช้ในการเรียนการสอนว่า เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการวิเคราะห์ อภิปราย ฝึกรวบรวมข้อมูล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การระดมพลังสมอง เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา มีการเสนอผลงานของกลุ่มต่อสมาชิกภายในชั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเชื่อมโยงหรือถ่ายโยงการเรียนรู้ของฮอร์นไคด์ ที่ว่าการเรียนการสอนครูจะต้องสอนในสิ่งที่คล้ายกับโลกแห่งความเป็นจริงที่เด็กจะออกไปเผชิญให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ไปสู่สังคมภายนอกได้ง่าย (ประสาธน์ อิศรปริดา. 2523 : 75) นอกจากนี้ สมจิต ชิวปรีชา (2523 : 38-43) ได้กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่เป็นสถานการณ์ใกล้ตัว และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันตลอดจนเนื้อหาที่กำลังศึกษา เป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจฝึกทักษะ ซึ่งมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

จากเหตุผล 2 ประการดังกล่าวข้างต้น เป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่า การวิจัยครั้งนี้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

การเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างมีความสามารถในการตัดสินใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

การที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ น่าจะสืบเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมในเรื่องระบบการตัดสินใจ โดยครูพยายามสร้างบรรยากาศให้นักเรียนได้มีการตัดสินใจหาทางเลือกอย่างมีระบบ และให้ได้รับการฝึกฝนตามระบบซ้ำ ๆ กันจนเกิดความเคยชิน ซึ่งขั้นตอนของระบบการตัดสินใจเริ่มจากการให้ได้พิจารณาว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา กำหนดทางเลือก เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม(โดยกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจ) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่นาตยา ปิลันธนาพันธ์ (2526 : 41) ได้กล่าวว่าการกระจ่างค่านิยมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสิ่งที่เขาตัดสินใจ บุคคลต้องพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกแต่ละทางที่มีอยู่แล้ว เลือกแนวทางที่เขาคิดว่าให้ผลที่เขาพอใจที่สุด ซึ่งการประเมินทางเลือกอาจใช้ตนเองเป็นหลัก หรือมองจากผู้อื่น หรือสังคม

นอกจากนี้ขั้นตอนในการตัดสินใจในขั้นที่ 1 บอกปัญหาจากสถานการณ์ได้ ขั้นที่ 2 นักเรียนรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจได้ ขั้นที่ 3 นักเรียนบอกทางเลือกว่ามีทางเลือกใดบ้าง ขั้นที่ 4 นักเรียนบอกผลดีและผลเสียของแต่ละทางเลือกเพื่อประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดซึ่งทั้ง 5 ขั้น จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับกระบวนการของการทำค่านิยม

ให้กระจำงที่ไ้ใช้ในการฝึกให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้ซ้ำ ๆ อันส่งผลให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการตัดสินใจที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักการของ บรอสส์ (อรุณศรี กุมท. 2529 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Bross. 1953) ที่กล่าวว่าพฤติกรรม การตัดสินใจได้ทวีความยุ่งยากมากขึ้น มิใช่จะมีทางเลือกมากมายเท่านั้นแต่มีความขัดแย้ง ในเรื่องค่านิยมที่ยึดถือด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก ในการตัดสินใจแต่ละเป้าหมาย โดยคำนึงถึงผลที่ได้ และประการที่ 2 ในการพิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทางนั้นจะต้อง ชั่งน้ำหนักตัวเลือกในส่วนที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของเขาเองเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้น การที่นักเรียนได้รับการฝึกการตัดสินใจอย่างมีระบบตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจำง จึงมีผลทำให้ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนสูงขึ้น

ประการที่สอง กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้กับนักเรียนด้วยการสอนโดย กระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจำงเป็นกระบวนการที่ฝึกให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูล ด้วยตนเองจากการศึกษากรณีตัวอย่างเพื่อประกอบการคิดตัดสินใจ โดยเริ่มจากการคิดตัดสินใจ ด้วยตนเองเพื่อหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม หลังจากการพิจารณาผลดี และผลเสียของทางเลือก เมื่อตัดสินใจด้วยตนเองแล้วจึงนำความคิดที่ตนได้ตัดสินใจเสนอ ต่อกลุ่มย่อยเพื่อสรุปเป็นแนวคิดในการตัดสินใจของกลุ่ม ต่อจากนั้นนำแนวคิดกลุ่มเสนอต่อ ชั้นเรียน ในขั้นสุดท้ายนักเรียนตัดสินใจด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง เพื่อสรุปแนวทางเลือกที่ เป็นของตนเอง นักเรียนได้แสดงออกด้านความคิด การตัดสินใจด้วยตนเอง ตามความ สามารถและยังช่วยผู้เรียนได้พัฒนาความคิด การตัดสินใจที่จะแก้ปัญหา ดังที่ สมจิต สวชนไพบุลย์ (2527 : 30) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดสถานการณ์ ช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะเป็น แนวทางหนึ่งในการพัฒนาความคิด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 23) ได้กล่าวว่าการทำกิจกรรมทุกอย่างจะต้องมีการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้อง แทบทั้งสิ้น ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเลือกตัดสินใจ โดยนำความสามารถ ความสนใจ และ บุคลิกภาพของตนมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีที่สุดดังนั้นการที่นักเรียน ในกลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจำงจึงส่งผลให้

ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนที่เน้นกิจกรรมให้นักเรียนกระทำด้วยตนเองเป็นกิจกรรมเดี่ยว มีการแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมรวมทั้งชั้น นักเรียนจึงมีโอกาสทั้งการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง และร่วมทำงานกับผู้อื่นยอมรับความคิดของผู้อื่นถ้ามีเหตุผลที่ดีกว่า ซึ่งเป็นการสอนที่สอดคล้องกับทักษะกระบวนการตามหลักสูตรใหม่ในชั้นระหัดในปัญหา การคิดวิเคราะห์ สร้างทางเลือกหลากหลาย ประเมินทางเลือกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา และสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และจากการวิจัยที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาควรส่งเสริมและนำวิธีการสอนนี้ไปใช้สอนในวิชาสังคมศึกษาให้แพร่หลายมากขึ้น

1.2 กิจกรรมที่นำมาใช้ในการสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างที่เสนอปัญหาโดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนของกิจกรรมให้นักเรียนคิดตัดสินใจกระทำด้วยตนเอง อภิปรายกลุ่มนำแนวคิดกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน สรุปแนวคิดของตนเองใหม่ในชั้นสุดท้าย ได้พบปัญหาในชั้นการอภิปรายกลุ่มย่อย ซึ่งระยะแรก ๆ นักเรียนไม่ค่อยกล้าพูดอภิปรายแสดงความคิดเห็น มีคนทำงานในกลุ่มเพียงไม่กี่คน คนอื่น ๆ จะคอยแต่ผลสรุปของหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งครูได้แก้ปัญหาโดยชี้แจงให้ทราบในตอนท้ายชั่วโมงว่าการแสดงความคิดเห็นไม่ได้มีผลว่าความคิดเราจะผิดหรือถูก และได้ย้ำบทบาทที่แต่ละคนต้องปฏิบัติจึงจะมีผลทำให้การคิดตัดสินใจประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้นการสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง ก่อนการเรียน ครูควรฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการอภิปรายกลุ่มเสียก่อน จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 การสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกรายการทุกขั้นตอนนับแต่การตัดสินใจการกระทำด้วยตนเอง อภิปรายกลุ่ม แสดงเหตุผล ยึดมั่นเหตุผล และกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมุ่งแต่กิจกรรมการเขียนบันทึกในแบบบันทึกรายการเพียงอย่างเดียว จึงไม่สนใจที่จะทำกิจกรรมอย่างอื่น ดังนั้นในการสอนที่ใช้กระบวนการนี้ ครูผู้สอนจึงต้องมีบทบาทชี้แนะนักเรียนอย่างใกล้ชิด อธิบายชี้แจง ให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิด ความสนใจ และร่วมมือทำกิจกรรมอย่างเป็นไปตามลำดับขั้นตอน จึงจะส่งผลให้การเรียน การสอนเป็นไปตามกระบวนการและมีบรรยากาศที่ดี

1.4 ในการเรียนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง ในขั้นตอน การอภิปรายกลุ่ม และแสดงเหตุผลต่อเพื่อนร่วมชั้นบางครั้งจะมีการขัดแย้งทางความคิดเห็น เพราะความคิดที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนต้องชี้แนะให้นักเรียนเข้าใจโดยกล่าวย้ำทั้งข้อดี และข้อเสียของทั้งสองแนวความคิดที่ขัดแย้ง เพื่อให้นักเรียนได้พบเหตุผลที่ถูกต้อง อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียน ดังนั้นในการสอนด้วยกระบวนการของ การทำค่านิยมให้กระจ่าง บทบาทของครูมีส่วนสำคัญ โดยครูต้องวางตนเป็นกลาง ให้นักเรียนได้แสดงความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ ข้อสรุปควรสรุปจากแนวความคิด ของนักเรียน พร้อมทั้งครูชี้แนะไปสู่เหตุผลที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยที่พบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจในการเรียนด้วยกระบวนการ ของการทำค่านิยมให้กระจ่างมาก ดังนั้นขั้นตอนการให้ข้อมูลและการเสนอปัญหาด้วยกรณี ตัวอย่างในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำเสนอข้อมูลด้วยวิดีโอหรือสไลด์ หรือแผ่นใสประกอบ เสียง หรือสื่อประสมอื่น ๆ ที่น่าสนใจและการใช้กรณีตัวอย่างอาจทำเป็นบทเรียนการ์ตูน เรื่องหรือแสดงบทบาทสมมติ หรือสถานการณ์จำลอง หรือกรณีตัวอย่างจากวิดีโอ หรือ เทปประกอบเสียง เพื่อยั่วยุให้ผู้เรียนได้สนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรนำกิจกรรมอย่างอื่นของกระบวนการกระจ่างค่านิยมมาใช้หลาย ๆ กิจกรรมนอกเหนือจากการใช้กรณีตัวอย่าง เช่นการจัดลำดับที่ (Rank - Ordering)

การลงคะแนนเสียงเกี่ยวกับค่านิยม (Values Voting) มาตรฐานค่านิยม (Value Continuum) การเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง (Either - or Choices) สิ่งที่คุณรักที่จะทำ (Thing I Love to Do) เป็นต้น เพื่อให้การสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างไม่ซ้ำซากและมีกิจกรรมที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรนำการสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างไปใช้ทดลองสอนกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือจริยธรรม เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเปรียบเทียบกับการสอนแบบอื่น เช่นการสอนแบบซินดิเคต การสอนแบบอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง ว่ามีผลแตกต่างกันหรือไม่

2.4 ควรนำการสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เพราะการสอนด้วยกระบวนการดังกล่าวช่วยพัฒนาการคิด การเลือก การตัดสินใจ การมีเหตุผล นักเรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ช่วยสร้างความมั่นใจในตนเองให้กับผู้เรียน กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาต่าง ๆ

2.5 การสอนด้วยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง น่าจะส่งผลถึงตัวแปรอื่น ๆ อีก เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีวินัยในตนเอง การคิดอย่างมีเหตุผล อัตมโนทัศน์ เป็นต้น

บรรณาการ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชมนตรี "แผนการศึกษา
แห่งชาติพหุศักราช 2535," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 26(1) :
38 ; ตุลาคม - พฤศจิกายน. 2534.
- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชมนตรี.
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539).
ม.ป.ท., 2535.
- คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน. รายงานวิจัยผลการดำเนินการนำร่อง
โครงการพัฒนาวิจัยและจริยธรรมข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการครู, 2530.
- จรรยา คุณมี. "ความล้มเหลวของครูสังคมศึกษา," มิตรครู. 2 : 10 - 11
ปีที่แรก กุมภาพันธ์, 2521.
- จำนง พรายแย้มแบ. เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2522.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. กรุงเทพฯ : สถาบัน
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ทศนา แคมณี และคนอื่น ๆ. กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎี และแนวทางปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
บูรพาศิลป์, 2522.
- ทิพย์มาศย์ นิมลศักดิ์. ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของ
นักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2530. อัดสำเนา.

- นาวัน รุ่งรส. การเปรียบเทียบเรื่องการตัดสินใจเลือกเรียนต่อของนักเรียน ม.ศ. 3
ประเภทสหศึกษาระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประสมและโรงเรียนมัธยมศึกษา
แบบเดิม จังหวัดพระนคร. ปรินญาพิมพ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
 วิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- นาคยา ภักธแสงไทย. ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
 2524.
- นาคยา ปิลันธนาพันธ์. เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษาหน่วยที่ 6-10. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2528.
- นิเวศน์ ชรรมรักษ์. เอกสารประกอบการสอนวิชา กสส 522 เทคนิคการวัดและ
ประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. "กระบวนการตัดสินใจ," แนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. 2 : 43 ; 2528.
- ประสาธ อิศรปริดา. ธรรมชาติและกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : จินตทัศน์การพิมพ์,
 2518.
- เป็รื่อง จันดา. การเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ต่างกันโรงเรียนมัธยมแบบประสมภาคเหนือ. ปรินญาพิมพ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.
- พะยอม แก้วกำเนิด. "การเตรียมการสอนพาเขาชวน," มติชนรายวัน. 13 ตุลาคม :
 21 ; 2531.
- พนัส หันนาคินทร์. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิมพ์เนค,
 2523.
- พิจาน บุญชาติพิสุทธิ. "วินัยสร้างคน คนสร้างชาติ," เทศาภิบาล. 80(12) : 29 ;
 ตุลาคม, 2528.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
 วิทยาลัย, 2523.

- พกา บุญเรือง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ ภูมิลำเนาทาง
อาชีพและการควบคุมภายใน - ภายนอก. ปริญญาโท กค.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.
- มานิตย์ แก้วปู่. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของ
ครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมีวินัยในตนเอง.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.
- มัลลิการ์ พงศ์ปริตร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วย
ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2527.
- เย็นใจ เลาหวณิช. "ความเชื่อและค่านิยมกับปัญหาสิ่งแวดล้อม," สรุปผลการวิจัย
เรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม 13 - 25 ธันวาคม 2525. สำนักงานคณะกรรมการ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และพลังงาน,
2525.
- ลาวีญ์ ถนองจันทร์. การบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรมวิชา
การกระทรวงศึกษาธิการ, 2522. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : คีตาบรรณ, 2531.
- วิชาการ, กรม. ข้อคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการสอนและการสอบที่เน้นกระบวนการ.
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2533.
- _____. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ วิชาสังคมศึกษาตาม
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ปรับปรุง พ.ศ. 2533 และหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ปรับปรุง พ.ศ. 2533. ม.ป.ท., 2534.
- _____. คู่มือครูกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. โรงพิมพ์การศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ, 2526.
- _____. รายงานการวิจัยอันดับ 2 โครงการวิจัยที่ 3 โครงการวิจัยสถานภาพและ
บทบาทในอนาคตของสถาบันฝึกหัดครูในการพัฒนาประเทศ. ม.ป.ท., 2529.

วิชาการ, กรม. เอกสารปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พ.ศ. 2521.

ม.ป.ท., 2532.

วัชร ธุวธรรม. ยุทธวิธีในการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพฯ : หนังสืงการพิมพ์, 2525.

วิจิตร ลินศิริ. วิธีสอนเกมหรือสถานการณ์จำลอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

วิชัย จำนงค์. พฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.

ศิริพร ชีพประกิต. การพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการกระจำงค่านิยม
สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น ปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533. อัดสำเนา.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา. "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาทั่ว
ประเทศ," วารสารวิจัยทางการศึกษา. 14 : 87; มกราคม - มีนาคม, 2527.

ศุภิพร นิมิตรกุล. เปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสุขศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องโรค
ติดต่อโดยใช้บทเรียนโมดูลกับการเรียนการสอนแบบปกติ. ปรินญาพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

สมจิต ชิวปรีชา. "สอนอย่างไรจึงจะทำให้เด็กเรียนสนใจเรียนภาษาไทย," วิทยาจารย์.

48 : 38 - 43 ; ตุลาคม, 2529.

สมจิต สวชนไพบลย์. การพัฒนาการสอนของครูวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2527.

สนั่น สมิต. วินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2521.

สามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม
ศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2529.

สามัญศึกษา, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์. หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังสร้างเสริมจริยธรรม.

ม.ป.ท., 2529.

- สารภี รัตนบุรี. เอกสารประกอบการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ รุ่น 20, 21. หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, 2523.
- สีลาภรณ์ นาคทรพร. "ทิศทางการพัฒนาการศึกษาไทย," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 22(4) : 37 - 49 ; เมษายน - พฤษภาคม, 2531.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุดใจ ทศพร. "วิธีสร้างวินัยในโรงเรียน," สารพัฒนาหลักสูตร. 42 : 29 ; กันยายน, 2528.
- สุนทรี วัฒนพันธุ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลองกับที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณินธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- สมบัติ ชิตพงศ์. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- อนันต์ ปันอินทร์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับการพัฒนาค่านิยมวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนโดยการทำค่านิยมให้กระจ่างและโดยวิธีสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปรินญาณินธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- อาคม จันทสุนทร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2527.
- อรุณศรี กุมท. เอกสารคำบรรยายการให้ข้อมูลที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจ. สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

อาภรณ์ จันทรสว่าง. การพัฒนาคลกลุ่มและชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

อัญชลีพร เตชะศิริกุล. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และ
ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยทฤษฎีการตัดสินใจกับการสอนตาม
คู่มือครู. ปรินซ์ตัน กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

Cochran, John Robert. "The Relationship of the Self - Concept to
School Motivation and Level of Occupational Aspiration,"
Dissertation Abstracts. 29(9) : 2958 ; March, 1969.

Edward H. Litchfield. Notes on General Theory of Administration.
Administrative Science Quarterly. 1956.

Fan, Chung-Teh. Item Analysis Table. New Jersey : Education Testing
Service, Princeton, 1952.

Fitzpatrick. "An Experimental Study to Investigate the Effects of
Selected Value Clarifying Strategies on the Self Concept
and Reading Achievement of Seventh Grade Students in Nonpublic
Schools of a Large Roman Catholic Diocese," Dissertation
Abstracts International. 36(4) : 1994 - A ; October, 1975.

Gagne, Robert M. The condition of Learning. New York : Half,
Rinehart and Winston, Inc., 1965.

- Ginzberg, E. and others. Occupational Choice. New York : Columbia University Press, 1967.
- Laskin, S.B. "The Effects of a Decision - Making Program on the Career Maturity of High School Students," Dissertation Abstracts International. 40 : 4412 A ; January, 1980.
- Moore, Betty L. "Career Decision Making Skills of College Freshman as Measured by Certainty about Career Choice, Career Maturity, and Vocational Interest in Maturity," Dissertation Abstract International. 40 : 4900-A: March, 1980.
- Murdoch, Joseph Mclean Rev. "An Investigation of the factor influencing the Occupational Choice of Selected College Students," Dissertation Abstracts International. 25(4) : 2351 ; October, 1964.
- Parker, Eugence Gary. "The Relationship of Programmed Instruction to test and Discussion Performance among Beginning College Biology Student," Dissertation Abstracts International. 34 : 4914-A; February, 1974.
- Patterson, John. Teaching Personalized Decision Making. 148 p. Santa Clara County K-12 Career Education Consortium, San Jose, 1980.
- Perrone, Phillip. A. "Values and Occupational Preferences of Junior High School Grills," The Personal and Guidance Juornal. 44 : 254-257 ; November, 1965.
- Pracejus, E.L. "The effect of Value Clarification on Reading Comprehension," Dissertation Abstracts International. 35(4) : 2058 - A ; October, 1974.
- Raths, Louis, Merrill Harmin and Sidney Simon. Values and Teaching. Columbus, Ohio : Chales E. Merrill, 1966.
- Raths, Louis and others. Values and Teaching. Printice in the United States of America, Inc., 1966.

- Robert, Tannenbaum. Managerial Decision-Making. Angeles :
Institute of Industrial Relation, University of California,
1950.
- Scott, William A and Michael Wertheimer. Introduction to
Psychological Research. 4 th ed. New York : John Wiley and
Son, Inc, 1962.
- Sullivan, James Verwor. "Student Activities in a Small High
School : Ethnographic Study," Dissertation Abstracts
International. 41 : 3519-A; February, 1981.
- Temple, A.K. "The Effects of Values Clarification Process
on Students View of their Own and Peer Values,"
Dissertation Abstracts International. 40(5) : 5816 - A ;
November, 1980.

การผสม

ภาคผนวก ก

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา
ส.401 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ
3. แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการสอนโดย
กระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
รหัสวิชา ส.401 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 วิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน เวลา 50 นาที
 2. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือกให้นักเรียน เลือกคำตอบ
 ที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยใช้เครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่อง
 ที่ตรงกับอักษร ก ข ค ง หรือ จ
 3. คำตอบในข้อหนึ่งมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบเกิน 1 คำ
 ตอบจะถือว่าผิดในคำตอบนั้น
-
1. "สิ่งที่ผู้คนยึดถือปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิต
 ของคนในสังคมเพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม" คำจำกัดความดังกล่าวอธิบายความหมาย
 เกี่ยวกับเรื่องใด
 - ก. ศีลธรรม
 - ข. วัฒนธรรม
 - ค. สัตว์สังคม
 - ง. กลุ่มทางสังคม
 - จ. ประเพณีและกฎหมาย
 2. พฤติกรรมใดที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของธรรมชาติ ที่มีต่อชีวิตมนุษย์น้อยที่สุด
 - ก. คนภาคเหนือมีผิวขาว
 - ข. คนภาคใต้ทำสวนยาง
 - ค. คนที่อยู่ใกล้ทะเลไม่เป็นโรคคอหอยพอก
 - ง. คนภาคกลางชอบอาหารที่มีรสหวานมาก
 - จ. คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมบริโภคข้าวเหนียว

3. ในสังคมปัจจุบันมนุษย์มักอยู่ร่วมกันด้วยความหวาดระแวง น่าจะมาจากเหตุผลใดเป็นสำคัญ

- ก. สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
- ข. ผู้คนขาดความลัษณัฒน์ใกล้เคียงกัน
- ค. จำนวนอาชญากรรมทวีจำนวนมากขึ้น
- ง. มนุษย์มีการติดต่อสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น
- จ. จำนวนคนเพิ่มมากขึ้นทำให้ต้องแข่งขันกันมากขึ้น

4. การกระทำของมนุษย์ในข้อใดเป็นการยืนยันว่ามนุษย์จำเป็นต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิตในอนาคต

- ก. การซื้อขายสินค้า
- ข. การปลูกพืชตามไหล่เขา
- ค. การประดิษฐ์งานหัตถกรรมต่าง ๆ
- ง. การค้นหาเชื้อเพลิงอย่างอื่นมาใช้แทนน้ำมัน
- จ. การปราศรัยหาเสียงระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ

5. การรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของมนุษย์ไว้จำเป็นหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. จำเป็นเพราะเป็นสิ่งที่มีความ
- ข. จำเป็นเพราะเป็นสิ่งที่มีความนานแล้ว
- ค. จำเป็นเพราะเป็นเอกลักษณ์ของชาติ
- ง. ไม่จำเป็นเพราะมีสิ่งที่ใช้ทดแทนได้
- จ. ไม่จำเป็นเพราะทุกสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่

6. ความต้องการทางจิตวิทยาเป็นความต้องการที่จำเป็นที่ทำให้มนุษย์มาอยู่ร่วมกันหรือไม่
เพราะเหตุใด

- ก. จำเป็นเพราะแสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์
- ข. จำเป็นเพราะความต้องการถ่ายทอดวัฒนธรรม
- ค. จำเป็นเพราะเป็นความต้องการการยอมรับจากกลุ่ม
- ง. ไม่จำเป็นเพราะโดยธรรมชาติมนุษย์เป็นตัวของตัวเองโดยกำเนิด
- จ. ไม่จำเป็นเพราะมนุษย์มีมันสมองที่สามารถคิดค้นประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ทำให้อยู่ด้วยตนเองได้

7. สังคมไทยมักประกอบอาชีพอะไร

- ก. ค้าขาย
- ข. ประมง
- ค. รับราชการ
- ง. เกษตรกรรม
- จ. อุตสาหกรรม

8. ลักษณะของกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันแบบปฐมภูมิเรามักจะพบได้อย่างมากในสังคมประเภทใด

- ก. สังคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
- ข. สังคมพวกพ่อค้าและนักธุรกิจ
- ค. สังคมชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญ
- ง. สังคมพวกที่สังกัดพรรคการเมืองพรรคเดียวกัน
- จ. สังคมนักศึกษาที่จบจากสถาบันเดียวกันและรุ่นเดียวกัน

9. "เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวชาวนาในหมู่บ้านจะช่วยกันเก็บเกี่ยวข้าว ทำให้งานเสร็จได้ด้วยดี" การกระทำนี้แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ในเรื่องใด
- ความรับผิดชอบ
 - ความสนุกสนาน
 - ความขยันขันแข็ง
 - ความมีวินัยในตนเอง
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
10. คนในสังคมชนบทของไทยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในรูปแบบของกลุ่มประมุขีเพราะเหตุใด
- การติดต่อสัมพันธ์กันอย่างเป็นกันเองในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ
 - มีความเป็นอยู่ใกล้ชิดกันเนื่องจากมีพื้นที่ปลูกสร้างบ้านเรือนจำกัด
 - คนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงจึงติดต่อกันอย่างมีระบบไม่ซับซ้อนสับสน
 - ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในชนบทมากกว่าในเมือง
 - คนส่วนใหญ่ชอบชีวิตเรียบง่ายชอบใช้ชีวิตตามสบายตามธรรมชาติ
11. "ชีวิตในชนบทเป็นชีวิตที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติห่างไกลจากอิทธิพลของเทคโนโลยีแบบใหม่ ๆ ซึ่งแตกต่างจากสังคมเมือง" ข้อความใดต่อไปนี้อย่างสอดคล้องกับคำกล่าวข้างต้น
- รักกันฉันท์พี่น้อง
 - ยึดมั่นต่อหลักศาสนา
 - แข่งขันกันทำมาหากิน
 - จำนวนผู้ไม่รู้หนังสือมีมาก
 - แรงงานส่วนใหญ่ไม่มีฝีมือ

12. ที่กล่าวว่าชุมชนบทได้เปรียบชุมชนเมือง ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ไม่ถูกต้อง เพราะชุมชนเมืองย่อมเจริญกว่าชุมชนชนบท
 - ไม่ถูกต้อง เพราะชุมชนเมืองย่อมสะดวกสบายกว่าชุมชนชนบท
 - ถูกต้อง เพราะการว่าจ้างแรงงานในชุมชนชนบทย่อมทำได้ง่ายกว่าชุมชนเมือง
 - ถูกต้อง เพราะชุมชนชนบทย่อมดีกว่าชุมชนเมืองในแง่สภาพแวดล้อมและน้ำใจของผู้คน
 - ถูกต้อง เพราะสภาพสังคมในชนบทสมาชิกมีความสัมพันธ์กันแบบประจักษ์ทำให้สะดวกในการติดต่อกัน
13. ลักษณะใดแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของคนในสมัยปัจจุบันได้เด่นชัดที่สุด
- มีการประหยัดและออมมาก
 - มีความสนใจในศาสนามากขึ้น
 - มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
 - มีชีวิตที่เร่งรีบเนื่องจากการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ
 - มีความซื่อสัตย์สุจริตรักษาวินัยของส่วนรวม
14. สิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดีคืออะไร
- การกระจายด้านสาธารณูปโภคทั่วถึง
 - การศึกษาที่ทำให้คนรู้หน้าที่และความรับผิดชอบ
 - ระบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริง
 - การให้บริการความรู้ทางเศรษฐกิจและการเมือง
 - การร่วมมือบริจาคสิ่งของให้แก่คนให้ท้องถิ่นที่ขาดแคลน

15. การกระทำตามข้อใดที่เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดต่อการพัฒนาประเทศ

- ก. เชื้อมันและยัดมันในตนเองสูง
- ข. อดทนต่อการทำงานและตรงต่อเวลา
- ค. ชื่อและใช้แต่ของที่ผลิตภายในประเทศ
- ง. ท่องเที่ยวมาก ๆ เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- จ. ช่วยเหลือพี่น้องร่วมชาติที่มีปัญหาเดือดร้อนโดยไม่รังเกียจ

16. ข้อความใดที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของสังคมไทยได้ชัดเจนที่สุด

- ก. เอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต
- ข. ประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกันมากขึ้น
- ค. รัฐเข้าดำเนินการกับการผลิตเองมากขึ้น เอกชนมีบทบาทลดน้อยลง
- ง. ปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมใหม่มุ่งรับการเปลี่ยนแปลง เช่นอารยประเทศ
- จ. โครงการผลิตกำลังเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรเกือบทั้งหมดไปสู่ระบบผสมที่มีการอุตสาหกรรมมากขึ้น

17. สิ่งใดเป็นลักษณะของการดำรงชีวิตของคนในสังคมประเทศอุตสาหกรรมใหม่น้อยที่สุด

- ก. เครื่องคิดเรื่องการตรงเวลา
- ข. มีความรักและช่วยเหลือพวกพ้องมากขึ้น
- ค. มีการศึกษาและติดต่อกับต่างชาติมากขึ้น
- ง. อยู่กับระเบียบข้อบังคับของกลุ่มคนและสังคม
- จ. ใช้เทคโนโลยีช่วยให้ความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น

18. คุณลักษณะใดของประชากรที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศเข้าสู่สังคมประเทศอุตสาหกรรมใหม่มากที่สุด

- ก. รักพวกพ้องวงศ์ญาติ
- ข. ขยันหาเงินเพื่อความสะดวกสบาย
- ค. ยึดหยุ่นระเบียบตามความเหมาะสม
- ง. รับผิดชอบต่องานและปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด
- จ. มีเหตุผลรู้จักเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

19. ในสภาพสังคมปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมนิคส์ นักเรียนควรปรับตัวอย่างไร

- ก. สนใจการเมืองมากขึ้น
- ข. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
- ค. มีความขยันตั้งใจทำงาน
- ง. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- จ. ทำงานโรงงานในท้องถิ่นของตน

20. การปฏิบัติเช่นไรจึงจะได้ชื่อว่าช่วยพัฒนาประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้มากที่สุด

- ก. ติดตามข่าวสารสังคม
- ข. ศึกษาเล่าเรียนเรื่องอุตสาหกรรมต่าง ๆ
- ค. ช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพเพื่อให้ได้เงินมากที่สุด
- ง. ศึกษาดูงานต่างประเทศและสั่งซื้อสินค้าต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย
- จ. แนะนำบุคคลต่าง ๆ เข้าไปเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมให้มากขึ้น

21. นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและมีแนวโน้มว่าจะคงมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอีกในอนาคต นักเรียนควรปฏิบัติตัวอย่างไร

- ก. ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด
- ข. กระตือรือร้นที่จะติดตามข่าวสารบ้านเมือง
- ค. สอดส่องการทำงานของรัฐบาลเพื่อหาทางคัดค้าน
- ง. ใช้วิจารณญาณในการพิจารณาข้อเท็จจริงก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อสิ่งใด ๆ
- จ. ไม่เชื่อข่าวลือเพราะจะทำให้สับสนทุกอย่างย่อมเป็นไปตามความเหมาะสม

22. ในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลง นักเรียนควรเลือกปฏิบัติข้อใดมากที่สุด

- ก. ปฏิบัติตามที่ต้องการและให้เกิดความพอใจ
- ข. รับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในชีวิตประจำวัน
- ค. จะต้องอนุรักษ์เอกลักษณ์ทุกอย่างของไทยเราเอาไว้
- ง. ไม่รับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพราะกลัวผลร้ายที่จะเกิดขึ้น
- จ. เลือกรับเทคโนโลยีบางอย่างที่เหมาะสมด้วยตนเองและสังคม

23. กรณีใดเป็นผลเสียมากที่สุดในการไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต

- ก. เกิดมลภาวะเป็นพิษในสังคม
- ข. เกิดการสิ้นเปลืองเงินในการซ่อมแซม
- ค. เกิดการมีภาระหนี้สินขึ้นในชีวิตครอบครัว
- ง. เกิดการสูญเปล่าต้องหาสิ่งใหม่มาทดแทน
- จ. เกิดความเสียหายแก่ร่างกายและทรัพย์สิน

24. สิ่งใดที่แสดงว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์

- ก. คนมีความต้องการด้านชีวภาพมากขึ้น
- ข. คนมีกำลังในการซื้อสินค้าและบริการสูงขึ้น
- ค. อัตราการเพิ่มของประชากรสูงขึ้นเป็นทวีคูณ
- ง. คนมีความดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิตมากขึ้น
- จ. คนมีความต้องการความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

25. คำกล่าวว่า "วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเปรียบเสมือนดาบสองคม" นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
- ข. เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีทำให้คนขี้เกียจพึ่งพาและเห็นแก่ตัว
- ค. เห็นด้วย เพราะถ้าเราคิดไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนนำเทคโนโลยีมาใช้ก็จะให้ผลแต่ถ้าขาดความระมัดระวังก็จะให้โทษ
- ง. ไม่เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีช่วยให้มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กันง่ายขึ้น
- จ. ไม่เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีได้สร้างปัญหาให้แก่มนุษย์มากมายเกินกว่าจะแก้ไข

26. การที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่โดยคำนึงถึงค่าแรงงานดีหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. ดี เพราะประชาชนจะมีความเป็นอยู่ดีขึ้น
- ข. ดี เพราะช่วยแก้ไขปัญหาค่าความยากจนได้
- ค. ดี เพราะประเทศชาติจะได้เจริญทัดเทียมกับอารยประเทศ
- ง. ไม่ดี เพราะทำให้เกิดปัญหาการอพยพเข้าสู่เมืองสูงขึ้น
- จ. ไม่ดี เพราะเกิดปัญหาระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างกรณีค่าแรงงานต่ำ

27. สาเหตุใดที่ทำให้สังคมปัจจุบัน เกิดปัญหาด้านจิตใจมากที่สุด

- ก. ถูกบีบคั้นจากสภาวะค่าครองชีพ
- ข. ความเห็นแก่ตัวของเพื่อนร่วมงาน
- ค. ความเป็นอยู่ผูกพันกันตามสถานภาพ
- ง. ความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ
- จ. การขาดแหล่งในการพักผ่อนหย่อนใจ

28. ปัญหาสังคมที่เกิดจากภาวะการว่างงานของประชากรที่สำคัญที่สุดคือปัญหาใด

- ก. อาชญากรรมต่าง ๆ
- ข. ราคาสินค้าแพงมากยิ่งขึ้น
- ค. การเอารัดเอาเปรียบกันในสังคมมีมากขึ้น
- ง. การทำให้เกิดปัญหาการขาดดุลการค้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น
- จ. การขยายการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยของเอกชนมากยิ่งขึ้น

29. ปัญหาภาวะหรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษอาจกล่าวได้ว่ามีพื้นฐานมาจากสาเหตุใด

- ก. กฎหมายหย่อนยาน
- ข. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- ค. ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ของมนุษย์ในสังคม
- ง. การส่งเสริมการอุตสาหกรรมอย่างไม่หยุดยั้ง
- จ. อิทธิพลของเทคโนโลยีและอารยธรรมตะวันตก

30. การแก้ไขปัญหาการเพิ่มประชากรที่เหมาะสมสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาควรใช้วิธีใด

- ก. การให้รางวัลแก่บุคคลที่มีบุตรน้อย
- ข. จำกัดจำนวนการมีบุตรของพลเมือง
- ค. ให้การโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง
- ง. ส่งเสริมการบริการทางการแพทย์
- จ. จัดทำโครงการการวางแผนครอบครัว

31. จากกรณีไฟไหม้โรงงานตุ๊กตาและมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร

- ก. ให้ความรู้ในการป้องกัน
- ข. กำหนดโทษผู้ประกอบการสูงขึ้น
- ค. ออกแบบอาคารให้เหมาะสมมากขึ้น
- ง. จำกัดจำนวนคนงานในแต่ละอาคารให้เหมาะสม
- จ. เจ้าหน้าที่ของรัฐควรตรวจสอบความปลอดภัยในอาคารอยู่เสมอ

32. พ่อค้าคนกลางทำให้สินค้ามีราคาแพง จะมีวิธีใดที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

- ก. จัดตั้งสหกรณ์ผู้บริโภค
- ข. แจ้งเจ้าหน้าที่พาณิชย์จับ
- ค. ให้รัฐบาลควบคุมราคาสินค้า
- ง. เปิดตลาดนัดในวัดหยุดสุดสัปดาห์
- จ. ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน

33. นักเรียนวิธีที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางสังคมปัจจุบันอย่างไร

- ก. นั่งสมาธิเพื่อทำจิตใจให้สงบ
- ข. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ
- ค. หาความบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจอยู่เสมอ
- ง. ทำงานหนักอยู่เสมอเพื่อไม่ให้มีเวลาว่าง
- จ. ยอมรับสภาพความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไป

34. ปัญหาสังคมเมืองของไทยที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่สำคัญที่สุดได้แก่ปัญหาใด

- ก. ปัญหายาเสพติด
- ข. ปัญหาอาชญากรรม
- ค. ปัญหาสุขภาพอนามัย
- ง. ปัญหาการเพิ่มประชากร
- จ. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

35. ประเทศที่กำลังพัฒนามักประสบปัญหาอัตราการเพิ่มประชากรอยู่ในระดับสูงทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะสาเหตุใด

- ก. ต้องการใช้แรงงานมาก
- ข. มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์
- ค. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง
- ง. ประชาชนไม่รู้จักรักการวางแผนครอบครัว
- จ. การอนามัยและสาธารณสุขเจริญก้าวหน้ามากขึ้น

36. เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ควรแก้ปัญหาอย่างไร

- ก. ทำใจดีสู้เสือ
- ข. อดทนอดกลั้น
- ค. ใช้ความมั่นใจในตนเอง
- ง. ใช้ปัญญาและวิธีการแก้ไขอย่างมีเหตุผล
- จ. ใช้ความเพียรพยายามและเชื่อมั่นในผู้นำ

37. ถ้าคำนึงถึงสภาพทั่วไปของประชาชนในสมัยรัชกาลมี 5 การไม่พระราชทานรัฐธรรมนูญตามคำขอของขุนนางเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. เหมาะสม เพราะคนส่วนใหญ่ขาดความรู้
- ข. เหมาะสม เพราะต้องการให้ทุกคนรู้ถึงสภาพและบทบาทของตนเองก่อน
- ค. เหมาะสม เพราะต้องการทดลองรูปแบบการปกครองแบบใหม่เสียก่อนที่จะใช้จริง
- ง. ไม่เหมาะสม เพราะถูกบีบบังคับจากต่างประเทศ
- จ. ไม่เหมาะสม เพราะเป็นความต้องการของคนส่วนใหญ่

38. ควรหรือไม่ที่ประเทศไทยมีนโยบายจดทะเบียนโลเก้ เพราะเหตุใด

- ก. ควร เพราะจะได้คุ้มครองสิทธิสตรี
- ข. ควร เพราะช่วยแก้ปัญหาการล่อลวง
- ค. ควร เพราะช่วยแก้ปัญหาค่านิยมในอาชีพค้าประเวณี
- ง. ไม่ควร เพราะขัดกับความรู้สึกด้านศีลธรรม
- จ. ไม่ควร เพราะเป็นการกำหนดตราบาปให้หญิง

39. ข้อความที่กล่าวว่า "ความเป็นอยู่ของประชาชนจะต้องควบคู่ไปกับศาสนาหรือคำสอนนั้น" เป็นสิ่งถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ
- ข. ถูกต้อง เพราะเป็นเรื่องของคุณความดีและคุณธรรม
- ค. ถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่ควบคุมความเป็นระเบียบในสังคม
- ง. ไม่ถูกต้อง เพราะการมีศาสนาหลาย ๆ ศาสนาย่อมก่อให้เกิดความสับสน
- จ. ไม่ถูกต้อง เพราะสภาพสังคมปัจจุบันทำให้คนรีบเร่งจนไม่มีเวลาสำหรับศาสนา

40. คำกล่าวที่ว่า "การพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวก็ทำให้ชาติเกิดความมั่นคงได้" จริงหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. จริง เพราะทำให้คนมีรายได้สูงขึ้น
- ข. จริง เพราะเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง
- ค. จริง เพราะเศรษฐกิจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- ง. ไม่จริง เพราะเศรษฐกิจทำให้คนในพรรคการเมืองมีความเห็นไม่ตรงกัน
- จ. ไม่จริง เพราะเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาคนในสังคมขาดจริยธรรมมากยิ่งขึ้น

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

รหัส ส 401 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1 = ข	11 = ค	21 = ง	31 = จ
2 = ง	12 = ง	22 = จ	32 = ก
3 = จ	13 = ง	23 = ก	33 = จ
4 = ง	14 = ข	24 = จ	34 = จ
5 = ค	15 = ข	25 = ค	35 = ง
6 = ค	16 = จ	26 = ก	36 = ง
7 = ง	17 = ข	27 = ก	37 = ก
8 = ค	18 = จ	28 = ก	38 = ก
9 = จ	19 = ข	29 = ค	39 = ค
10 = ก	20 = ข	30 = จ	40 = จ

แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดเป็นสถานการณ์ จำนวน 6 สถานการณ์ในแต่ละสถานการณ์มีจำนวนข้อคำถามสถานการณ์ละ 5 ข้อให้นักเรียน เขียนตอบลงในแบบทดสอบ

2. เกณฑ์การให้คะแนน คำตอบมีความถูกต้องตรงตามที่เฉลยให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน คำตอบที่ไม่ถูกต้องให้ 0 คะแนน

3. ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ แล้วพิจารณาตามความเห็นของนักเรียนว่า ถ้า นักเรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว นักเรียนจะมีการตัดสินใจอย่างไร สำหรับการตัดสินใจ นั้นประกอบด้วยขั้นตอนในการตัดสินใจดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 รู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกปัญหา จากสถานการณ์ได้

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถรวบรวม ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจได้

ขั้นที่ 3 รู้จักทางเลือกที่มีอยู่ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่ามีทางเลือก ใดบ้างในการตัดสินใจเลือกเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่า ทางเลือกแต่ละทางมีผลดีและผลเสียอย่างไร ทางเลือกใดมีน้ำหนักดีกว่าและจะนำไป แก้ปัญหาในขั้นที่ 1 ได้หรือไม่

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือก ที่เหมาะสมที่สุดได้ สำหรับการตอบให้นักเรียนตอบให้ครบทั้ง 5 ขั้น

ตัวอย่างสถานการณ์

นิดาเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการประดิษฐ์ตุ๊กตาจากวัสดุเหลือใช้ เธอมีความคิดแปลกที่ไม่เหมือนใคร นอกจากประดิษฐ์ตุ๊กตาแล้วของเล่นชนิดอื่น ๆ เธอก็สามารถทำได้ดีนอกจากนั้นเธอยังได้ไปศึกษารายละเอียดในการประดิษฐ์ของเล่นจากหนังสืองานประดิษฐ์และจากครูฝึกทำของเล่นสำหรับเด็ก จึงทำให้คิดว่าเมื่อเรียนจบแล้วเธอจะเป็นครูสอนงานประดิษฐ์งานฝีมือต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะเป็นอย่างที่เธอฝันได้ทำตามความถนัดของตนเองและมีโอกาสมีชื่อเสียงในการคิดค้นงานประดิษฐ์ เธออยากเรียนงานประดิษฐ์ส่วนบิดามารดาต้องการให้เรียนต่อสายสามัญ เพราะเมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะได้มีอาชีพรับราชการเป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่ครอบครัว

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คืออะไร.....
(เฉลย การเลือกอาชีพของนิดา)
2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดจากสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก.....
(เฉลย นิดามีความสามารถในงานประดิษฐ์ และได้ศึกษารายละเอียดจากหนังสือและครูผู้ฝึกทำของเล่นสำหรับเด็ก)
3. ทางเลือกที่มีอยู่คืออะไร.....
(เฉลย ทางเลือกที่ 1 เรียนงานประดิษฐ์ ทางเลือกที่ 2 เรียนต่อสายสามัญ)
4. นักเรียนบอกผลดีและผลเสียของแต่ละทางเลือกว่ามีอะไรบ้าง.....
(เฉลย ทางเลือกที่ 1 เรียนงานประดิษฐ์ ผลดีคือ เหมาะสมกับความสามารถและมีโอกาส มีชื่อเสียง ผลเสียคือ บิดามารดาไม่เห็นด้วย
ทางเลือกที่ 2 เรียนต่อสายสามัญ ผลดีคือ บิดามารดาลงทุนสนับสนุน เมื่อสำเร็จจะได้รับราชการและมีเกียรติ ผลเสียคือ นิดาไม่ชอบและไม่ถนัด)

5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือทางเลือกใด.....
(เฉลย เลือกเรียนงานประดิษฐ์)

ต่อไปนี้เป็นข้อคำถามของแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ ที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ จำนวน 6 สถานการณ์แต่ละสถานการณ์ มีข้อคำถาม 5 ข้อ รวมข้อคำถาม 30 ข้อ เวลา 50 นาที

สถานการณ์ที่ 1

ใคร ๆ ในโรงเรียนวนเวศวิทยายน ต่างก็รู้จักพัชราดีว่าเป็นเด็กจอมเอี้ยวจอมเกรแต่พัชราดีก็มีข้อดี ตรงที่เป็นคนมีน้ำใจชอบช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่าอยู่เสมอ พัทชรำไทยเก่งครุจึงเลือกให้เป็นคนร่ำอวยพรในงานวันชุมนุมผู้ปกครองที่จะถึงในเดือนหน้า พัทชาตั้งใจจะโชว์ฝีมือเต็มที่ งานนี้มีความหมายสำหรับเธอมาก เพราะทุกคนในครอบครัวรวมทั้งคุณย่าที่อยู่ต่างจังหวัดจะมาชมด้วย คุณพ่อบอกว่าจะถ่ายวิดีโอเทปเก็บไว้ชมกันด้วย แต่แล้วก็มีเรื่องทำให้พัชราจะต้องตัดสินใจ สุขศรีนักเรียนรุ่นน้องได้มาอ้อนวอนให้พัชราซ้อมร่ำอวยพรให้และขอร่ำอวยพรแทนพัชรา สุขศรีไม่เคยได้ร่ำ ไม่เคยได้ออกงานใด ๆ มาก่อน เธอบอกว่าเธออยากร่ำมาก และเธอก็ได้ไปขออนุญาตอาจารย์แล้ว อาจารย์บอกว่าต้องแล้วแต่พัชราถ้าหากพัชรายินยอมอาจารย์ก็ยินยอมให้ร่ำได้ และให้พัชราช่วยฝึกให้รุ่นน้องเพราะต่อไปพัชราก็เรียนจบแล้วควรจะมีคนสืบทอด พัทชาคิดหนักเธอไม่ต้องการให้สุขศรีเสียใจ เพราะสุขศรียังบอกอีกว่าเธอถูกเพื่อน ๆ ล้อและเธอก็มีปมด้อยที่เป็นเด็กอ้วนและคิดว่าตนเองร่ำไม่สวย ซึ่งพัชราสงสารมากแต่ถ้าเธอให้สุขศรีร่ำแทนเธอ ครอบครัวเธอจะรู้สึกอย่างไรถ้าเธอไม่ได้ร่ำ

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คืออะไร.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก
.....
.....
3. ทางเลือกที่มีอยู่คืออะไร
.....
4. นักเรียนบอกผลดี และผลเสียของแต่ละทางเลือกว่ามีอะไรบ้าง
.....
.....
.....
.....
.....
5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือทางเลือกใด
.....

สถานการณ์ที่ 2

บ้านของผ่องศรีอยู่ใกล้ทะเล ผ่องศรีรักทะเลรวมทั้งสัตว์ทะเลมาก เธอมักชอบไปเดินเล่นตามชายหาดและสังเกตเห็นปลาและสัตว์ทะเล เช่นนกทะเลที่มักจะมีน้ำมันติดตามตัวและปีกบางตัวก็ตายอยู่ตามริมหาด ผ่องศรีได้สมัครเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์สัตว์ทะเลของโรงเรียน และได้รับเลือกเป็นประธานของชมรม หน้าที่ของชมรมคือช่วยกันรักษาชีวิตของสัตว์ทะเลให้พ้นจากมลภาวะของน้ำทะเลและเผยแพร่ความคิดสู่มวลชน รวมทั้งรณรงค์ให้บริษัทและโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ในแถบนั้นระมัดระวังเรื่องการปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล

เช้าวันหนึ่งพ่อศรีทราบข่าวจากวิทยุว่าเรือบรรทุกน้ำมันอัปปางลงใกล้ ๆ บริเวณ
 น้ำมันจำนวนมหาศาลกำลังลอยเข้าสู่ฝั่ง พ่อศรีและสมาชิกของชมรมจะต้องรีบดำเนินการ
 การอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะช่วยกำจัดน้ำมันและช่วยรักษาชีวิตสัตว์ทะเล พ่อศรีจะต้องนัด
 ประชุมสมาชิกแต่วันนี้คุณแม่และคุณพ่อของพ่อศรีไม่อยู่ ดิฉันจะได้เดินทางไปต่างจังหวัดและ
 ได้มอบหมายให้พ่อศรีดูแลร้านค้า

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คืออะไร.....

2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดจากสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก

3. ทางเลือกที่มีอยู่คืออะไร

4. นักเรียนบอกผลดี และผลเสียของแต่ละทางเลือกว่ามีอะไรบ้าง

5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือทางเลือกใด

สถานการณ์ที่ 3

ในสังคมที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางวัตถุในปัจจุบัน คนวัยแรงงานต่างมุ่งแต่ทำงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินอันเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกได้ทุกอย่าง เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมสมัยใหม่ ความรู้สึกผูกพัน ความรัก ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อในครอบครัวลดน้อยลงทุกที คนวัยชราในครอบครัวกลายเป็นภาระที่น่าเบื่อหน่ายของคนหนุ่มสาว

ยายน้อมชรามากแล้ว มีชีวิตความเป็นอยู่ไปตามยถากรรมภายในบ้านที่ลูกหลานไม่ได้เอาใจใส่ ซ้ำยังมีทิท่าเบื่อหน่ายที่ต้องมีภาระเลี้ยงดูคนชราที่ไม่สามารถช่วยเหลืองานการอะไรในบ้านได้ แต่ยายน้อมก็อดทนเพราะยายน้อมไม่มีที่ไป เพราะก่อนที่จะมาอยู่กับลูกหลานยายน้อมได้ตัดสินใจขายบ้านและที่ดินที่เคยอยู่ได้เงินจำนวนหนึ่งก็นับว่าจำนวนมากที่พอจะอยู่ได้จนกว่าจะสิ้นชีวิต แต่เงินก็หมดไปภายในเวลาไม่กี่ปีเพราะความจำเป็นของลูกหลาน เมื่อเงินไม่มียายน้อมก็หมดค่า จำต้องอยู่อาศัยลูกหลานไปวัน ๆ ด้วยความรักในลูกหลานและความผูกพันที่ยังคงมีอยู่ทำให้ยายน้อมจำต้องอดทน

วันหนึ่งยายสมใจซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับยายน้อม และบ้านอยู่ใกล้ ๆ กันได้มาชักชวนยายน้อมไปอยู่สถานสงเคราะห์ด้วยกัน เพราะที่สถานสงเคราะห์คนชราคงจะมีสภาพชีวิตที่ดีกว่านี้ ยายสมใจชวนเพราะรู้เหตุผลว่ายายน้อมก็มีสภาพชีวิตไม่ได้แตกต่างไปจากตน ยายน้อมคิดหนักเพราะกลัวว่าชาวบ้านจะนินทาลูกหลานว่าเลี้ยงดูตนไม่ได้ ต้องปล่อยให้ไปอยู่ที่อื่น และรู้สึกห่วงอาลัยลูกหลานด้วย ขณะเดียวกันก็ไม่อยากอยู่ให้เป็นภาระแก่คนรุ่นหนุ่มสาว

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คืออะไร.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดจากสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก.....
.....

3. ทางเลือกที่มีอยู่คืออะไร
.....
4. นักเรียนบอกผลดี และผลเสียของแต่ละทางเลือกว่ามีอะไรบ้าง
.....
.....
.....
.....
.....
5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือทางเลือกใด
.....

สถานการณ์ที่ 4

ชาวนิชัยกำลังอยู่ในช่วงที่ต้องตัดสินใจว่าจะเลือกประกอบอาชีพอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง ระหว่างจังหวัดชลบุรีกับจังหวัดสระบุรี ชาวนิชัยมีบ้านและที่ดินอยู่ที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีที่ดินเพียงพอในการที่จะตั้งโรงงานโดยไม่ต้องลงทุนในเรื่องที่ดิน แม้ว่าวัสดุในการประกอบการอุตสาหกรรมจะหายาก และมีราคาแพง ถ้าต้องดำเนินการระยะยาวในอนาคตข้างหน้า แน่แน่นอนจะต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูงมากกับการที่จะต้องไปสร้างโรงงานใหม่ที่จังหวัดสระบุรีซึ่งต้องซื้อที่ดินในการจัดตั้งโรงงานและดำเนินการและยังต้องเดินทางไปกลับบ้านซึ่งเป็นภาระแต่วัสดุในการผลิตหาง่ายและมีอยู่แล้วในท้องถิ่นในอนาคตต้นทุนในการลงทุนจะน้อย

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คืออะไร.....
.....

2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดจากสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก
.....
.....
3. ทางเลือกที่มีอยู่คืออะไร
.....
4. นักเรียนบอกผลดี และผลเสียของแต่ละทางเลือกว่ามีอะไรบ้าง
.....
.....
.....
.....
.....
5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือทางเลือกใด
.....

สถานการณ์ที่ 5

วินัยอยู่ในครอบครัวในชนบท ประกอบด้วยพ่อแม่และวินัย ปีนี้เขามีอายุ 17 ปี กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขาต้องการจะไปศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ ตามอย่างเพื่อน ๆ และในระยะปิดภาคเรียนเขาก็ได้มีโอกาสเดินทางเข้าไปเรียนกวดวิชาที่โรงเรียนกวดวิชาแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ โดยเขาได้พักที่หอพักแห่งหนึ่งย่านใจกลางเมือง ที่หอพักแห่งนี้ค่อนข้างเข้มงวดในเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งมีมากมายจนวินัยรู้สึกอึดอัดและคนในหอพักก็ไม่ค่อยมีน้ำใจต่อกัน แค่อยึดให้กันแทบจะไม่มี วินัยเริ่มคิดถึงบ้านที่ต่างจังหวัด ที่นั่นเขาใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ได้อยู่กับธรรมชาติและเวลามีวันหยุดเขาก็จะไปหาพ่อแม่และเพื่อนที่เข้าใจกันช่วยหาทางแก้ไขปัญหาก็ได้ แต่ถ้าเขาไม่อยู่กรุงเทพฯ เขาจะต้องกลับไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยหรือแค่เพียงระดับวิทยาลัยที่ต่างจังหวัด คงไม่ได้ใกล้เคียงกับเพื่อน ๆ

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คืออะไร.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดจากสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก.....
.....
3. ทางเลือกที่มีอยู่คืออะไร
.....
4. นักเรียนบอกผลดี และผลเสียของแต่ละทางเลือกว่ามีอะไรบ้าง.....
.....
.....
.....
.....
5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือทางเลือกใด.....
.....

สถานการณ์ที่ 6

หลังจากที่สุธนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขาสอบชิงทุนได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ที่ประเทศเยอรมนี ในสาขาวิชาวิศวกรรม ซึ่งสุธนใช้เวลาเรียนอยู่ถึง 7 ปี เขาสำเร็จในระดับปริญญาโทกลับมาทำงานในเมืองไทยได้ 3 ปีในปีนี้ ซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่เขามีความสุขมากในการที่ได้ใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว เพื่อนและญาติพี่น้อง และเขามีเงินเหลือเก็บตามควรแก่สภาพ

ต่อมาทางมหาวิทยาลัยที่สุธนไปศึกษาได้ติดต่อมาให้สุธนไปทำงานที่เยอรมนี เพราะเห็นว่าสุธนเป็นคนมีความรับผิดชอบสูงและมีความสามารถ โดยได้เสนอเงินเดือนให้มากกว่า

ที่ได้รับในเมืองไทยถึง 3 เท่า และยินดีขอให้ทุนคืนให้ด้วย สุขุมคิดหนัก เพราะเงินจำนวนมากจะทำให้ครอบครัวเขามีฐานะร่ำรวยขึ้นในเวลาไม่กี่ปี แต่การไปทำงานในต่างประเทศเขาเคยรู้ดีว่าจะพาครอบครัวไปอยู่ด้วยก็ลำบาก และคงต้องห่างเหินเพื่อนฝูง รวมทั้งวงศ์าคณาญาติ

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาจากสถานการณ์คืออะไร.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าข้อมูลตอนใดจากสถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการเลือกทางเลือก.....
.....
3. ทางเลือกที่มีอยู่คืออะไร
.....
4. นักเรียนบอกผลดี และผลเสียของแต่ละทางเลือกว่ามีอะไรบ้าง.....
.....
.....
.....
.....
5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือทางเลือกใด.....

แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการสอนโดย
กระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

แผนการสอนที่ 1

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา	สังคมศึกษา	รหัสวิชา ส 401	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	มนุษย์กับสังคม		เวลา 2 คาบ

ความคิดรวบยอด

1. มนุษย์มีความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพราะมนุษย์ทำให้เกิดสังคมและสังคมทำให้เกิดมนุษย์ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จึงมีการสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข

2. มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม เพราะมนุษย์ชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และพึ่งพาอาศัยกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกความหมายของสังคมได้ถูกต้อง
2. นักเรียนอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนบอกถึงสาเหตุที่มนุษย์ต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้อย่างถูกต้อง
4. นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะของสังคมมนุษย์ได้ถูกต้อง
5. นักเรียนสามารถบอกหน้าที่ของสังคมได้ถูกต้อง
6. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้

เนื้อหา

สังคม คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในดินแดนเดียวกันและมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เป็นกลุ่มคนที่สามารถเลี้ยงตนเองได้

2. มีวัฒนธรรมและวิถีทางดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง
3. มีกฎเกณฑ์ข้อบังคับของหมู่คณะ เช่น กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

สาเหตุที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม

1. เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทำให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
3. เพื่อให้สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเองและกลุ่ม

หน้าที่ของสังคม สรุปได้ดังนี้

1. ดำรงไว้ซึ่งชีวภาพของสมาชิกและผลิตสมาชิก
2. การผลิตแจกแจงสินค้าและบริการ
3. อบรมสมาชิกของสังคมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม
4. การดำรงไว้ซึ่งระเบียบ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ ครูให้นักเรียนดูภาพ จากแผ่นโปสเตอร์ ซึ่งเป็นภาพเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของสัตว์โลก สัตว์สังคม มนุษย์ยุคโบราณ และมนุษย์ยุคปัจจุบัน พร้อมซักถามว่าเพราะอะไรมนุษย์จึงมาอยู่ร่วมกัน และความเป็นอยู่ของมนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลก และสัตว์สังคมอย่างไร

ขั้นสอน

1. เสนอปัญหา ให้นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่องมนุษย์กับสังคม และให้ศึกษาจากแบบเรียนสังคมศึกษาของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช หน้า 1- หน้า 6
ตอบคำถามในแบบฝึกทักษะจากเอกสารประกอบการเรียน และครูเสนอปัญหาโดยให้นักเรียนศึกษาจากเอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตของปองพล

2. ตัดสินใจกระทำ จากกรณีตัวอย่างที่ได้ศึกษาจากเรื่องชีวิตของปองพล ให้นักเรียนตัดสินใจกระทำตามประเด็นคำถามตอนท้ายของกรณีตัวอย่าง โดยมีลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดทางเลือก นักเรียนเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทางให้แก่ไขปัญหา เช่น ทางเลือกที่ 1 คงอยู่ในหมู่บ้านต่อไปและปรับตัวใหม่เข้ากับชาวบ้านให้ได้ ทางเลือกที่ 2 ย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่อื่น ที่สงบกว่านี้ เป็นต้น บันทึกคำตอบในแบบบันทึกรายการหมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลาย ๆ ทางในข้อ 2.1 ให้นักเรียนเลือกเพราะทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด 1 ทางเลือก เช่น จากทางเลือกที่เสนอ 2 ทาง นักเรียนเลือกทางเลือกที่ 1 คือคงอยู่ในหมู่บ้านต่อไป พร้อมทั้งบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้น จากทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้วในข้อ 2.2 ให้นักเรียนคาดการณ์ผลดีและผลเสียจากทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6-7 คน โดยวิธีการจับสลากให้ผู้ที่ได้สีเดียวกันเข้ากลุ่มเดียวกัน ให้แต่ละกลุ่มรับบัตรกำหนดงาน ครุฑทวนกิจกรรมที่นักเรียนต้องกระทำตามบัตรกำหนดงาน แต่ละกลุ่มดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยจากกรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตของปองพล โดยสมาชิกกลุ่มเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือตนเองได้สรุปแนวคิดไว้แล้ว ในข้อ 2.3 พร้อมอภิปรายผลดี ผลเสียต่อกลุ่มประธานทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกร่วมอภิปราย เพื่อหามติกลุ่มให้ได้แนวทางเลือกและการแก้ไขปัญหากลุ่ม ตลอดจนประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการแก้ไขปัญหานั้น เลขานุการบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล ประธานของแต่ละกลุ่มทำหน้าที่สรุปมติกลุ่มให้สมาชิกทุกคนรับทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงเหตุผล ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่เสนอรายงานนำผลการอภิปรายกลุ่มเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้นครบทุกกลุ่มแล้ว ครูให้นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้งบันทึกการตัดสินใจหลังการแสดงเหตุผล ในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายทั้งชั้นเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติตน นักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางปฏิบัติตนเพื่อแก้ไขปัญหจากกรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตของปองพล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความคิดและเหตุผลที่ได้รับจากเรื่องที่ศึกษาอีกครั้ง โดยมุ่งประเด็นสู่เรื่องการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ควรปฏิบัติเช่นไรเพื่อให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพจากแผ่นโปสเตอร์ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ยุคโบราณ ยุคปัจจุบัน การดำรงชีวิตของสัตว์โลก การดำรงชีวิตของสัตว์สังคม กิจกรรมการรวมกลุ่มของมนุษย์ในสังคม

2. เอกสารประกอบการเรียน เรื่องมนุษย์กับสังคม
3. แบบเรียนสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401
4. เอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตของปองพล
5. แบบฝึกทักษะจากเอกสารประกอบการเรียน
6. แบบบันทึกรายการ
7. บัตรกำหนดงาน

การวัดผลและการประเมินผล

1. จากการตอบคำถามในแบบฝึกทักษะจากเอกสารประกอบการเรียน
2. จากการบันทึกคำตอบในแบบบันทึกรายการ และแบบบันทึกมติกลุ่ม
3. จากการอภิปรายกลุ่มย่อยและการอภิปรายทั้งชั้น

กรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตของปองพล

ปองพลเป็นนายทหารนอกราชการ หลังจากลาออกจากราชการเนื่องจากความเบื่อหน่ายชีวิตในเมือง เขาจึงไปซื้อที่ดินแปลงหนึ่งในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตชนบทของประเทศไทย โดยได้มีความคิดว่าจะทำไร่นาสวนผสม และตั้งใจว่าจะยึดที่ดินแปลงนี้เป็นแหล่งที่ทำกินในบั้นปลายของชีวิต

เขาอยู่อย่างสงบเงียบ หลังจากเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเขาก็เริ่มทำงาน ล้อมรั้วในที่ดินของเขา ทำการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ทุกวัน เขาจะขลุกอยู่แต่ในที่ดินของตนเอง จะพูดจะคุยก็เฉพาะกับลูกเมียตนเอง ไม่เคยคบค้าสมาคมกับชาวบ้านคนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ถ้าต้องการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคเขาจะขับรถเข้าไปซื้อในเมืองมาไว้ใช้จำนวนมาก ๆ

ต่อมาไม่นานนักชาวบ้านในหมู่บ้านได้ตายลง 2-3 คนติดต่อกัน โดยไม่มีอาการเจ็บป่วยมาก่อน และก็มีข่าวเล่าลือกันว่าสาเหตุที่คนเหล่านั้นตายเพราะถูกปอบหรือเรียกกันว่าผีปอบกินตับไตไส้พุง ชาวบ้านลงความเห็นว่ามีผีปอบมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้แน่ ๆ และลงความเห็นกันต่อไปว่าผีปอบตนนั้นจะเป็นใครไปไม่ได้นอกจากปองพลนายทหารนอกราชการคนหนึ่งที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน

ในที่สุดก็มีคนคอยไปสอดส่องดูพฤติกรรมของปองพล เมื่อมีคนไปด้อม ๆ มอง ๆ แถวบริเวณบ้านปองพลไม่พอใจได้ไล่ตะเพิดไม่ให้มาอยู่บริเวณบ้านของเขา เนื่องจากเขาคิดว่าเป็นขโมยที่มาตุลาตเลาที่จะมาขโมยสิ่งของในตอนกลางคืน เขาเลยเพิ่มความระมัดระวังโดยเดินลาดตระเวนรอบ ๆ บ้านและบริเวณสวนของเขา ก็ยิ่งทำให้ชาวบ้านรำลึกกันใหญ่ว่าปองพลต้องเป็นผีปอบร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะในตอนกลางคืนก็ไม่นอน และบางคนก็รำลึกกันว่าขณะที่เดินในสวนตอนกลางคืนนั้นมีแสงเรือง ๆ ออกมารอบตัวด้วย

และในคืนวันหนึ่ง ชาวบ้านทั้งหมดก็ถือก้อนอิฐก้อนหิน และอาวุธต่าง ๆ มาชุมนุมกันที่หน้าบ้านของปองพล ร้องตะโกนขับไล่ให้ออกไปจากหมู่บ้านโดยเร็ว ไม่พูดเพียงอย่างเดียวมีการขว้างปาก้อนอิฐ ก้อนหินเข้าไปในบ้านด้วย ทำให้ปองพลต้องหลบหัวลูกเมียและสิ่ง

ของจำเป็นใส่รถบรรทุกออกไปนอกหมู่บ้านไปอาศัยนอนในโรงแรมในตัวเมืองในคืนนั้นเอง และเขาได้เข้าแจ้งความให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปเจรจากับชาวบ้านเพื่อจะได้กลับเข้าไปอยู่ในบ้านของเขาอีกครั้ง แต่ชาวบ้านก็ยังคงยืนยันไม่ยอมให้เขามาอยู่ในหมู่บ้านเด็ดขาด

จากกรณีตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นจึงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ความไม่เข้าใจกันของปองพลกับชาวบ้านมีสาเหตุมาจากอะไร
2. ถ้าปองพลต้องการจะอยู่ในหมู่บ้านอย่างปกติสุข เขาควรจะปรับปรุงตัวเองอย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด
3. ถ้านักเรียนเป็นปองพล นักเรียนจะแก้ปัญหาครั้งนี้ได้อย่างไร

บัตรกำหนดงาน

1. ประชุมกลุ่ม เลือกประธาน เลขานุการ ผู้เสนอรายงาน ประธานเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายจากเอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตของปองพล สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญห เลขานุการบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม และประธานกล่าวสรุปแนวคิดให้สมาชิกทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4
2. ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงานมติดิกลุ่มของตนต่อเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 5
3. นักเรียนสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญห เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

แบบฝึกทักษะจากเอกสารประกอบการเรียน
เรื่องมนุษย์กับสังคม

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานทางด้านใดบ้าง

2. มนุษย์มีธรรมชาติที่เหมือนและที่แตกต่างจากสัตว์อื่นอย่างไรบ้าง

3. จงสรุปความหมายของคำว่า "สังคม"

4. จงอธิบายถึงความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันในสังคมมาพอสังเขป

5. จงสรุปหน้าที่ของสังคมมาพอสังเขป

แบบบันทึกรายการ

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....ชั้น ม. 4/.....

หมายเลข 1. แบบบันทึกทางเลือกของ.....

1. ทางเลือกคือ.....

2. ทางเลือกคือ.....

3. ทางเลือกคือ.....

หมายเลข 2. แบบบันทึกทางเลือกที่เลือก

ทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกคือ.....

เหตุผล 1.....2.....

3.....

หมายเลข 3. แบบบันทึกการพิจารณาผล

ทางเลือกที่เลือกคือ.....

ผลดี 1.....2.....

ผลเสีย 1.....2.....

หมายเลข 4. แบบบันทึกมติกลุ่ม

ทางเลือกที่กลุ่มเลือกคือ.....

เหตุผล 1.....2.....

หมายเลข 5. แบบบันทึกการตัดสินใจหลังแสดงเหตุผล

☐ ยืนยัน

☐

เปลี่ยนแปลง

ทางเลือกใหม่คือ.....

เหตุผล 1.....2.....

หมายเลข 6. แบบบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติตน

1.....

2.....

3.....

แบบบันทึกมติกลุ่ม

กลุ่มที่.....

ชั้น ม. 4/.....

ทางเลือกของกลุ่มที่..... คือ.....

- เหตุผล 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

คุณค่าที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

รายชื่อสมาชิกกลุ่มที่..... ดังนี้

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....

เอกสารประกอบการเรียนเรื่องมนุษย์กับสังคม

ในโลกนี้มีสัตว์อยู่จำนวนมากมาย อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สัตว์สังคม ได้แก่สัตว์ที่ชอบอยู่เป็นกลุ่มย่อย ได้แก่สัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น หมี ควาย แมว กวาง ฯลฯ และสัตว์ประเภทแมลง เช่น ผึ้ง ต่อ แตน เป็นต้น
2. สัตว์โลก ได้แก่ สัตว์ที่ดำรงชีวิตอยู่ตามลำพัง ไม่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือสังคม เช่น งู จรเข้ ฯลฯ

สำหรับมนุษย์จัดเป็นสัตว์สังคม จำนวนเลี้ยงลูกด้วยนม และมีลักษณะพิเศษเหนือกว่าสัตว์อื่น ๆ จนได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์

มนุษย์มีลักษณะบางอย่างเหมือนกับสัตว์สังคมและสัตว์โลก บางอย่างก็เป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์เองที่สัตว์อื่น ๆ ไม่มี

สิ่งที่มนุษย์เหมือนกับสัตว์อื่น

1. ต้องการอาหาร น้ำ และอากาศ
2. ต้องอาศัยพึ่งพิงสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและชีวภาพในการบำบัดความ
- ต้องการต่าง ๆ
3. มีความสามารถในการสืบพันธุ์เพื่อสร้างสรรค์สมาชิกใหม่
4. มีลักษณะคล้ายผู้ให้กำเนิด เช่น พ่อ แม่ หรือบรรพบุรุษ
5. เมื่ออาหารขาดแคลน มนุษย์จะต้องพยายามแสวงหาหรือค้นหาวิธีการต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการ
6. ผู้ที่อ่อนแอไม่เฉื่อยฉลาด หรือผู้ที่ปรับตัวไม่ได้ ก็มักเสียเปรียบหรือเสียโอกาส
7. มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้

สิ่งที่มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่น

1. การที่ร่างกายที่ตั้งตรงกับพื้นโลก ทำให้สามารถใช้มือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีดวงตาอยู่ด้านหน้า ทำให้สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
3. มีหัวแม่มืออยู่ตรงกันข้ามกับนิ้วอื่น ๆ และไม่ติดกันเป็นแผง
4. มีมันสมองขนาดใหญ่ ทำให้เฉลียวฉลาดกว่าสัตว์อื่น
5. มีความต้องการทางเพศไม่จำกัดฤดูกาล
6. มีระบบประสาทที่ซับซ้อนกว่าสัตว์อื่น สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสัตว์อื่นทำไม่ได้

ลักษณะพิเศษของมนุษย์

1. ความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ มนุษย์สามารถสร้างสัญลักษณ์ใช้เป็นสื่อการติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นสัญลักษณ์ทางวัตถุ ทางกรกระทำ ทางภาษา ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์เข้าใจความหมายและประเพณีปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในสถานการณ์ต่าง ๆ กันได้

สัญลักษณ์มิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้ โดยผู้ที่เกิดมาก่อนจะเป็นผู้สอนให้กับผู้ที่เกิดมาภายหลัง สัญลักษณ์เป็นระบบที่ซับซ้อนยุ่งยาก มนุษย์เท่านั้นที่จะสามารถใช้ระบบนี้ได้ ความสามารถในการใช้สัญลักษณ์จึงเป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์

2. การมีวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์โลกอื่น ๆ เพราะการมีวัฒนธรรมทำให้สังคมเป็นระเบียบและสามารถดำรงสภาพของสังคมให้ยืนยาวได้นาน

สังคมและความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

การที่มนุษย์สามารถดำรงเผ่าพันธุ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพราะมนุษย์สามารถแสวงหาสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตหรือแสวงหาสิ่งที่นำมาบำบัดความต้องการตามธรรมชาติของตนได้สำเร็จ มนุษย์มีความต้องการตามธรรมชาติดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพและชีวภาพ คำว่ากายภาพ หมายถึง วัตถุสิ่งของต่าง ๆ เช่น - บ้านเรือน เครื่องเรือน เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ แสงสว่าง ความร้อน เป็นต้น

ความต้องการทางชีวภาพและทางกายภาพ คือความต้องการสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่และการปฏิบัติงานของร่างกาย มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการทางกายภาพและความต้องการทางชีวภาพมิฉะนั้นแล้วมนุษย์ไม่สามารถจะดำรงชีวิตได้

2. ความต้องการทางด้านสังคมและวัฒนธรรม คำว่า "สังคม" หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เช่น การมีเพื่อน การมีคู่คิด การมีผู้คบหาสมาคม คำว่า "วัฒนธรรม" หมายถึง การปฏิบัติสืบทอดกันมาในสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ มนุษย์จำเป็นต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในทางสังคมวิทยาถือว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นโครงสร้างทางสังคมที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความต้องการที่จะติดต่อสัมพันธ์กันนี้เอง จึงทำให้มนุษย์รู้จักวิธีการแสวงหา เครื่องมือที่จะนำมาใช้เป็นสื่อสร้างความเข้าใจกับบุคคลอื่น อันได้แก่การพูด และภาษาเขียน ซึ่งทางสังคมศาสตร์เรียกว่า "วัฒนธรรม" และวัฒนธรรมนี้เองเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ เมื่อพฤติกรรมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกของสังคม มนุษย์ก็สามารถใช้สมองคิดและนำประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตมาเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสม สอดคล้องกับกาลเวลา และสถานที่ รวมทั้งมีการถ่ายทอดสู่กัน

3. ความต้องการทางจิตวิทยา หมายถึง ความต้องการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจิตใจ เช่น ความต้องการความรัก ความเห็นใจ ต้องการมีความรู้ ต้องการความสำเร็จในการดำเนินชีวิตการปลุกปลอบใจเมื่อมีความทุกข์หรือผิดหวัง ต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น ความต้องการที่จะแสวงหาความสงบสุขทางด้านจิตใจ ความต้องการด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์

แผนการสอนที่ 2

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา	สังคมศึกษา	รหัสวิชา ส 401	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง	สังคมไทย		เวลา 2 คาบ

ความคิดรวบยอด

1. สังคมไทยเป็นสังคมขนาดใหญ่ มีการสร้างสมวัฒนธรรมมาช้านาน มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว
2. สังคมไทยมีทั้งส่วนที่เป็นสังคมเมืองและส่วนที่เป็นสังคมชนบท แม้ว่าจะเป็นสังคมไทยเหมือนกัน แต่ก็มีลักษณะแตกต่างกันหลายด้าน สังคมเมืองและสังคมชนบทมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จะแยกจากกันไม่ได้ ต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะของสังคมไทยได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายโครงสร้างและการจัดระเบียบทางสังคมของสังคมไทยได้
3. นักเรียนบอกลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมชนบท และสังคมเมืองได้
4. นักเรียนเสนอแนวทางปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขได้

เนื้อหา

ลักษณะของสังคมไทย

1. มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
2. เป็นสังคมเกษตร

3. มีการศึกษาต่ำ
4. มีการอพยพเคลื่อนย้ายไปสู่ถิ่นอื่นมากขึ้น
5. มีโครงสร้างของการแบ่งชนชั้น

สังคมไทยอาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ สังคมชนบท และสังคมเมือง

สังคมเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีผู้คนอาศัยรวมกันอยู่อย่างหนาแน่น มีความเจริญและเป็นศูนย์กลางต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

สังคมชนบท หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตนอกตัวเมืองออกไป ตามสวน ไร่ นาและป่าเขา

ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบท มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในลักษณะต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ให้นักเรียนดูภาพวัดในพระพุทธศาสนา การแต่งกายประจำชาติไทย นาฏศิลป์ไทย การอยู่ร่วมกันของคนไทย พร้อมซักถามว่าลักษณะเด่นที่นักเรียนเห็นจากภาพ นักเรียนคิดว่าสังคมไทยเป็นสังคมอย่างไร

ขั้นสอน

1. เสนอปัญหา ครูให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเรื่องสังคมไทยด้วยวิดิทัศน์ เรื่องสังคมไทย ซึ่งกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสังคมไทย พร้อมทั้งให้นักเรียนศึกษาจากเอกสารประกอบการเรียน เรื่องการจัดระเบียบทางสังคมในสังคมไทย และเสนอปัญหาด้วยกรณีตัวอย่าง เรื่องเมืองหรือชนบท

2. ตัดสินใจการกระทำ จากกรณีตัวอย่างเรื่องเมืองหรือชนบท ให้นักเรียนตัดสินใจการกระทำโดยให้สมมติว่าถ้านักเรียนเป็นสมศักดิ์ผู้ที่ประสบกับปัญหาชีวิต นักเรียนจะแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้ โดยมีลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดทางเลือก ให้นักเรียนเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทางที่สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหา เช่น ทางเลือกที่ 1 สมัครเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นต่อไป ทางเลือกที่ 2 ไปรับจ้างทำงานเกษตรที่เหมาะสมกับตน เป็นต้น บันทึกทางเลือกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลาย ๆ ทางเลือกให้นักเรียนพิจารณาเลือกเฉพาะทางเลือกที่เห็นว่าถูกต้องและเหมาะสมที่สุดเพียง 1 ทางเลือก พร้อมทั้งบอกเหตุผลที่เลือกทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากพิจารณาถึงผล จากทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้วในข้อ 2.2 ให้นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียจากทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6-7 คน โดยใช้วิธีการจับฉลากหมายเลข ให้แต่ละกลุ่มรับบัตรกำหนดงาน เลือกประธาน เลขานุการ และผู้รายงาน ดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยจากกรณีตัวอย่างเรื่องเมืองหรือชนบท สมาชิกแต่ละคนเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามแนวคิดของตนตามข้อ 2.3 ประธานทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกร่วมอภิปรายเพื่อหามติกลุ่มในการแก้ไขปัญหา เลขานุการกลุ่มบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล ประธานแต่ละกลุ่มสรุปมติกลุ่ม แจ้งให้สมาชิกในกลุ่มทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงเหตุผล ผู้รายงานซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำมติกลุ่มเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น ครบทุกกลุ่มแล้ว ครูให้นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง พร้อมบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อแก้ไขปัญหาตามกรณีตัวอย่างเรื่องเมืองหรือชนบท นักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางปฏิบัติตนเพื่อแก้ไขปัญหา จดบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปอีกครั้งถึงสิ่งที่ได้รับจากการศึกษา พร้อมทั้งสรุปแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างมีความสุข ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ภาพวัดในพระพุทธศาสนา การแต่งการประจำชาติ นาฏศิลป์ไทย ความเป็นอยู่ของคนไทย
2. วีดิทัศน์ เรื่องสังคมไทย (จากห้องสมุด มศว. ประสานมิตร)
3. เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการจัดระเบียบในสังคมไทย
4. แบบเรียนสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 ของ ทวพ.
5. กรณีตัวอย่างเรื่องเมืองหรือชนบท
6. แบบบันทึกรายการ
7. แบบบันทึกมติดิกลุ่ม
8. บัตรกำหนดงาน

การวัดผลและการประเมินผล

1. จากการบันทึกคำตอบในแบบบันทึกรายการ และแบบบันทึกมติดิกลุ่ม
2. จากการอภิปรายกลุ่มย่อยและการอภิปรายทั้งชั้น
3. จากการนำเสนอผลงาน

กรณีตัวอย่าง เรื่องเมืองหรือชนบท

ครอบครัวของสมศักดิ์ ซึ่งมีพ่อแม่ ภรรยา และลูกอีก 4 คนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สมศักดิ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในชนบทของประเทศไทย เขามีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 20 ไร่ ซึ่งเขาสามารถเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้มีความสุขได้ตามควรแก่สภาพ

ประมาณปี พ.ศ. 2530 การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมกำลังขยายตัวอย่างมาก และบริเวณหมู่บ้านที่เขาอาศัยอยู่ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่น่าจับตามอง เพราะเหมาะสมที่จะเป็นเขตอุตสาหกรรม เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเอื้ออำนวยเป็นจุดศูนย์กลางเชื่อมต่อระหว่างภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง อยู่ใกล้วัตถุดิบที่จะป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม ที่ดินบริเวณนี้จึงเป็นที่เลื่องชื่อในเรื่องราคาที่สูงขึ้นกว่าเก่าหลายเท่าตัว มีการซื้อขายที่ดินเป็นว่าเล่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนมากมายหลายชาติ สมศักดิ์ก็เป็นเช่นครอบครัวอื่น ๆ ในหมู่บ้านที่ยินยอมขายที่ดินได้เงินมาจำนวนมากแล้วอพยพเข้าไปอาศัยอยู่ในเมือง

การเข้ามาใช้ชีวิตในเมือง เปรียบเสมือนกับการตั้งครอบครัวใหม่ เขาต้องใช้เงินจำนวนหนึ่งซื้อบ้านและเครื่องอำนวยความสะดวก ได้แก่ พัดลม ทีวี วิทยุ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า ฯลฯ ใช้ชีวิตตามอย่างคนในเมือง รวมทั้งลูก ๆ ของสมศักดิ์ซึ่งไม่เคยได้ใช้ชีวิตในสังคมเมืองก็เริ่มหลงระเริงไปกับความสนุกสนานใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย มีทั้งเที่ยวเตร่เฮฮาตามแหล่งบันเทิง แต่งตัวตามอย่างแฟชั่น ของที่ไม่มีประโยชน์ก็ซื้อเพื่อโอ้อวดกัน ส่วนตัวของสมศักดิ์เองก็ไม่น้อยหน้าใคร ทำตัวเป็นเศรษฐีใหม่เข้าบ่อนเล่นการพนัน พ่อแม่พยายามทักท้วงก็ไม่สนใจ เพราะเขาถือว่าเขามีเงินเหลืออีกมากมาย พ่อแม่จำเป็นต้องอดทนอยู่อย่างทุกข์ใจที่เริ่มมองเห็นความหายนะกำลังจะมาถึงครอบครัวของลูก

สมศักดิ์เริ่มเข้าสู่วงการซื้อขายหุ้น โดยมีเพื่อนในวงการพนันชักนำเพราะเห็นว่าเขามีเงินมาก แต่เล่นหุ้นอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์แรก ๆ กำไรทันตาเห็น แต่เพียงชั่วพริบ

ตาหันแต่ละตัวที่เขาถืออยู่ในมือราคาตกจนเขาต้องล้มละลาย เท่านั้นยังไม่พอสิ่ง
ที่เขาเสียใจอย่างมากคือลูกชายทั้งสองของเขาติดยาเสพติด

ในที่สุดสมศักดิ์ต้องเดินทางกลับบ้านเดิม เขาสมัครเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในผืนแผ่นดินที่เขาเคยเป็นเจ้าของอนิจจา ใคร ๆ ต่างพากันกล่าวขานถึงเรื่อง
เจ้าของที่ดินเดิมต้องกลายมาเป็นลูกจ้างในโรงงาน สมศักดิ์เสียใจกับความล้มเหลวของชีวิต
เขาเพิ่งตระหนักว่าเขาเหมาะกับไร่นา กับงานเกษตรกรรมมากกว่างานอย่างอื่น เขา
สังเกตเห็นทุกสิ่งทุกอย่างในชนบทบ้านเดิมของเขาที่มีแต่ความเปลี่ยนแปลง ผืนแผ่นดินที่
เคยอุดมสมบูรณ์ แปรสภาพเป็นคอนกรีตที่ไม่สามารถปลูกพืชผลใด ๆ ได้อีกแล้ว สายน้ำ
ลำธารที่เคยไหลเย็นเห็นปลาแหวกว่ายหายไปหมดมีแต่น้ำเน่าเสียเพราะผลผลิตจาก
โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียออกมา อากาศที่เคยบริสุทธิ์ก็หายไปสิ้นมีแต่เขม่า
จากปล่องที่ปล่อยมาจากโรงงานอุตสาหกรรม อนิจจาทำไมเขาไม่คิดใคร่ครวญก่อนหน้านี้
ทุกสิ่งทุกอย่างสายไปสิ้นแล้ว เขาจะทำอย่างไรดี

จากสถานการณ์ดังกล่าว ถ้าท่านเป็นสมศักดิ์ท่านจะมีวิธีการแก้ไขปัญหอย่างไร

บัตรกำหนดงาน

1. ประชุมกลุ่ม เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายจากกรณีตัวอย่างเรื่องเมืองหรือชนบท สมาชิกทุกคนต้องร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เลขานุการกลุ่มบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกมติกลุ่ม ประธานกล่าวสรุปแนวคิดกลุ่ม สมาชิกทุกคนบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4
2. ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงาน รายงานแนวคิดกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5
3. นักเรียนสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

เอกสารประกอบการเรียน

เรื่อง การจัดระเบียบทางสังคมในสังคมไทย

การจัดระเบียบทางสังคมในสังคมไทยเป็นกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วย ลักษณะที่สำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. สถานภาพและบทบาท สังคมไทยจัดให้คนไทยมีสถานภาพและบทบาทของตน ทั้งสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น สถานภาพชาย หญิง หนุ่มสาว เป็นอาทิ และสถานภาพโดยคุณวุฒิ หรือได้มาด้วยความสามารถ เช่น นักเรียน ข้าราชการ ผู้จัดการ นายธนาคาร วิศวกร จิตรกร พนักงานขับรถ เป็นต้น เมื่อบุคคลมีสถานภาพใดก็จะมีบทบาทหรือหน้าที่ความรับผิดชอบตามสถานภาพนั้น เช่น สถาปนิกมีบทบาทหน้าที่ในการออกแบบก่อสร้างอาคารบ้านเรือน พนักงานขับรถมีหน้าที่ขับรถและดูแลรักษารถ นักเรียนมีหน้าที่ศึกษาหาความรู้ รับฟังคำสั่งสอนของครู ทำการบ้านที่ครูมอบหมาย เป็นต้น
2. การจัดช่วงชั้นของบุคคล สังคมไทยมีการแบ่งช่วงชั้นของบุคคลโดยอาศัยสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมเป็นเครื่องวัด เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจ เครื่องวัด ได้แก่ รายได้อาชีพ ทรัพย์สินสมบัติ เป็นต้น สถานภาพทางสังคม เครื่องวัดเช่น ระดับการศึกษา เกียรติยศชื่อเสียง ชาติตระกูล และอื่น ๆ
3. บรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ กฎเกณฑ์หรือแบบแผนการประพฤติปฏิบัติระหว่างกันอันจะทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. การขัดเกลาทางสังคม สังคมไทยได้กำหนดให้มีกระบวนการอบรมสั่งสอนสมาชิกของตนให้รู้ระเบียบของสังคม ให้รู้สถานภาพและบทบาทของบุคคลในสังคม โดยครอบครัว โรงเรียน วัด สื่อสารมวลชน กลุ่มเพื่อน เป็นต้น เป็นผู้ให้การขัดเกลาหรือให้การศึกษอบรมดังกล่าวจนทำให้คนไทยทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ และมีความชำนาญเพียงพอที่จะเป็นสมาชิกของสังคมไทยได้และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมนี้ทำให้ระเบียบของสังคม หรือวัฒนธรรมไทยมีการสืบทอดต่อเนื่องกันไปไม่ขาดสาย
5. กลุ่มคนที่ระเบียบ การจัดระเบียบทางสังคมในสังคมไทยก่อให้เกิดกลุ่มคนประเภทต่าง ๆ ขึ้นหลายประเภท ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ ชุมชนทั้งเมืองและชนบท ชนชั้นและสมาคม

การจัดระเบียบของสังคมไทย

การจัดระเบียบของสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะควบคุมและกำกับแนวทางแห่งพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ทั้งนี้โดยสังคมได้กำหนดให้สมาชิกของสังคมได้ทราบและเรียนรู้กฎหรือระเบียบที่สังคมได้วางไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานที่สมาชิกของสังคมจะต้องปฏิบัติหรือดเว้นปฏิบัติ

สำหรับการจัดระเบียบของสังคมไทยก็มีได้แตกต่างไปจากสังคมอื่น คือ อาศัยวัฒนธรรมเป็นแนวทางของการจัดระเบียบ จะแตกต่างไปก็เฉพาะเนื้อหาของวัฒนธรรมซึ่งแทรกอยู่ในรูปของบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมของไทยและค่านิยมที่ควรรักษาไว้

อนึ่ง การจัดระเบียบของสังคมไทยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ การจัดระเบียบในสังคมชนบทกับการจัดระเบียบในสังคมเมือง การจัดระเบียบในสังคมชนบทมักจะเป็นไปในรูปแบบอุปนัย (Informal) เช่น ชาวชนบทที่ละเมิดขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ในเบื้องต้นมักจะได้รับการติฉินนินทา หรือได้รับการตักเตือนห้ามปรามจากชาวบ้านด้วยกันก่อน และหากยังมีการฝ่าฝืนต่อไปอีกจึงจะมีการดำเนินการตามตัวบทกฎหมาย

ส่วนการจัดระเบียบในสังคมเมืองมักจะเป็นในแบบรูปนัย (Formal) เช่น ในกรณีที่เกิดมีการกระทำความผิดขึ้น จะมีการดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมายเสมอทั้งนี้เนื่องจากสังคมเมืองมีความสลับซับซ้อนในการดำเนินชีวิตในสังคมจึงจำเป็นต้องอาศัยกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้อย่างแน่นอนเป็นเครื่องดำเนินการ

สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมตามที่ได้ให้ความหมายของสังคมมนุษย์ กล่าวคือ สังคมไทยเป็นกลุ่มคนขนาดใหญ่ที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เป็นกลุ่มคนที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติอยู่มาก ดังมีคำกล่าวแต่เดิมว่า "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" ชาวไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม มีการทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นหลัก นอกจากนั้นยังมีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น เครื่องมือในการทำเกษตรกรรมเช่น ครกตำข้าว สาก เครื่องสีข้าว ไม่สำหรับไม้แปรง

เครื่องมือปั้นด้าย ทอผ้า พานหะ สำหรับขนส่ง เช่น เกวียน ล้อเลื่อน นอกจากนั้น ชาวไทยยังสามารถปลูกบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำเครื่องใช้ เครื่องเรือน เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง เตียนนอน ตู้ โต๊ะ ขึ้นใช้เองได้ และสังคมมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น สังคมไทยก็ยิ่งมีความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้นและสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้มากกว่าเดิม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สังคมไทยมีความสามารถในการหาเลี้ยงตัวเองได้เป็นเอกเทศไม่ต้องพึ่งพาสังคมอื่น หรือพึ่งพาสังคมอื่นแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อสังคมมีความสมบูรณ์พูนสุขยิ่งขึ้น

2. มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง สังคมไทยมีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของตนเอง ต่างหากอย่างเด่นชัด และสามารถแยกความแตกต่างจากวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของสังคมอื่น วัฒนธรรมไทยที่เด่นชัด ค่านิยมทางสังคม ระบบความเชื่อ จิตกรรม นามกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม สถาปัตยกรรม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทยและคนไทย หากนำสิ่งเหล่านี้ไปเปรียบเทียบกับของสังคมอื่น ก็จะทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าวัฒนธรรมของสังคมอื่น สำหรับในระดับบุคคล คนไทยก็มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับคนของสังคมอื่น เช่น พูด ภาษาต่างกัน แต่งกายต่างกัน (โดยเฉพาะเมื่อคนไทยแต่งชุดไทย) กิริยามารยาท เช่น การทักทายกันด้วยการยกมือไหว้ ระหว่างวัย การแสดงความเคารพของผู้อ่อนอาวุโสต่อผู้มีอาวุโส หรือผู้ใหญ่ เป็นต้น

3. มีอำนาจเหนือกลุ่มหรือบุคคลในสังคม ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่กลุ่มสังคมขนาดใหญ่จะเป็นสังคมมนุษย์ตามหลักวิชา คือ การที่กลุ่มคนสามารถควบคุมกลุ่มคนที่มีความเล็กกว่าและบุคคลที่อยู่ในสังคมได้ ซึ่งสังคมไทยก็มีลักษณะเช่นนั้นเพราะกลุ่มและบุคคลต่าง ๆ ในสังคมไทยจะต้องเคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน กฎหมายและคำสั่งของสังคม เช่น ผู้มีรายได้จะต้องเสียภาษี ชายไทยเมื่ออายุครบ 20 ปีจะต้องรับการคัดเลือกเป็นทหาร บุคคลจะต้องไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืนจะถูกจับกุมและลงโทษ เป็นต้น สังคมไทยจึงมีอำนาจเหนือกลุ่มและคนที่อยู่ในสังคมทุกคน

กล่าวโดยสรุป สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมมนุษย์ตามหลักวิชาทุกประการ

แผนการสอนที่ 3

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา สังคมศึกษา

รหัสวิชา ส 401

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ค่านิยมในสังคมไทย

เวลา 2 คาบ

ความคิดรวบยอด

ค่านิยมในสังคมไทยมีทั้งค่านิยมที่ดีและไม่ดี ค่านิยมที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ควรยึดมั่นและนำไปปฏิบัติ เพื่อจะได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หากทุกคนนำค่านิยมที่ดีไปปฏิบัติแล้วสังคมนั้น ๆ จะอยู่อย่างมีความสุข ส่วนค่านิยมบางประการก็จะเป็นอุปสรรคต่อบุคคลในการอยู่ร่วมกันในสังคมค่านิยมนั้นก็ควรจะแก้ไขหรือละทิ้งเสีย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ระบุประเภทของค่านิยมที่ดีและไม่ดีได้อย่างน้อย 10 ค่านิยม
2. อธิบายพฤติกรรมของการปฏิบัติตามค่านิยมในสังคมได้
3. ตัดสินใจเลือกที่จะปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีได้
4. เสนอแนะวิธีการส่งเสริม และปรับปรุงค่านิยมในสังคมได้

เนื้อหา

ค่านิยม คือสิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ายกย่อง น่าปรารถนา หรือเห็นว่าถูกต้อง เป็นแบบแผนที่ใช้ตัดสินหรือประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ หรือการกระทำต่าง ๆ และมีความหมายต่อบุคคล ค่านิยมจึงมีทั้งที่ควรปลูกฝังและควรแก้ไข

ค่านิยมที่ดีงาม เป็นสิ่งที่ควรจะยึดมั่นและนำไปปฏิบัติ เพื่อจะได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ค่านิยมที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้ชาติศาสนา พระมหากษัตริย์

2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความขยันขันแข็งมาะอดทน
4. การยกย่องผู้ทำความดี
5. การเคารพอาวุโส
6. ความกตัญญูทดเวท
7. ความไม่ผูกพยาบาท
8. ความมีระเบียบวินัย
9. ความมีเหตุผล
10. การนิยมของไทย
11. รักของส่วนรวม
12. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
13. การประหยัด

ค่านิยมที่ควรแก้ไข

1. การเห็นแก่เงิน
2. การหลงอำนาจ
3. การรักพวกพ้องในทางที่ผิด
4. การขาดความอดทน
5. การเชื่อถือโชคกลาง
6. การขาดระเบียบวินัย
7. การนิยมใช้สินค้าต่างประเทศ
8. การนิยมความฟุ่มเฟือย

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

นำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนดูภาพจากแผ่นโปรงใสเกี่ยวกับ ภาพใน

ศิลปะ เชื้อ ภาพการแต่งงาน งานบวช ภาพรถยนต์ยี่ห้อต่าง ๆ ภาพคนบริเวณศูนย์การค้า
พร้อมซักถามนักเรียนว่าค่านิยมมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตในสังคมไทยอย่างไรบ้าง

ขั้นสอน

1. เสนอปัญหา ครูให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียน
เรื่องค่านิยมในสังคมไทย จากหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
หน้า 40 - 41 และให้ศึกษาเอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่องวันรอคอย ให้นักเรียนตอบคำ
ถามด้วยตนเองตามบัตรกำหนดงาน บันทึกในแบบบันทึกรายการ

2. ตัดสินใจกระทำ จากกรณีตัวอย่างที่ได้ศึกษาเรื่องวันรอคอย ถ้านักเรียน
เป็นพ่อแม่จะแก้ปัญหาอย่างไร โดยมีลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดทางเลือก ให้นักเรียนกำหนดทางเลือกหลาย ๆ ทางในการ
แก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่น ทางเลือกที่ 1 ขอบความจริงแก่ลูกชายเพื่อจะได้ช่วยแก้ไข้ปัญหา
ทางเลือกที่ 2 ขอความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง ทางเลือกที่ 3 ขอผัดผ่อนหนี้เก่าแก่ลี เป็น
ต้น บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลายๆ
ทางเลือก ให้นักเรียนเลือกเฉพาะทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด 1 ทางเลือก พร้อม
เหตุผลในการเลือก เช่น เลือกทางเลือกที่ 1 คือ ขอบความจริงแก่ลูกชาย เพื่อจะได้ช่วย
แก้ไข้ปัญหา เหตุผลคือ ยอมรับความจริง ไม่หลอกลวงตนเอง เป็นต้น

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาผล จากทางเลือกที่นักเรียนเลือก ให้นักเรียน
คาดการณ์ถึงผลดีผลเสียจากทางเลือกที่ตนเองเลือก บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 - 7 คนโดยวิธีการ
จับสลากแต่ละกลุ่มรับบัตรกำหนดงาน เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ครูทบทวนการทำ
งานและบทบาทหน้าที่ ดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยจากกรณีตัวอย่างเรื่องวันรอคอย โดยสมา
ชิกกลุ่มเสนอแนวคิดของสมาชิกซึ่งได้จากการเลือกในข้อ 2.3 เลขานุการจดบันทึกในแบบบัน
ทึกรายการกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล ประธานสรุปมติกลุ่ม แจ้งมติกลุ่มต่อสมาชิก สมาชิก
ทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงผล ผู้รายงานซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่ม นำมติดกลุ่มเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครบทุกกลุ่มแล้ว ครูให้นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง บันทึกการตัดสินใจหลังแสดงผล ในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติในการแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่างเรื่องวันรอคอย นักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางการปฏิบัติตน บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความคิดและเหตุผลที่ได้รับในเรื่องการปฏิบัติตนและการเลือกรับค่านิยมที่เหมาะสม ตลอดจนแนวทางปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยค่านิยมที่ดีงามอันส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพจากแผ่นโปสเตอร์เกี่ยวกับ ในดิสโกเธ็ค การแต่งงาน งานบวช รถยนต์ คนบริเวณศูนย์การค้า
2. กรณีตัวอย่างเรื่องวันรอคอย
3. แบบเรียนสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401
4. แบบบันทึกรายการ แบบบันทึกมติดกลุ่ม

การวัดผลและประเมินผล

1. จากคำตอบในแบบบันทึกรายการ และแบบบันทึกมติดกลุ่ม
2. จากการอภิปรายกลุ่มและอภิปรายทั้งชั้น

กรณีตัวอย่าง เรื่องวันรอคอย

ป้าแม่ขยับกายโทรม ๆ ของแกอย่างลำบาก มือเหี่ยวย่นคว้าไม้ขีดไฟซึ่งวางใกล้ ๆ หัวนอนมาจุดอีกครั้งเสียงระฆังดังแว่วมาแต่ไกลบอกเวลาว่าอีก 2-3 ชั่วโมงจะย่างเข้าสู่วันใหม่ตลอดทั้งคืนที่แกนยายามจะข่มตาให้หลับแต่ความค้ำใจมันวิ่งพล่านในสมองไม่หยุดหย่อนจนแกต้องผุดลุกผุดนั่งหลายครั้งหลายคราแสงเรือง ๆ จากปลายไม้ขีดไฟพอทำให้เห็นตะเกียงกระป๋องคร่ำคร่าวางอยู่ซ้ายมือ แกบรรจงจุดตะเกียงด้วยมืออันลั่นเทา ยกเขียนหมากและตะบันหมากซึ่งพอบรรเทาความเปรี้ยวปากได้ แกหันไปมองสามีซึ่งหลับอยู่ใกล้ ๆ ก่อนตะบันหมากเบา ๆ พลังทอดสายตาไปทางหน้าต่าง ภาพต่าง ๆ เมื่อวันวานกระโดดเข้าสู่สำนักอีกครั้ง

"นี่มั้ง แกรู้หรือเปล่าเข้านี้ที่บ้านผู้ใหญ่เพื่อมะเนคนมาตั้งเยอะ ข้าเห็นแล้วอดปลื้มใจไม่ได้" แกวางตะกร้าแล้วหย่อนก้นลงบนแคร่ไม้ไผ่หน้าบ้าน

"เรื่องมันยังงัยกันแม่แม่" ตามั้งพูดพลางลอกใบจากพลาง

"หม่อมมั้ง แค่นี้ก็ลืมได้.....ก็ผู้ใหญ่เพื่อง แม่เขื่อนเขาจะบวชไอ้แก้วลูกชายนะซี" แกตวัดปลายเสียงอย่างไม่พอใจ

"เออว่ะ ฉันทืมจริง ๆ" แกยอมรับ "เป็นยังงัยเห็นแม่แม่ต้นเต็นเอาหนักหนา"

"จะอดต้นเต็นได้ยังงัย เขาเตรียมงานใหญ่จริง ๆ ล้มวัว 2-3 ตัว มะพร้าวข้าวของผู้ใหญ่เตรียมพร้อมสรรพ ยังสั่งให้ไ้มันหาหมูไว้เพื่อไม่พออีก 2 ตัว "แกหยุดหายใจชั่วระยะก่อนพรวดต่อไป

"ที่สำคัญแม่เขื่อนไม่ยอมหาฮีเกศิษฐ์หอมพวลจากบางกอกมาด้วยน่าชื่นใจจริง ๆ" แกต้นเต็นอย่างเห็นได้ชัด

"วาสนาเจ้าแก้วมัน ผู้ใหญ่จัดงานทั้งที่ไม่ต้องขายหน้าบ้านอื่นเขา" ลุงมั้งเสริม

"ผู้ใหญ่ แม่เขื่อนเขาเคยบนเจ้าแม่พรทองไว้นานแล้ว จะบวชลูกชายสักครั้งขอตัวตรงสักงวดละจัดงานใหญ่โตทีเดียว..... เจ้าแม่ก็ติจริง ๆ ให้ฝั้นแม่เขื่อน งวดที่แล้วได้ข่าวว่าแม่เขื่อนได้เกือบร่วมหมื่น สาธุ เจ้าประคุณนุญของเขา" ป้าแม่ขยับมือท้วงหัว

งานบวชเจ้าแก้ว ผู้ใหญ่และภรรยาหน้าบ้านแทบปริ แม้เหนื่อยแทบขาดใจ แต่คนที่มาไม่ขาดสาย จากบ้านเหนือบ้านใต้ ลูกเล็กเด็กแดงตลอดจนถึงผู้เฒ่าผู้แก่มีโอกาสดูลิเกชื่อดังสำหรับกับข้าวได้จัดเตรียมไว้พอเพียง ผู้ใหญ่ได้รับคำยกย่องตลอดงาน ความเหนื่อยยากก็หายไปแทบสิ้น

ในบรรดาผู้ที่มีความรู้สึกเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ จะเป็นใครไปไม่ได้นอกจากป้าแม่ฉลุ มั่ง โดยเฉพาะป้าแม่ฉลุ เคยปรารภกับลุงมั่งในขณะทำวัตรภาวนาว่า "ปีหน้างานบวชเจ้ามั่ง เราจะได้อันสิ่งศักดิ์มากกว่าและจะไม่ให้ลูกชายอายุใครเป็นอันขาดนะพ่อมั่ง"

ในครอบครัวลุงมั่งป้าแม่ฉลุไม่มีใครจะเป็นสายโซ่คล้องใจแก่เท่ากับเจ้ามั่ง ลูกชายคนเดียวของแก มั่งเป็นทรัพย์สินสมบัติที่รักและหวงแหนมากที่สุด เพราะนอกจากเจ้ามั่งแล้วแกไม่มีญาติพี่น้องใดเลยในย่านนี้ สามสิบปีก่อนแกทั้งสองเป็นคนแปลกหน้าสำหรับที่นี่ ความเมตตาปราณีของคนในหมู่บ้านทั้งสองอยู่อย่างมีความสุข ความขยันขันแข็ง และมีอัธยาศัยไมตรี แกสามารถซื้อที่นาได้กว่าสิบไร่ และวัวอีก 2 ตัว

เจ้ามั่งเองไม่เคยทำให้พ่อแม่เดือดร้อน ช่วยทำนามาตลอด เชื้อฟุ้งคำสั่งสอนของพ่อแม่ไม่เคยขัดใจแม้แต่หน่อย ป้าแม่ฉลุมักจะกล่าวอยู่เสมอ "แม่อยากเห็นผ้าเหลืองลูกสักครั้ง จะได้ฟังจับผ้าเหลืองสู่สวรรค์ มั่งบวชให้แม่ก่อนนะลูก" จนถึงวันนี้เป็นวันที่ป้าแม่ฉลุ มั่งดีใจที่สุดในชีวิตเพราะจะครบบวชของมั่งมาถึงพอดี

"พ่อมั่ง โรงเลี้ยงนี้มันเล็กไปหรือเปล่า ข้าว่าให้เจ้าช่วยไปหาไม้มาเพิ่มอีก" ป้าแม่ฉลุเอ่ยกับสามีขณะมองดูเพื่อนบ้านที่ช่วยกันสร้างโรงเลี้ยงอยู่

"เถอะน่า ปล่อยเป็นหน้าที่ฉัน แม่แม่ฉลุ... เรื่องเครื่องบวชของใช้จำเป็นอย่าให้บกพร่องเชียวนะ" แกเว้นช่วงก่อนเอ่ยอีก.. "เอ้อ เรื่องทิศหม หมอขวัญทั้งสองห้องนะเขาคงลงยังใจ" เป็นเสียงที่ห้วนไม่น้อยกว่าภรรยา

"เออ...แล้วเรื่องเงินที่พ่อมั่งไปติดต่อกับเจ้าแม่ฉลุ เขาว่ายังงัยบ้าง" แกอ่อนเสียงแทบกระซิบ "เขาขอเอาที่นาไว้ ให้ข้าไปเอาเงินรุ่มนี้" ลุงมั่งอธิบายกลัวป้าแม่ฉลุตำหนิ

"ดีแล้วเงินเราน้อย เขาให้หยิบยืมก็นับว่าบุญแล้ว ลูกชายของเราจะได้ไม่น้อยหน้าคนอื่นเขา"

เย็นวันนั้นเสียงจ๊อกแจ๊กจ๊อแจของคนที่มาในงานบวช เคล้ากับเสียงเพลงลูกทุ่ง จากเครื่องขยายเสียง ทำให้บ้านมุงแฝกชั้นเดียวของป้ามันลุ่มมั่ง ที่เคยเงียบสงบกลับคลิ่นเคลียงและเนื้อที่แคบไปถนัดตา

หนุ่มที่เริ่มก๊งตั้งแต่ตอนบ่ายเริ่มอ้อแอ้ คุยกันเสียงดังขึ้น "งานไ้่ม่งเจียบจริง ๆ" เสียงสรรเสริญไม่ขาดสาย บางครั้งกลบด้วยเสียงหัวเราะ

เนื้อวัวตัวหลังพร่องไปมาก แขนกทยอยกันมาไม่ขาดสาย งานยังคงครึกครื้น เด็ก ๆ วิ่งว่อนหน้าจอหนังกลางแปลงซึ่งยังไม่ฉาย หมอขวัญเขย่าเสียงอย่างจับใจ ช่วยให้ผู้บวชนึกถึงพระคุณของบิดามารดาแต่ถูกกลบด้วยเสียงจ๊อแจในงาน

"ลุง....เนื้อวัวไม่พอเลี้ยงแน่นอน ให้ผมทำอะไร" แซ่มรายงานลุ่มมั่งเบา ๆ ขณะที่แกล้งคุยกับแขกอยู่

"ข้าธุระเดียวนะพ่อเพิ่ม" แกล้งตัวเพื่อนบ้านแล้วหายไปนคร้วพร้อมเจ้าแซ่ม

"งานบวชเจ้าม่งนี่น่าชื่นใจจริง ๆ ไม่แน้งานผู้ใหญ่เลย ป้าพยอมยกขอ ต่อหน้าป้ามันซึ่งนั่งยิ้มอยู่อย่างอึดอึดใจ ใกล้เคียง ๆ กับเครื่องอัฐบริหาร" "พ่อมั่งนั่งใกล้ ๆ เพลอนิดเดียวหายไปนะ" ป้าพยอมคุยต่อพลางสายตาสอดส่ายหาเจ้าภาพ" อ้ออยู่โน้นแน่กำลังกระซิบกระซาบกับเจ้าแกสข้างโรงครัวโน้น" แกล้งกิดให้ป้ามันดู

ในโบสถ์วัดบางเตยในวันนั้นป้ามันแอบเช็ดน้ำตาด้วยความปลื้มใจ ที่เห็นลูกชายอยู่ในร่มผ้ากาสาวพัสตร์สมปรารถนา ไม่น้อยหน้ากว่าใคร

แต่มันเป็นความสุขใจที่ผ่านมากกว่า สองเดือนแล้ว

เสียงพลิกตัวของลุ่มมั่งซึ่งนอนอยู่ข้าง ๆ ปลุกป้ามันให้ตื่นจากภวังค์ แกว่งตะบันที่ตะบันอย่างละเอียด จนลิมน้ำใส่ปาก แกล้มความเปรี้ยวปากอยากจะกินหมากจนหมดลิ้น เสียงไก่ขันกระชั้นมาเป็นระยะ ๆ คล้ายจะบอกว่ารุ่งนี้แล้วที่จะต้องส่งเงินคืนเจ้าแกส

บัตรกำหนดงาน

1. ให้นักเรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 3 และกรณีตัวอย่างเรื่อง วันรอคอย และแบบเรียนสังคมศึกษาของไทยวัฒนาพานิช หน้า 40-41

ตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากการจัดงานบวชของลูกชายป้าแม้มีความสุขหรือมีความทุกข์
2. ความเชื่อต่าง ๆ ของป้าแม่และลุงมั่งถูกต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
3. ถ้าท่านจะจัดงานบวชหรืองานวันเกิด ท่านคิดว่าจะทำในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสม
4. ค่านิยมใดในปัจจุบันท่านเห็นว่าสำคัญ จงบอกประโยชน์และวิธีการปลูกฝังค่านิยม
5. ค่านิยมที่ควรแก้ไขที่ท่านเห็นว่าสำคัญมากมา 2 ค่านิยม พร้อมบอกผลดีผลเสียและวิธีการแก้ไข
6. ถ้ามีการขัดแย้งกันระหว่างค่านิยมของบุคคลกับค่านิยมของชาติ ท่านคิดว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร
7. ถ้านักเรียนเป็นป้าแม่นักเรียนจะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร
(เฉพาะข้อ 1-6 ทำในกระดาษขาวที่แจกให้ ส่วนข้อ 7 ทำในแบบบันทึกรายการ)
2. ร่วมประชุมกลุ่ม อภิปรายแนวทางในการแก้ไขปัญหา เลขานุการกลุ่มบันทึกในแบบบันทึกมติกกลุ่ม
3. ประธานกลุ่มสรุปมติกกลุ่ม แจ้งให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 4
4. ตัวแทนกลุ่มนำมติกกลุ่มรายงานต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน

แผนการสอนที่ 4

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชาสังคมศึกษา

รหัสวิชา ส 401

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง เวลา 2 คาบ

ความคิดรวบยอด สังคมทุกสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือเป็นไปอย่างช้า ๆ ขึ้นอยู่กับกาลเวลา และอาจเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เราคาดไม่ถึง ในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงก็ได้ ดังนั้นมนุษย์ที่อยู่ในสังคมจึงควรรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับแนวโน้มของสังคมไทยได้
2. นักเรียนอธิบายถึงปัจจัยของความเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรมใหม่ได้
3. นักเรียนอธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมอุตสาหกรรมได้
4. นักเรียนเสนอแนะวิธีการทำงานเพื่อพัฒนาสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมได้
5. นักเรียนเสนอแนะวิธีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

เนื้อหา

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตามความหมายจากพจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวไว้ว่า "การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่ระบบสังคม

กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น"

ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มี 2 ประเภท

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

แนวโน้มสังคมไทย พิจารณาอย่างกว้าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ ให้นักเรียนดูภาพจากแผ่นโปสเตอร์เกี่ยวกับอดีต - ปัจจุบัน จำนวน 6 ภาพ พร้อมสนทนา เรื่องอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงตลอดจนความจำเป็นที่สังคมต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ พร้อมทั้งซักถามนักเรียนว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมในยุคปัจจุบัน

ขั้นสอน

1. เสนอปัญหา ครูให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากวิกิพีเดีย เรื่องการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและศึกษาจากแบบเรียนสังคมศึกษาของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช หน้า 43-50 และเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "ยุคดิจิทัล"

2. ตัดสินใจกระทำ จากกรณีตัวอย่างที่นักเรียนได้ศึกษา ถ้านักเรียนเป็นลูกพร นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไรโดยมีลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหาดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดทางเลือก ให้นักเรียนกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยการเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทาง เช่น ทางเลือกที่ 1 ขายที่แล้วย้ายไปอยู่ในเมือง

ทางเลือกที่ 2 ไม่ยอมขายเพราะเป็นที่ทำกินดั้งเดิม ทางเลือกที่ 3 แบ่งขายไปบ้างในบางส่วนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของครอบครัว บันทึกในแบบบันทึกรายการ

หมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลาย ๆ ทางเลือกในข้อ 2.1 ให้นักเรียนเลือกเฉพาะทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด 1 ทางเลือกพร้อมบอกเหตุผลที่เลือกทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาผล จากทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้วในข้อ 2.2 ให้นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียของทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละประมาณ 6 - 7 คน โดยวิธีการจับสลาก ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายตามบัตรกำหนดงาน เลือกประธาน เลขานุการ และผู้รายงาน ครูทบทวนบทบาทหน้าที่ ทุกกลุ่มดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยโดยศึกษาจากเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องยุคนิคส์ สมาชิกกลุ่มเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่ตนเลือกแล้วในข้อ 2.3 นำแนวคิดนั้นเสนอต่อกลุ่มประธานทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อสรุปของกลุ่ม เลขานุการบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มสรุปมติกลุ่มเสนอต่อสมาชิกกลุ่มของตน สมาชิกในกลุ่มทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงเหตุผล ตัวแทนแต่ละกลุ่มผู้มีหน้าที่ในการรายงาน เสนอมติกลุ่มจากการอภิปรายกลุ่มย่อยต่อสมาชิกทั้งชั้นเรียน ครบทุกกลุ่มแล้วครูให้นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง พร้อมบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อแก้ไขปัญหาจากกรณีตัวอย่าง เรื่องยุคนิคส์ โดยพิจารณาร่วมกันว่า มีแนวทางปฏิบัติใดที่เหมาะสมจะเป็นไปได้ในการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้เหมาะสมกับ

การใช้ชีวิตในสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป นักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางปฏิบัติตนเพื่อ การปรับตัวในสังคม บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปอีกครั้งในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย โดยพิจารณาในแง่ประเด็นสำคัญของการเปลี่ยนแปลง และจะมีแนวทางใดบ้างที่จะแก้ไข ปัญหา และปรับปรุงตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อ การอยู่ร่วมกันในสังคม

สื่อการเรียนการสอน

1. วิทัศน์เรื่องการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย
2. แบบเรียนสังคมศึกษาของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช รหัสวิชา ส 401
3. แบบบันทึกรายการ และ แบบบันทึกมติดกลุ่ม
4. กรณีตัวอย่างเรื่องยุคนิกส์
5. บัตรกำหนดงาน
6. ภาพจากแผ่นโปร่งใส เกี่ยวกับ อดีต-ปัจจุบันจำนวน 6 ภาพ

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปรายกลุ่มย่อย
2. จากการนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน
3. จากผลงานการเขียนตอบในแบบบันทึกรายการและแบบบันทึกมติดกลุ่ม

บัตรกำหนดงาน

1. ประชุมกลุ่ม เลือกประธาน เลขานุการ และผู้รายงาน ประธานดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยจากเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องยุคนิกส์ สมาชิกทุกคนร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เลขานุการบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกมติกลุ่มและประธานกล่าวสรุปแนวคิดกลุ่มให้สมาชิกทุกคนรับทราบ สมาชิกกลุ่มทุกคนบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4
2. ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงาน รายงานมติกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาด้วยตนเองอีกครั้ง บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5
3. นักเรียนทุกคนอภิปรายร่วมกันเพื่อหาแนวทางปฏิบัติตน ในการแก้ไขปัญหา บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

กรณีตัวอย่างเรื่อง

"ยุคนิคส์"

สภาพสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในสังคมเมือง และในสังคมชนบท จนยากที่จะพยากรณ์ได้ว่าในอนาคตการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนโฉมหน้าไปเช่นไร

ลุงพร และป้าพิมพ์ กับลูก ๆ ทั้ง 4 คน ซึ่งอยู่ในวัยรุ่นหนุ่มรุ่นสาวเป็นครอบครัว ที่มีชีวิตเรียบง่ายมีความสุขตามอัธยาศัย ตามประสาคนบ้านนอกที่อยู่นอกเขตเมืองหลวง ลุงพรเป็นชาวนาและบรรพบุรุษก็เป็นชาวนา ลุงพรรักผีนางของแกมาก ทำนาหาเลี้ยงลูกเมียมานานัก

"ทุ่งนาแดนนี้ไม่มีความหมาย
เหลือเพียงกลิ่นโคลนสาบควาย
เห็นซากคันไถแล้วเศร้า
ผืนนาที่ร้างนั้นมีแต่ฟางแทนรวงข้าว
เห็นเคียวที่เกี่ยวเห็นบิดเส้า
เล่นเอาใจเราสะท้อน
ทุ่งนาแดนนี้ข้าเคยไถทำ
สองมือข้าเคยหว่านดำ
ฤดูฝนพรำหน้าก่อน
แต่มีปีนี้ฤดูข้าแสนสะท้อน
เพราะมาไร่คู่เคียงหมอน
ทิ้งให้เราอนธะกำ....."

เสียงเพลงลูกทุ่งยอดนิยมจากวิทยุทรานซิสเตอร์ที่หนูช่วยลูกชายคนเล็กของลุงพร เปิดดังลั่นบ้านทุ่งอย่างมีความสุข ทำให้ลุงพรหวนคิดถึงอดีตที่เคยมีความสุขในท้องทุ่งที่อุดมสมบูรณ์ในอดีตที่บ้านที่มีห้องทุ่งมีบึงใหญ่ มีบัวและมีกระเจียวที่ออกฝักเต็มไปหมด เป็นที่ที่เจ้าทุยกับนางดำควายของทิดมีชอบลงไปเกลือกตบแปลงยามอากาศร้อนจัด แต่เดี๋ยวนั้น

ถูกหมดแล้วจนเป็นดินแดนแปลงใหญ่กลมกลืนไปกับท้องทุ่ง เหมือนไม่เคยเป็นบึง มีธุรกิจการลงทุนสร้างโรงงาน บ้านจัดสรร ประเทศกำลังพัฒนาลงทุนได้เงินจากวิทยาเข เรียกว่ายูนิคัล นิคส์คืออะไรลงทุนก็ไม่ได้ ก็ได้เงินลูก ๆ มันพูดกันว่าเป็น เมืองอุตสาหกรรมใหม่ ลงทุนและครอบครัวมีที่ดินเป็นของตนเองประมาณ 50 ไร่เศษ ซึ่งก็สามารถมีชีวิตในท้องทุ่งอย่างมีความสุขได้ ยิ่งลงทุนเป็นคนสมถะ แต่ตอนนี้ถ้าลูกๆ ที่ลงทุนเคยอยู่ไม่เหมือนในอดีตเสียแล้ว ชาวบ้านต่างพากันขายที่ย้ายไปอยู่ที่อื่นกันเป็นบางส่วน บ้างก็ขายไปแล้วเปลี่ยนสภาพจากชาวนาเป็นเศรษฐีกันไปหมด

"พินิจจะ" แม่พิมพ์เรียกสามี "ฉันได้ยินข่าวว่ากันว่า นายขายที่ริมคลองได้เงินตั้งหลายสิบล้านนะ เห็นเขาว่าญี่ปุ่นมาซื้อที่ทำโรงงานอะไรก็ไม่ได้ ตาสุดก็ขายไปเกือบ 10 ล้าน ที่ตาสุดแค่ 10 กว่าไร่เท่านั้นเอง ส่วนตามีกำลังเก็งราคากันอยู่ตามีจะขายไร่ละล้านห้าเขาต่อรองแค่ล้านสองยังไม่รู้จะขายหรือเปล่า ตอนนี้พวกอ่องกงก็มาคูดอยู่เหมือนกัน โชคดีจังเลยนะพี่ แหมเงินเป็นล้านคงมากมายเหลือเกินนะพี่ เราไม่คิดจะขายบ้างหรือจ๊ะพินิจ" แม่พิมพ์เล่าให้ลงทุนฟังเสียยืดยาวเหมือนชักแม่น้ำทั้งห้า

แม่พิมพ์พูดรอกลงทุนอยู่ทุกวันด้วยหวังจะให้ลงทุนขายที่จะได้พากันไปอยู่ในเมืองกรุงที่แสนจะสะดวกสบาย เพราะเธอเห็นตัวอย่างจากน้าชากับเมียสาว ตาสุดกับป้าแสง และตามีที่กำลังร่ำรวย หรือใครต่อใครในละแวกนี้ ต่างแปลงโฉมตัวเองจนไม่เหลือเค้าชาวนาบ้านทุ่งอีกแล้ว บ้างก็ขายที่จนเหลือเฉพาะที่ปลูกสร้างบ้าน ปลูกบ้านใหญ่โต ซื้อมอเตอร์ และเฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ มีความเป็นอยู่ที่หรูหราฟุ่มเฟือย

เดี๋ยวนี้ไม่มีน้ำขุ ตาสุด ตามีฯ ให้หักท่ายามเดินผ่านหน้าบ้านสภาพทุ่งนาที่เคยเหลือร่องรอยหายไปสิ้น ไม่เห็นร่องรอยแม้แต่โรงงาน และอาคารสูงรูปรางแปลก ๆ รวมทั้งสนามกอล์ฟ

"พินิจอยู่ในเมือง หากินคล่องนะพี่ แหมสะดวกสบายอีกต่างหาก" ป้าพิมพ์โฆษณาชวนเชื่อ

"อาหารการกินก็สมบูรณ์ ไม่อดอยาก อยู่ที่นี่หากินยากเข้าทุกวัน ปู ปลา กบ เขียดแทบไม่มีเหลือให้หากินแล้วนะพินิจ" ป้าพิมพ์เข้าชี้ลงทุนต่อไม่รู้จบ

"นั่นคือเหตุผลหรือแม่พิมพ์ ฉันรักท้องทุ่ง รักผืนแผ่นดิน รักบ้านเก่าที่พ่อแม่พาให้มา จะทิ้งไปเสียได้อย่างไร" ลุงพรตัดพ้อภรรยา

"ใคร ๆ เขาก็ขายกันหมดแล้ว พ่อไม่ยอมพัฒนาตัวเองก็น่าจะคิดถึงพวกมันบ้าง" ญูน้าลูกชายคนโตของลุงพรกล่าวสนับสนุนแม่

"ผมว่าขายที่นาแล้ว เราซื้อปิคอัพใหม่สักคัน อย่างลุงมีนะพ่อ เอาไว้ขับพาพ่อ ไปวัดไง" ญูช่วยลูกชายคนเล็กกล่าวเสริม

ลุงพรรู้ว่าทั้งลูกทั้งภรรยา เห็นคนอื่นขายที่นากันมาก มีเงินมาก ๆ ก็อยากมี เหมือนคนอื่น ๆ เขา อยากมีของใช้ดี ๆ ประเภทตู้เย็น โทรทัศน์ รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ บางบ้านมีของแต่งบ้านหรูหรา ประดับเพชรทอง สร้อยคอ สร้อยข้อมือ นาฬิการาคาแพง ๆ และในบรรดาคนในบ้านที่อยากให้ขายที่มากที่สุดเป็นแม่พิมพ์ภรรยาของลุงพรเอง เล่นเอาพูดกันจนเลิกพูดบึ่งกันไปเป็นวัน ๆ เพราะลุงพรไม่เห็นด้วย

"พี่พรชอบขวางโลก ไม่ทันสมัยเอาเสียเลย เดียวนี้บ้านเราพัฒนาเป็นนิคมแล้วนะ รุ้หรือเปล่า คงไม่รู้อีกชื่อว่านิคมเป็นยังไง ก็ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ไงละพี่ เห็นเขาเล่า กันว่าประเทศที่เป็นนิคมนี้ไม่มีจนเลยนะพี่ บ้านเมืองก็เจริญมีแต่ของใช้ที่ดี ๆ ทันสมัยกันทุก บ้านเหมือนเมืองนอกนะพี่ " ป้าพิมพ์คนดีของลุงพรเริ่มสาธยายตามที่ฟังคนอื่นเขามา

ลุงพรคิดหนัก คิดถึงลุงป้าน้าอา คิดถึงพ่อแม่ที่ให้ที่ดินเป็นมรดกตกทอดมาสู่เขา พวกเขาจะคิดอย่างไรหนอถ้ารู้ว่าลูกหลานขายที่ไปให้คนอื่น เขาทำปู้ปู้ย่ากับที่ดินตนเอง แล้วรุ่นลูกรุ่นหลานล่ะจะเอาอะไรทำกิน อนิจจา อะไรจะเกิดต่อไปหนอในสังคมวัตถุนิยม ที่นิยมบริโภคนกันอย่างนี้

ยิ่งทุกวันภรรยาและลูก ๆ ทั้งสี่ รุกเร้าจนลุงพรคิดมาก ถ้านักเรียนเป็นลุงพร นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร.....

แผนการสอนที่ 5

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชาสังคมศึกษา

รหัสวิชา ส401

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ปัญหาประชากร

เวลา 2 คาบ

ความคิดรวบยอด ความไม่สมดุลกันระหว่างภาวะประชากรและคุณภาพประชากร ก่อให้เกิดปัญหาประชากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะของประชากรที่มีคุณภาพได้
2. นักเรียนสามารถบอกสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของประชากรได้
3. นักเรียนสามารถบอกผลกระทบที่เกิดจากการเพิ่มของประชากรได้
4. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณกับคุณภาพของประชากรได้
5. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาประชากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรได้

เนื้อหา

สภาพปัญหาประชากร ปัจจุบันประชากรไทยเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 1 ล้านคน แม้ขณะนี้อาหารการกินยังคงเลี้ยงคนทั้งประเทศ แต่การตัดไม้ทำลายป่าอย่างหนักไม่เพียงพอเบิกที่ทำกินของราษฎรหรือการแสวงหาผลประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่ม ส่งผลทำให้ลมฟ้าอากาศแปรปรวน และที่ทำกินก็หมดไปเรื่อย ๆ ผู้คนจึงต้องเดินทางไปหาทำงานในเมืองใหญ่กันมากขึ้นทุกที

2. ตัดสินใจการกระทำด้วยตนเองอย่างอิสระ

2.1 กำหนดทางเลือก จากกรณีตัวอย่างเรื่องยาย...หลานเอาเงินมาให้ยาย สมมติว่านักเรียนเป็นเด็กชายคำหลานของยายสีให้นักเรียนกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยตนเอง โดยการเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทางในการแก้ไขปัญหา บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลาย ๆ ทางเลือก ให้นักเรียนเลือกเฉพาะทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด 1 ทางเลือกพร้อมบอกเหตุผลในการเลือกทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาผล จากทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้วในข้อ 2.2 ให้นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดี ผลเสียจากทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยวิธีการจับสลากหมายเลขใครจับได้หมายเลขเดียวกันก็เข้ากลุ่มเดียวกัน แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณกลุ่มละ 6 - 7 คน รับบัตรกำหนดงาน เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ควบคุมทวนงานตามบัตรกำหนดงานดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยประธานของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกกลุ่มแต่ละคนผลัดเปลี่ยนกันอภิปรายโดยเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาจากแนวคิดของตนจากข้อ 2.3 เลขานุการบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล จากแนวทางในการแก้ปัญหาที่สมาชิกกลุ่มเสนอประธานสรุปแนวคิดของกลุ่ม แจ้งให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงผล ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงานนำมติกลุ่มเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น ครบทุกกลุ่มแล้วครูให้นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้งพร้อมบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายทั้งชั้น เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาจากกรณีตัวอย่างเรื่องยาย...หลานเอาเงินมาให้ยายนักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อการแก้ไขปัญหานั้นบันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 6

ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาและจากกรณีตัวอย่างเรื่องยาย...หลานเอาเงินมาให้ยาย ว่าเกี่ยวข้องกับปัญหาประชากรอย่างไร แนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อการแก้ไขปัญหามีอะไรบ้างโดยเลือกเฉพาะแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้ ครูสรุปจากแนวความคิดของนักเรียน

สื่อการเรียนการสอน

1. สไลด์ประกอบคำบรรยายเรื่องปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
2. เอกสารประกอบการเรียน เรื่องคุณภาพประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. แบบเรียนสังคมศึกษา รหัส ส401 ของไทยวัฒนาพานิช
4. เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องยาย...หลานเอาเงินมาให้ยาย
5. แบบฝึกทักษะจากเอกสารประกอบการเรียน
6. แบบบันทึกรายการ
7. บัตรกำหนดงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. จากการตอบคำถามในแบบฝึกทักษะจากเอกสารประกอบการเรียน
2. จากการตอบคำถามในแบบบันทึกรายการ
3. จากการอภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปรายทั้งชั้น

กรณีตัวอย่าง

เรื่องยาย...หลานเอาเงินมาให้ยาย

แม้จะบ่่ายมากแล้วก็ตาม แต่ความอ้าวระอุก็ยังไม่จางหายไปเลย พี่บางส่วนมีสีคล้ำสกปรกบอกสัญญาณว่าอาจจะมึนตึ๊งในไม่ช้า แต่ก็ยังมีแสงแดดแผดจ้าสาดส่องสู่บริเวณเพิงพักของยายสิที่ทำได้ด้วยเศษไม้ ยายสิหญิงชราวัยประมาณ 70 ปี อาศัยอยู่กับหลานชายชื่อดำ วัยประมาณ 14 ปี ชีวิตเพียง 2 ชีวิตเท่านั้นที่ผูกพันกันมาเนิ่นนาน แม้จะไม่ใช่โดยสายโลหิต เพราะยายสิได้เก็บตกเด็กชายมาจากกองขยะที่เธอไปขุดคุ้ยหาสิ่งของเพื่อนำไปขายปะทั้งชีวิตเมื่อ 14 ปีก่อน แม้จะไม่อยู่ในภาวะที่จะเลี้ยงดูใคร ๆ ได้เพราะความยากจน ยายสิก็ยังยอมอดทนเลี้ยงเด็กชายดำ เด็กที่เธอก็ไม่รู้ว่าคือลูกของใคร เหมือนหนูที่เกื้อหนุนกันมา เจ้าดำเป็นเด็กดีที่รักยายเป็นชีวิตจิตใจ ชีวิตของเขาทุกลมหายใจเข้าออกมีเพียงยายคนเดียวเท่านั้น เมื่อโตขึ้นตั้งแต่อายุประมาณ 7 ปีเขาเริ่มทำงานหาเลี้ยงยายที่เริ่มทำงานไม่ได้เพราะหูดฝ้าฟาง และจนบัดนี้เขาก็กังรับจ้างล้างถ้วยชามในร้านขายก๊วยเตี๋ยวในสลัมแห่งหนึ่ง รายได้วันละ 20 บาท ค่าแรงเขาถูกมากเพราะเขาไม่มีความรู้ รายได้เพียง 20 บาทมีค่ามหาศาลสำหรับเขาเพราะหมายถึงอาหารเพื่อการยังชีพของเขาและยาย สำหรับเขาไม่มีคำว่าสนุกสนาน ชีวิตคือการทำงาน

ตั้งแต่วัยเด็กมาแล้วเขาไม่เคยได้พบกับความสนุกสนานร่าเริงเช่นเด็กวัยเดียวกัน เขาต้องรับผิดชอบชีวิตตนเองและยายอีก 1 ชีวิต โรงเรียนนะเธอ...แค่เขาเกาะประตูรั้วเซง้อครูสอนหนังสือเด็กด้วยความอยากรู้อยากเห็นเพราะเห็นเป็นสถานที่เด็ก ๆ มากมายแต่ก็ต้องวิ่งหนีแทบเอาชีวิตไม่รอดเพราะภารโรงไล่ตะเพิด พร้อมขว้างปาด้วยก้อนหิน คงเป็นเพราะสารรูปของเขาคูสกปรกเหมือนขอทานกระมัง

วันนี้เย็นมากแล้วร้านค้าขายดีเป็นพิเศษ โอกาสพิเศษอะไรเขาไม่รู้ได้ รู้แต่เพียงว่าล้างจานจนปวดเมื่อยไปหมดทั้งตัว แทบไม่ได้หยุดพัก ถึงตอนจ่ายเงินเมียเก่าแก่ออบเงินเพิ่มให้เขาอีก 20 บาทเขาสบตากับเมียเก่าแก่อย่างสำนึกในบุญคุณแต่พูดไม่ได้เพราะเก่าแก่ขี้เหนียวมากขึ้นรู้ถึงหูเก่าแก่เขาคงต้องทำงานชดใช้ในวันรุ่งขึ้น เขาดีใจอย่างบอกไม่ถูก วันนี้ยายจ๋าเรามีเงินเหลือเก็บแล้ว จะได้เก็บไว้ซื้อยาในยามที่ยายไม่สบาย เขาอยากรีบกลับบ้านเร็ว ๆ อยากเอาเงินไปให้ยาย

ปานนี้ยายคงตั้งหน้าตั้งตารอคอยเขาแล้ว มีดมากแล้วว่าเขาจะเดินถึงบ้านก็คง
 เกือบสี่ทุ่มยายคงหิวและเป็นห่วงเขา เขารีบวิ่งหลังจากซื้อแกงสำหรับเขาและยายอีกไม่
 ไกลก็จะถึงบ้านแล้วอะไรกันนั้นมีแสงไฟเจิดจ้าสว่างมากพร้อมกลิ่นควันไฟมาจากเพิงพัก
 ของเขา ลัญชาติญาณบอกเขาว่าแน่แล้วไฟไหม้ยายละ จะมองเห็นอะไรหรือเปล่า...
 ไฟไหม้....ช่วยด้วย.....ช่วยด้วย....ช่วยยายด้วยผู้คนวิ่งกันลับสน ก็ล้วนแต่คนจน
 เหมือนเขาทั้งนั้น ต่างตื่นกับปากกัดเสียงซัดกันตามมีตามเกิด....เขารวิ่งถึงบริเวณเพิงพัก
 ไฟไหม้เกือบหมดแล้ว....แต่ก็โล่งใจยายยืนอยู่นั้น ยืนมองซากเพิงพักอย่างทอดท้อ แววตา
 ยายหมองหม่นแต่ก็ยินดีที่พบเขา....หลานเอ๋ยเขาเผาไล่ที่นะเราคงอยู่ที่นี้ไม่ได้อีกแล้ว
 เพิงเราถูกไฟเผาหมดแล้ว....ยายจำนี้ผมเอาเงินมาให้ยายวันนี้เรามีเงินเหลือตั้ง
 20 บาทนะยาย....ผมเอาเงินมาให้ยาย....แต่บ้านเราไม่มีแล้วไม่มีอะไรเหลือ
 ผมจะพยายายไปอยู่ที่ไหนดี....

บัตรกำหนดงาน

1. ประชุมกลุ่ม เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อย
จากเอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่องยาย....หลานเอาเงินมาให้ยาย
2. ประเด็นอภิปราย
 - 2.1 จากกรณีตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร
 - 2.2 สาเหตุของปัญหาคืออะไร
 - 2.3 ถ้านักเรียนประสบปัญหาเช่นนั้นนักเรียนจะแก้ไขอย่างไร
3. เลขานุการ บันทึกผลการอภิปรายในแบบบันทึกมติดกลุ่ม ประธานสรุปมติที่ได้จากการ
อภิปราย กลุ่มสมาชิกทุกคนบันทึกมติดกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4
4. ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงาน รายงานการอภิปรายกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน
5. นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง บันทึก
ในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5
6. นักเรียนสรุปขั้นตอนการปฏิบัติตนเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา บันทึกในแบบบันทึกรายการ
หมายเลข 6

แบบฝึกทักษะจากเอกสารประกอบการเรียน

เรื่องปัญหาประชากร

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ลักษณะประชากรที่มีคุณภาพควรประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง

2. การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัวและสังคมส่วนรวมอย่างไร จะมีวิธีการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

3. เพื่อให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นรัฐบาลควรทำอย่างไร

4. ในท้องถิ่นของนักเรียนมีปัญหอะไรบ้างที่จัดเป็นปัญหาประชากร และนักเรียนมีวิธีแก้ปัญหได้อย่างไร

เอกสารประกอบการเรียน

คุณภาพประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในบรรดาทรัพยากรทั้งหมด เราอาจจะกล่าวได้ว่า ทรัพยากรมนุษย์หรือประชากร เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด และประชากรเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการรักษาความสมดุลระหว่างประชากร ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ในสมัยก่อนประเทศต่าง ๆ มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ และมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม อาจมีนโยบายเพิ่มจำนวนประชากรเพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงเข้มแข็งในด้านต่าง ๆ เช่น ทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากรเป็นแรงงานในการเพิ่มผลผลิตประเทศ ทางด้านความมั่นคง ประชากรเป็นกำลังทหารในการป้องกันประเทศ แต่หลังจากที่การแพทย์และสาธารณสุขได้เจริญก้าวหน้าขึ้นอัตราการตายของประชากรลดลง จำนวนประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนก่อปัญหาทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ได้หันมาดำเนินนโยบายลดจำนวนประชากร รวมทั้งประเทศไทยซึ่งได้ประกาศนโยบายประชากรเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2513 ทั้งนี้เพราะเล็งเห็นว่า คุณภาพของประชากรมีความสำคัญมากกว่าปริมาณ ประเทศใดก็ตามหากมีประชากรเป็นจำนวนมากแต่คนไม่รู้หนังสือ เจ็บป่วยอยู่เสมอ และว่างงานหรือไม่ได้ประกอบอาชีพสร้างผลผลิตให้กับประเทศประชากรจะเป็นภาระของรัฐบาลและของประเทศ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นอกจากรัฐบาลมีนโยบายลดจำนวนประชากรแล้ว จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพประชากรด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต กล่าวโดยรวม หมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดีของประชากร ผู้ที่มีคุณภาพชีวิตเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สามารถดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง ปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม และพอใจในความเป็นอยู่ของตน อย่างไรก็ตาม ระดับความพอใจของคนแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ คันทะเสรี ได้กล่าวถึงกรกำหนดเครื่องชี้ภาวะสังคม สำหรับคุณภาพชีวิตของไทยเพื่อเป็นแนวทางไว้ดังนี้

คุณภาพชีวิตขั้นมูลฐาน	เครื่องชี้ภาวะสังคม
1. อาหาร ทุกคนมีอาหารเพียงพอ และมีคุณภาพเหมาะสมแก่ร่างกาย 2. ที่อยู่อาศัย ทุกคนมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแข็งแรง และปลอดภัยพอสมควร 3. เครื่องนุ่งห่ม ทุกคนมีเครื่องนุ่งห่มพอเพียงต่อการป้องกันความร้อนหนาวและอันตรายอื่น ๆ 4. สุขภาพอนามัย มีการรักษาพยาบาลและการอนามัยให้สุขภาพเป็นอย่างดี 5. บริการสาธารณสุขชุมชน การศึกษา วัฒนธรรม และการคมนาคม	1. กลุ่มประชากรเป้าหมายไม่เป็นโรคขาดอาหาร 2. กลุ่มประชากรเป้าหมายมีที่อยู่อาศัยตามอัตรา และมาตรฐานที่กำหนดไว้ 3. กลุ่มประชากรเป้าหมายมีเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็น สะอาด และเรียบร้อย 4. มีการรักษาโรคประจำท้องถิ่นประจำ ชาวบ้านสามารถช่วยตนเองได้ในขั้นต้นและส่งต่อหน่วยบริการถาวรแรง 5. ทางด้านสาธารณสุข เช่น ไม่มีปัญหาโรคขาดอาหารอย่างรุนแรงในเด็กก่อนวัยเรียน การมีน้ำสะอาดบริโภคการยอมรับบริการวางแผนครอบครัวการป้องกันโรคบางชนิด การกำจัดน้ำโสโครกและขยะมูลฝอย เป็นต้น ทางการศึกษา เช่น เด็กในวัยเรียนจบเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนบุคคลที่พ้นวัยเรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมตามโครงการศึกษาออกโรงเรียน เป็นต้น ทางด้านวัฒนธรรม เช่น รักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เป็นต้น

คุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน	เครื่องชี้ภาวะสังคม
6. คุณธรรม ทุกคนควรมีคุณธรรมขั้นพื้นฐาน 10 ประการ เช่น การไม่หลอกลวงไม่ทำร้ายชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ลักขโมยไม่เล่นการพนัน พึ่งตนเอง เป็นต้น 7. การประกอบอาชีพ ทุกคนในวัยทำงาน ประกอบอาชีพที่เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้	ทางด้านคมนาคม เช่น ขนส่งพืชผลไม้สะดวก เดินทางติดต่อได้ตลอดปี เป็นต้น 6. ความสงบสุขในสังคมมีมากขึ้น อาชญากรรมและความขัดแย้งลดลง ไม่มีแหล่งอบายมุขในชุมชน ไม่มีปัญหาครอบครัวทางจิตใจ เป็นต้น 7. รายได้ของครอบครัวสูงขึ้น การออมทรัพย์มีมากขึ้น และโดยส่วนรวม มีปัจจัย 4 ครบถ้วน และไม่ต่ำกว่ามาตรฐานความจำเป็น

การพัฒนาคุณภาพชีวิต

สำหรับวิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเช่นเดียวกัน แต่หลักใหญ่ที่ควรนำมาพิจารณามี 2 ประการ ได้แก่ การพัฒนาของแต่ละบุคคล การศึกษา อาชีพ ตลอดจนวัฒนธรรม และคุณธรรม เป็นเรื่องที่คุณคนแต่ละคนต้องศึกษาด้วยตนเอง สำหรับการพัฒนาสังคม เช่น การพัฒนาความเจริญของบ้านเมือง การออกกฎหมาย การให้สิทธิเสรีภาพ เป็นหน้าที่ของรัฐบาลนอกจากนี้ หน่วยงานเอกชนรวมทั้งประชาชนทุกคนมีบทบาทในการส่งเสริมรัฐมาก กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตควรเริ่มตั้งแต่มีชีวิตในครรภ์มารดาเรื่อยไปจนตลอดชีวิต

การพัฒนาคุณภาพประชากรจำเป็นจะต้องขจัดปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาสุขภาพอนามัย สุขภาพอนามัยของประชากรนับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งคนที่มี ภูมิปัญญา ความรู้ ความประพฤติดี แต่สุขภาพอ่อนแอไม่สามารถเป็นกำลังสำคัญของชาติ สำหรับ ประเทศไทยบริการสาธารณสุขโดยทั่วไปไม่เพียงพอและขาดคุณภาพด้านโภชนาการ การ ป้องกันโรค ความรู้เรื่องอนามัยแม่และเด็ก และการรักษาสุขภาพ ความแตกต่างระหว่าง บริการสาธารณสุขในเมืองและในชนบทยังมีมากอยู่

2. ปัญหาการศึกษา การศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างเสริมปัญญาของประชากร ในประเทศไทย คุณภาพทางการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน ยังมีความแตกต่าง กันระหว่างในเมืองและชนบท บริการการศึกษาภาคบังคับยังไม่ทั่วถึงประชากรส่วนใหญ่มี การศึกษาในระดับประถมศึกษา และเด็กในชนบทมีการพัฒนาทางสติปัญญาช้ากว่าเด็ก ในเมือง

3. ปัญหาเศรษฐกิจ การเตรียมอาชีพและพัฒนาอาชีพของประชากรยังไม่เหมาะสม กับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ปัญหาที่จำเป็นจะต้องแก้ไข ได้แก่ แรงงานส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและมีรายได้ต่ำ เกิดปัญหาการทำงาน ต่ำกว่าระดับสำหรับคนระดับกลางและระดับสูง แรงงานส่วนใหญ่ยังขาดคุณภาพและความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพกำลังคนของทางราชการยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาการผลิต คนจากสถาบันการศึกษาและการบริหารของระบบราชการ การบริหารงานของรัฐวิสาหกิจ บางแห่งยังไม่มีประสิทธิภาพไม่สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย และขาดการประสาน งานระหว่างภาคเอกชนและรัฐบาลทำให้รัฐไม่สามารถวางแผนกำลังคนตามความต้องการ ของตลาดแรงงาน แรงงานภาคอุตสาหกรรมยังขาดคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน เพราะมีแต่ การเพิ่มปริมาณโดยไม่มีการฝึกอาชีพส่วนแรงงานทางการเกษตรมีความสามารถในการผลิต แต่รายได้ต่ำ เพราะยังขาดการพัฒนาทั้งทางการศึกษา การฝึกอาชีพ และการส่งเสริม การเกษตร

4. ปัญหาคุณธรรม เป็นปัญหาการละลายปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ประชากรกลุ่มสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว การศึกษา การศาสนา และสื่อมวลชน ยังไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม และไม่ได้สร้างรากฐานคุณธรรมที่ลึกซึ้งแก่สมาชิกในสังคม

การที่ประเทศชาติจะเจริญมั่นคง มิได้อยู่ที่การลดจำนวนประชากรอย่างเดียวแต่ประชากรจะต้องมีคุณภาพด้วย ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นควบคู่กับการวางแผนครอบครัว และการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมด้านอื่น ๆ

แผนการสอนที่ 6

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชาสังคมศึกษา

รหัสวิชา ส 401

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ปัญหายาเสพติด

เวลาเรียน 2 คาบ

ความคิดรวบยอด

ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพประชากร ดังนั้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงเป็นหน้าที่ของบุคคลในสังคมทุกคนที่จะต้องร่วมกันหาสาเหตุเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหานั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา ยาเสพติดได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหา ยาเสพติดได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

เนื้อหา

ปัญหา ยาเสพติด

1. สภาพปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยในขณะนี้ เห็นได้จากการที่เด็กวัยรุ่นตกเป็นทาสของยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ นับแต่กัญชาจนถึงเฮโรอีน และมีการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น การปล้น การทำร้ายผู้ที่สุจริต เพียงเพื่อต้องการแย่งชิงทรัพย์สินเงินทองไปบำบัดความต้องการยาเสพติดของตน หรือมีการมั่วสุมผู้ที่ติดยาเสพติดด้วยกัน คบคิดกันทำมิชอบ ก่อความสงบสุขของสังคม

2. ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน กัญชา กระท่อม แอมเฟตามีน บาร์บิทูเรต แอล.เอส.ดี และ สารระเหย

3. สาเหตุของปัญหายาเสพติด เกิดจากสิ่งต่อไปนี้

- 3.1 ความอยากรู้อยากทดลอง
- 3.2 ถูกผู้อื่นชักชวนหรือหลอกลวงให้เสพ
- 3.3 เสพด้วยความคึกคะนอง
- 3.4 เสพเพื่อแก้ปัญหาความกลัดกลุ้มอันมีสาเหตุต่าง ๆ ทั้งส่วนตัวและปัญหา

ทางบ้าน

4. มาตรการป้องกันและการแก้ไข

- 4.1 เผยแพร่ความรู้เรื่องสิ่งเสพติดแก่เยาวชน พ่อ แม่ ผู้ปกครองอย่าง

กว้างขวาง

- 4.2 ให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับทางบ้านเมืองในกิจกรรมการป้องกันสิ่งเสพติด
- 4.3 สำหรับนักเรียนทางบ้านและโรงเรียนต้องร่วมมือกันสอดส่องดูแลภาวะ

การติดยาของเด็กอย่างใกล้ชิด

- 4.4 การรักษาผู้ติดยานอกจากจะใช้วิธีการทางการแพทย์แล้ว ต้องเน้นเรื่องการฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้หายแล้วมีงานทำและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียนโดยครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาลังคมที่น่าสนใจ ในขณะนั้นพร้อมทั้งให้นักเรียนดูภาพจากข่าวที่เกิดขึ้นเพราะปัญหาเสพติด และให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่เกี่ยวข้องกับผลจากยาเสพติดที่นักเรียนได้รับฟังมามากที่สุด ว่าจากข่าวเหล่านั้นนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร และมีความคิดเห็นอย่างไร

1. เสนอปัญหา ครูให้นักเรียนชมวิดีโอเรื่องเล่นกับไฟ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ยาเสพติดแสดงให้เห็นถึงภัยที่ได้รับจากการติดยาเสพติดตลอดจนผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ผู้ที่ค้ายาเสพติด รวมทั้งให้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบเรียนสังคมศึกษา ของสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช หน้า 52 - 54 เรื่อง ปัญหาเสพติด และให้ศึกษาจากเอกสารประกอบการ เรียน เรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับบุหรี่ ตอบคำถามในแบบฝึกทักษะ เสนอปัญหาโดยให้ศึกษา จากเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะรู้..." และตอบปัญหาในแบบบันทึกรายการ

2. ตัดสินใจการกระทำ จากกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะรู้..." ให้นักเรียนตัดสินใจการกระทำด้วยตนเองตามประเด็นตอนท้ายของกรณีตัวอย่าง โดยมีลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดทางเลือก ถ้านักเรียนตกอยู่ในสภาพเช่น สมศักดิ์ จากเรื่อง "กว่าจะรู้..." นักเรียนจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร ให้นักเรียนเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลาย ๆ ทางในข้อ 2.1 ให้นักเรียนเลือกเฉพาะทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดเพียงทางเลือกเดียวพร้อมทั้งบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาผล จากทางเลือกที่นักเรียนได้เลือกแล้วในข้อ 2.2 ให้นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกที่ตนได้เลือกแล้วบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 - 7 คนโดยวิธีการจับฉลากสีเข้ากลุ่มตามสี แต่ละกลุ่มรับบัตรกำหนดงาน เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะรู้..." และแบบบันทึกมติกลุ่ม ดำเนินการเลือกประธาน เลขานุการ และผู้รายงาน ประธานของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยตามประเด็นในบัตรกำหนดงานกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนร่วมอภิปราย นักเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มแต่ละคนเสนอความคิดเห็นตามข้อสรุปที่ตนได้จากข้อ 2.2 และ ข้อ 2.3 เลขานุการกลุ่มสรุปบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล ประธานกล่าวสรุปมติกลุ่มให้สมาชิกทุกคนได้ทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงเหตุผล ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงาน รายงานผลการอภิปรายของกลุ่มตนเองเพื่อนร่วมชั้น ครบทุกกลุ่มแล้วครูให้นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหา เสนอติดตามกรณีตัวอย่างด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง พร้อมบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนทั้งชั้นร่วมกันอภิปราย เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาจากกรณีตัวอย่างเรื่องกว่าจะรู้ นักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางที่ตนเห็นว่าเหมาะสมในการใช้เพื่อแก้ไขปัญหาจากกรณีตัวอย่างบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้รับจากการศึกษาเรื่องปัญหา ยาเสพติด โดยให้นักเรียนร่วมกันเสนอแนะแนวทางในการที่จะใช้ในการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ตลอดจนการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปราศจากปัญหา ยาเสพติด ครูสรุปจากข้อเสนอแนะที่นักเรียนร่วมกันสรุป

สื่อการเรียนการสอน

1. วิดีทัศน์เรื่องเล่นกับไฟ
2. กรณีตัวอย่าง เรื่อง "กว่าจะรู้...."
3. แบบฝึกทักษะ
4. แบบบันทึกรายการ
5. แบบบันทึกมติดกลุ่ม
6. ภาพข่าวจากปัญหา ยาเสพติด
7. เอกสารประกอบการเรียนเรื่องที่นำเสนอเกี่ยวกับบุหรี่
8. แบบเรียนสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401

การวัดผลและประเมินผล

1. จากการอภิปรายกลุ่ม
2. จากการตอบคำถามในแบบฝึกทักษะ
3. จากการตอบคำถามในแบบบันทึกรายการ และแบบบันทึกมติดกลุ่ม

กรณีตัวอย่าง
"กว่าจะรู้...."

อ้อด....อ้อด....อ้อด ๆ ๆ ๆ

เสียงอ้อดดังขึ้นท่ามกลางความเงียบของคืนนั้น มันเป็นเสียงที่ทุกคนเคยชินเสียแล้วเพราะมันเกิดขึ้นทุก 15 นาที จนแทบไม่มีใครสนใจ เพราะรู้ ๆ กันอยู่แล้วว่าคนไข้เตียง 2 ขอยาแก้ไอ ไม่ก็ยานอนหลับ แต่มันก็เป็นความรับผิดชอบของพยาบาลที่ต้องไปดูตามหน้าที่

"คุณสมศักดิ์....มีอะไรหะคะ"

"ไม่น่าถาม ก็ยานอนหลับนะซี"

"คุณได้ยาแล้วนี่คะ ตอนสี่ทุ่มของทุกคืน"

"งั้นผมขอพรี่ลักมวน แล้วผมจะหลับ"

"คุณสมศักดิ์....."

"พอ ๆ คุณไม่ต้องมาอธิบายโทษของบุหรี่ให้ผมฟังอีก ผมสูบมา 20 ปีแล้วไม่เห็นตายเลย"

พูดเสร็จก็ลุกขึ้นไปรีดไต้ข้างเตียงคงหาบุหรี่ที่แอบซ่อนเอาไว้ ดู ๆ แล้วก็นำสมเพทที่ขายอายุเพียง 34 ปีจะจบชีวิตลงในไม่ช้า เขาจะรู้หรือไม่หน่ว่าผลการเอ็กซเรย์ของเขามันเลวร้ายแค่ไหน

"นี่ คุณพยาบาล ถ้าไม่ช่วยกันจะไปไหนก็ไปเถอะ"

"คุณสมศักดิ์คะ ฉันคิดว่าคุณคงไม่ต้องการบุหรี่หรือหะคะ คุณมีเรื่องกังวลใจหรือเปล่าฉันช่วยคุณได้มัย....."

"ไม่....ไม่มีใครช่วยผมได้หรอก มันสายเกินไปเสียแล้ว"

เขาหยุดดื่ม น้ำ แล้วจ้องหน้าดิฉันก่อนเล่าต่อไปว่า

"คุณคงไม่รู้หรอกว่าผมเป็นลูกชายคนเดียวของพ่อแม่เชียวนะ พ่อแม่ผมรวยเสียด้วยไอ้ผมทุกอย่าง ไม่มีใครคาดคิด เนื่องจากเขาอยากให้ลูกชายมานานแล้วและเขาได้ผมสมใจ

เขาเลี้ยงผมอย่างเอาใจใส่ ตามใจ อยากรได้อะไรผมจะได้ทุกอย่าง เมื่อเรียนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาพ่อแม่เริ่มเปลี่ยนไปเขารุ่นวายแต่กับธุรกิจของเขา เขาไม่มีเวลาสำหรับผม แม้แต่น้อยนิด จะปรึกษาอะไรยามมีปัญหาก็ไม่มีเวลา ผมหันไปคบเพื่อนมาก ๆ เพราะเพื่อนช่วยให้ผมหายเหงา ผมต้องการความรักความเอาใจใส่กันบ้าง แต่ผมไม่เคยได้รับ สิ่งที่ผมได้รับคือตัวเลขที่พ่อแม่หามาเติมให้ผมเติมที่ในบัญชีเงินฝากเท่านั้น ผมคบเพื่อนแรก ๆ ก็ไม่รู้หรอกนะว่าบุหรีเป็นอย่างไรรักลองสอบถามอย่างเพื่อน ๆ มารู้อีกทีผมกลายเป็นสิ่งห่อหุ้มกันไปแล้ว เวลาคลุ้ม ๆ ผมจะสูบนันได้ถึง 20-25 มวน เขียวนะคุณ

จนกระทั่งถึงวันนี้ ผมถึงได้แน่ใจว่าการเจ็บป่วยออก ๆ แอด ๆ ไอเรื้อรังมานานคงเป็นผลมาจากการสูบบุหรี่แน่นอน พอเวลาผ่านไปประสบการณ์มันก็สอนเรา แต่กว่าจะรู้มันก็สายเกินแก้ไขเสียแล้ว ผมอยากเริ่มต้นชีวิตใหม่ แต่ผมคงไม่มีโอกาสอีกแล้ว เอาละคุณพยาบาลผมไม่ขอยานอนหลับอีกแล้วละ ผมสบายใจ ขอคนที่ฟังเรื่องของผม ผมง่วงแล้วละ”

ฉันนั่งฟังเขาเล่าถึงชีวิตที่ผ่านมาคล้ายละครชีวิตที่แสนเศร้า ด้วยความหดหู่ใจ อดใจจากคนหนุ่มวัยนี้น่าจะเป็นวันที่เริ่มต้นแห่งชีวิตที่สดใส อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น แต่เขากลับใช้ชีวิตอยู่ในโรงพยาบาลเพื่อรอวันสุดท้ายแห่งชีวิต ในสถานการณ์เช่นนี้ถ้าฉันเป็นเช่นเขาฉันควรจะทำอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาวีชีวิตในครั้งนี้ช่วยฉันคิดหน่อยสิคะ

บัตรกำหนดงาน

1. ประชุมกลุ่ม เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ประธานเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายจากเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะรู้...." สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เลขานุการกลุ่มบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม และประธานกล่าวสรุปแนวคิดให้สมาชิกทุกคนทราบ สมาชิกกลุ่มทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4
2. ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงานรายงานผลอภิปรายกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนแต่ละคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอีกครั้ง บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5
3. นักเรียนสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

แบบฝึกทักษะ
เรื่องปัญหาเสพติด

1. สรุปความรู้ที่ได้รับจากเอกสารประกอบความรู้และเรื่องที่ศึกษา

.....

2. เรื่องที่ศึกษาสัมพันธ์กับปัญหา

.....

3. สภาพทั่วไปของปัญหาคือ

.....

4. สาเหตุของปัญหาเกิดจาก

.....

5. ข้อเสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

.....

เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง เรื่อง ที่น่าสนใจเกี่ยวกับบุหรี่

บุหรี่ประกอบด้วย - ใบยาสูบ

- กระดาษมวนยา

ใบยาสูบเริ่มเข้าไปแพร่หลายในทวีปยุโรป หลังจากทีโคลัมบัสไปพบเห็นการใช้ยาสูบในทวีปอเมริกาเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว ในปัจจุบันสังคมยังถือว่า การสูบบุหรี่ไม่ใช่ของเสียหายและอุตสาหกรรมใบยาสูบและบุหรี่ยังทำรายได้มากแก่ประเทศชาติ บุหรี่และยาสูบจึงยังคงแพร่หลายไปทั่วโลกในขณะนี้

ใบยาสูบที่ใช้ทำบุหรี่ ยาสูบ ชีการ์ ประกอบด้วย - ทาร์ล หรือน้ำมันดิบ - นิโคติน - สารประกอบอื่น ๆ เช่น ไบรอน แปปิ แร่ธาตุต่าง ๆ ในดินที่ใช้เพาะปลูกใบยา

เมื่อท่านสูบบุหรี่จะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง

1. ส่วนของบุหรี่ยี่ที่ลุกไหม้ จะมีอุณหภูมิสูงขึ้นอย่างมาก ส่วนของกล้องยาสูบ และชีการ์จะมีอุณหภูมิสูงขึ้นมากเช่นกัน ควันบุหรี่ยี่ตอนปลายที่เผาไหม้ และระเหยมีส่วนประกอบของนิโคติน น้ำมันดิบ คาร์บอนมอนออกไซด์ คาร์บอนไดออกไซด์ ไฮโดรเจนซัลไฟด์ แอมโมเนีย

ไฮโดรเจนไซยาไนด์

ทาร์ลหรือน้ำมันดิบ จะปรากฏในรูปต่าง ๆ กันหลายร้อยชนิด ขณะที่มีการเผาไหม้กระดาษและใบยามีสารซึ่งเชื่อกันว่า ทำให้เซลล์เปลี่ยนแปลงเป็นมะเร็งได้

2. ควันบุหรี่ยี่ที่เราสูบเข้าไป ผ่านทางเดินอากาศจนถึงปอดประกอบด้วยแก๊ส สารที่เป็นของเหลวและจำนวนของสารประกอบซึ่งขึ้นกับชนิดของยาสูบ อันตรายที่เกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับ

อัตราการสูบ จำนวน ระยะที่สูบ วิธีการสูบ

บุหรี่ยี่ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายดังนี้

- ผู้ที่สูบบุหรี่ยี่วันละ 10 มวน จะมีโอกาสเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจตีบได้ง่าย
- ผู้สูบบวันละซองจะเป็นมะเร็งปอดมากกว่า ผู้ที่ไม่สูบ 10 เท่า

ควันบุหรี่ยี่

เมื่อจดับบุหรี่ยี่ให้เป็นควัน มีส่วนประกอบและเป็นอันตรายดังนี้

นิโคติน - ทำให้หลอดเลือดตีบตัน

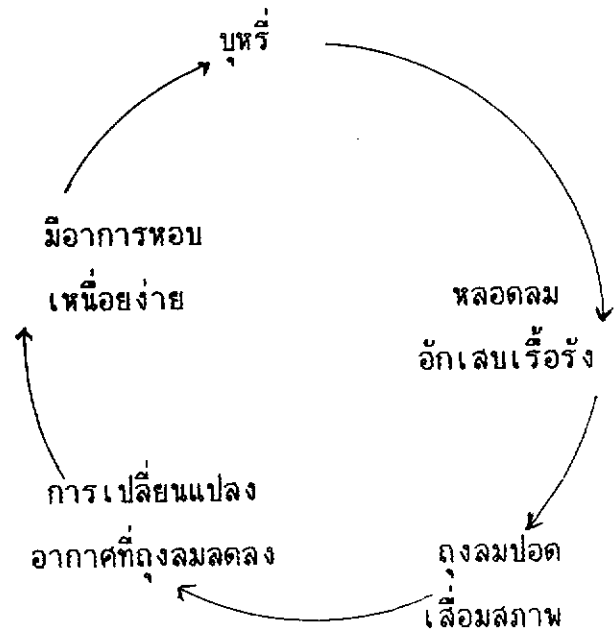
- ทำให้เกิดโรคหัวใจ
- กระตุ้นระบบประสาท

ทาร์ส (น้ำมันดิน) เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดมะเร็งปอดและอื่น ๆ

คาร์บอนมอนอกไซด์ จะไปรวมกับฮีโมโกลบินของเม็ดเลือดแดงทำให้ร่างกายได้รับออกซิเจนน้อยลง ไนโตรเจนไดออกไซด์ และไฮโดรเจนไซยาไนด์ ทำลายเยื่อหลอดลม

ฯลฯ พิษภัยของบุหรี่ที่มีต่อผู้สูบ และผู้ใกล้ชิด

- หน้าเหี่ยวแก่เร็ว
- โรคถุงลมปอดโป่งพอง
- มะเร็งปากและลำคอ
- มะเร็งหลอดอาหารกระเพาะอาหาร
แผลในกระเพาะอาหาร
- มะเร็งกระเพาะปัสสาวะและอื่น ๆ
- สมองเสื่อม
- เส้นเลือดหัวใจตีบ
- มะเร็งปอด
- เส้นเลือดที่แขนขาตีบตัน

บุหรีกับโรคหัวใจและหลอดเลือด

- นิโคตินจะกระตุ้นให้ต่อมหมวกไตหลั่งสารเอพิเนฟริน ทำให้หัวใจเต้นเร็ว ความดันเลือดสูงหลอดเลือดเล็ก ๆ ตามแขน ขา กระเพาะอาหารและลำไส้บีบรัดตัว ทำให้เกิดอาการใจสั่น เบื่ออาหาร ท้องแน่นอึด สมอมนิ่ง
- ทำให้หลอดเลือดตีบแข็ง และเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจตีบได้ง่าย
- ถ้าสูบบุหรี่เป็นเวลานาน ทำให้เกิดโรคหัวใจขาดเลือด และตายเนื่องจากหัวใจวาย

แนวทางในการเลิกสูบบุหรี่

การเลิกสูบบุหรี่มีใช้เรื่องยากและมีใช้เรื่องง่าย แต่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่น เศรษฐกิจสังคม ยังช่วยลดงบประมาณของประเทศที่จะนำมาใช้ใน เรื่องความเจ็บป่วย ความพิการและความตายที่มีสาเหตุจากบุหรี เป็นการเพิ่มสมรรถนะและคุณภาพในการทำงานอีกด้วยในสังคมปัจจุบันการสูบบุหรี่จะทำให้สังคมไม่ยอมรับพฤติกรรมเพราะได้ทราบถึงอันตรายของบุหรีกันมาก จึงทำให้สังคมต่อต้านบุหรีเพราะเป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้อื่นในการที่จะได้รับอากาศบริสุทธิ์ ทั้งยังจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนที่จะไม่ริเริ่มสูบบุหรี่ เพื่อจะได้ขจัดปัญหาต่าง ๆ เช่น ความเจ็บป่วย การเกิดเพลิงไหม้อาคารบ้านเรือน ความสกปรกที่เกิดจากการทิ้งเศษบุหรี มลภาวะของสภาพแวดล้อมจากควันในสถานที่แออัด อากาศถ่ายเทไม่ดีเป็นเหตุให้ผู้ที่อยู่ในห้องได้ความพิษจากบุหรี

ก่อนอื่นท่านควรตัดสินใจแล้วอย่างจริงจังในการเลิกสูบบุหรี่โดยสัญญากับตัวเอง และตั้งใจปฏิบัติตามขั้นตอนหรือแผนการดังต่อไปนี้

1. มีจิตใจที่มั่นคง ตั้งใจแน่วแน่ที่จะเลิกสูบบุหรี่เตือนตัวเองเสมอถึงโทษที่จะได้จากบุหรี่ที่ทำให้เกิดโรคร้าย
2. ทำบันทึกวันแรกที่ท่านคิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ และสาเหตุความล้มเหลว
3. หาโอกาสกำหนดวันเช่นเลือกวันที่จะเลิกสูบบุหรี่ให้ได้ ใช้วันสำคัญทางศาสนา หรือวันที่มีความหมายสำหรับตัวท่าน เช่น วันเกิดลูก วันแต่งงาน
4. นำอุปกรณ์การสูบบุหรี่ทิ้งให้หมด
5. ประกาศหรือบอกเล่าแก่ภรรยาหรือสามี เจ้านาย ญาติสนิทมิตรสหาย ถึงการตัดสินใจครั้งนี้ เพราะคนเหล่านั้นจะเป็นกำลังใจที่สำคัญในการสนับสนุนท่านให้เลิกสูบบุหรี่
6. ให้อุปกับตัวเองดัง ๆ ว่า "ฉันเลือกที่จะไม่สูบบุหรี่" เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้จิตใจท่านเข้มแข็งมากขึ้น
7. หลีกเลียงจากสังคมหรือกลุ่มที่สูบบุหรี่
8. เปลี่ยนแปลงนิสัยบางอย่างที่ท่านปฏิบัติทุกวันเพื่อให้ท่านจะไม่กลับไปหานิสัยเดิมที่ท่านสูบบุหรี่อีก
9. หลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้วควรล้างปากแปรงฟันขัดคราบหรือล้างสีกปรกออก
10. หลีกเลียงอาหารหนักและไขมันควรรับประทานอาหารอ่อนย่อยง่ายอาหารจำพวกผัก และผลไม้ให้มาก

แผนการสอนที่ 7

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา สังคมศึกษา

รหัสวิชา ส 401

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ปัญหามลภาวะ

เวลาเรียน 2 คาบ

ความคิดรวบยอด สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเกิดจาก การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ปราศจากความระมัดระวัง ทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อม เป็นพิษ อันมีผลกระทบถึงสุขภาพและชีวิตมนุษย์ มนุษย์จึงควรที่จะศึกษาแนวทางป้องกันและ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนอธิบายความหมายของมลภาวะได้
2. นักเรียนจำแนกประเภทของมลภาวะได้
3. นักเรียนอธิบายสภาพปัญหามลภาวะได้
4. นักเรียนบอกสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามลภาวะได้
5. นักเรียนเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลภาวะได้

เนื้อหา

1. ความหมายมลภาวะ หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต จับต้องได้หรือไม่ได้มองเห็นได้หรือมองเห็นไม่ได้ โดยมนุษย์ในสังคมทำให้เป็นพิษ หรือเป็นพิษด้วยตัวมันเอง
2. ประเภทของมลภาวะ
 - 2.1 มลภาวะทางอากาศ
 - 2.2 มลภาวะทางน้ำ
 - 2.3 มลภาวะทางดิน
 - 2.4 มลภาวะทางเสียง

3. สาเหตุของปัญหาหมอลภาวะ ที่สำคัญ

- 3.1 การปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมให้ไหลลงสู่แม่น้ำลำคลอง
- 3.2 ประชาชนทิ้งสิ่งของลงสู่แม่น้ำ
- 3.3 การให้ยาปราบศัตรูพืชเกินความพอดี
- 3.4 เขม่าจากโรงงานหรือจากท่อไอเสียรถยนต์

4. แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหามลภาวะ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนดูวิดีโอเรื่อง มนุษย์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุปกล่าวถึงเรื่องสิ่งเจือปนในอากาศ ผลจากอากาศเป็นพิษ ผลเสียของน้ำเน่า ผลที่เกิดจากดินเสีย ครูซักถามนักเรียนถึงเรื่องสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุใด

ขั้นสอน

1. เสนอปัญหา ให้นักเรียนชมวิดีโอเรื่อง "ขอเวลานอก" ซึ่งกล่าวถึงสภาพปัญหาของกรุงเทพมหานคร และให้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบเรียนสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 ของไทยวัฒนานาธิหน้า 57-58 และเสนอกรณีตัวอย่างเรื่องนี้หรือชีวิต ให้นักเรียนศึกษา

2. ตัดสินใจกระทำ จากกรณีตัวอย่างที่ให้นักเรียนศึกษา ให้นักเรียนตัดสินใจตัดสินใจกระทำและตอบคำถามตามประเด็นคำถามตอนท้ายของกรณีตัวอย่าง โดยมีลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจดังนี้

2.1 กำหนดทางเลือก นักเรียนเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทางในการแก้ไขปัญหา เช่น ทางเลือกที่ 1 ลาออกจากงานไปหางานทำใหม่ ทางเลือกที่ 2 คงทำงานนั้นต่อไป พร้อมบอกเหตุผลในการเลือก บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลาย ๆ ทางในข้อ 2.1 ให้นักเรียนเลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด 1 ทางเลือก พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการเลือกทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาผล จากทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้วในข้อ 2.2 ให้นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสีย ของทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึก รายการ หมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 - 7 คน โดยวิธีการจับฉลากหมายเลข ใครได้หมายเลขเดียวกันเข้าร่วมกลุ่มเดียวกัน แต่ละกลุ่มรับบัตรกำหนดงาน เอกสารกรณีตัวอย่างแบบบันทึกมติกกลุ่ม ดำเนินการเลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ประธานเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อย สมาชิกแต่ละคนเป็นผู้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหามาตามแนวคิดที่ตนได้เลือกแล้วในข้อ 2.2 และ ข้อ 2.3 เสนอต่อกลุ่ม เลขานุการสรุปบันทึกในแบบบันทึกมติกกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล ประธานกล่าวสรุปแนวคิดของกลุ่มให้สมาชิกทุกคนรับทราบอีกครั้ง สมาชิกทุกคนบันทึกมติกกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงเหตุผล ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงาน รายงานมติกกลุ่มที่ได้จากการอภิปรายต่อเพื่อร่วมชั้น ครบทุกกลุ่มแล้ว ครูให้นักเรียนทุกคนตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอีกครั้ง พร้อมบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนทั้งชั้นร่วมกันอภิปรายสรุปเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหามาตามกรณีตัวอย่างเรื่อง "นี้หรือชีวิต" นักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางปฏิบัติตน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหามาตามกรณีตัวอย่าง บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปอีกครั้งถึงสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหามลภาวะที่เกิดขึ้นในสังคม โดยสรุปในประเด็นที่บุคคลในสังคมควรปฏิบัติตนเช่นไร เพื่อช่วยในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ตลอดจนแนวทางที่จะช่วยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นลดน้อยลง

สื่อการเรียนการสอน

1. สไลด์เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
2. วิดิทัศน์ เรื่องขอเวลาออก
3. แบบเรียนสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 ของไทยวัฒนาพานิช
4. กรณีตัวอย่างเรื่องนี้หรือชีวิต
5. แบบบันทึกรายการ
6. แบบบันทึกมติกลุ่ม
7. บัตรกำหนดงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. จากการตอบคำถามในแบบบันทึกรายการ และแบบบันทึกมติกลุ่ม
2. จากการอภิปรายกลุ่มย่อย
3. จากการรายงาน

กรณีตัวอย่าง เรื่องนี้หรือชีวิต

รังสิตปัจจุบันเป็นเขตขยายตัวทางอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีโรงงานต่าง ๆ สร้างขึ้นมากมายทำให้เป็นการสร้างงานให้กับคนไทยจำนวนไม่น้อย วิชิตและราศรี สองสามีภรรยาอพยพหนีภัยแล้งจากต่างจังหวัดมาอาศัยอยู่ที่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้สมัครเข้าทำงานโรงงานฟอกหนังสัตว์ที่รังสิต โดยวิชิตทำหน้าที่ในการควบคุมเครื่องจักร และนางราศรีภรรยาทำหน้าที่ในการผสมสารเคมีในการฟอกหนังสัตว์ โซเดียมไฮดรอกไซด์และฟลอมาลิน) ทั้งสองทำงานในโรงงานวันละ 10 ชั่วโมงเป็นเวลาจนถึง 10 ปีแล้ว ทุกวันเขาทั้งสองและคนงานอื่น ๆ จะต้องได้ยินเสียงเครื่องจักรมีเสียงดัง และจุมกยังต้องดมกลิ่นสารเคมีที่ใช้ฟอกหนังสัตว์ โดยปราศจากเครื่องป้องกันแต่ประการใด แม้บรรดาคนงานทั้งหลายเคยขอร้องให้เจ้าของโรงงานจัดหาอุปกรณ์สำหรับความปลอดภัยต่าง ๆ มาให้คนงานใช้ แต่ก็ไม่เคยมีใครสนใจ นอกจากนี้วันและเขม่าจากโรงงานยังสร้างความรำคาญให้กับชาวบ้าน รวมตลอดทั้งน้ำเสียที่ถูกระบายลงสู่คลองหลังโรงงานจนเกิดน้ำเน่าเสีย จนชาวบ้านแถบนั้นไม่สามารถนำน้ำไปใช้ในการเกษตรได้สัตว์น้ำก็อาศัยอยู่ไม่ได้ เพราะในน้ำมีสารเคมีเจือปนอยู่จำนวนมาก ปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนในที่สุด วิชิต และราศรีเกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน มึนศีรษะ และรู้สึกว่ารำกายอ่อนเพลีย เขาทั้งสองไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกาย แพทย์แนะนำว่า ในร่างกายของบุคคลทั้งสองมีสารเคมีสะสมอยู่มาก ตลอดจนการทำงานของตับไต สมองที่จะหยุดพักผ่อนและหางานอื่นทำ สำหรับวิชิตและราศรี โอกาสหางานอื่นทำคงเป็นไปได้ยาก เพราะความรู้ระดับชั้น ป.6 คงหางานใหม่ได้ยาก เขาทั้งสองจะแก้ปัญหาอย่างไรดี

บัตรกำหนดงาน

1. ประชุมกลุ่ม เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ประธานเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย ประเด็นในตอนท้ายของกรณีตัวอย่างเรื่องนี้หรือชีวิต สมาชิกทุกคนร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเลขานุการบันทึกในแบบบันทึกมติกลุ่ม ประธานกล่าวสรุปมติกลุ่มให้สมาชิกทุกคนทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4
2. ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มรายงานมติกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนแต่ละคนสรุปทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใหม่อีกครั้ง บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5
3. นักเรียนสรุปแนวทางในการปฏิบัติตนที่ช่วยในการแก้ไขปัญหา บันทึกในแบบบันทึกรายการหมายเลข 6

แผนการสอนที่ 8

แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิชา สังคมศึกษา

รหัสวิชา ส 401

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ปัญหาโรคเอดส์

เวลาเรียน 2 คาบ

ความคิดรวบยอด โรคเอดส์เป็นโรคที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ถ้าขาดการควบคุมป้องกันที่ดีพอจะทำให้ผู้เป็นโรคเอดส์ทวีจำนวนมากขึ้น นับว่าเป็นอันตรายต่อประเทศชาติอย่างมาก เพราะทำให้สูญเสียทรัพยากรมนุษย์ และกำลังคนของประเทศในการรักษาเลี้ยงดู นอกจากนี้ยังทำให้เกิดปัญหาครอบครัว และปัญหาทางจิตใจซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงสาเหตุและหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง ตลอดจนมีการติดตามผล

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกสาเหตุของปัญหาโรคเอดส์ได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายถึงอาการของผู้เป็นโรคเอดส์ได้
3. นักเรียนสามารถอภิปรายถึงลักษณะการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในสังคม

ไทยได้

4. นักเรียนสามารถเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคเอดส์ในสังคม

ไทยได้

เนื้อหา

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคเอดส์และสถิติที่พบผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย
2. สาเหตุหรือที่มาของปัญหาโรคเอดส์
 - 2.1 จากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเป็นตัวการ

สำคัญในการแพร่เชื้อ

2.2 การขาดความรู้และความตระหนักในความร้ายแรงของปัญหา เช่น การไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคเอดส์หรือทราบแต่ไม่ตระหนักถึงความร้ายแรงของปัญหา เป็นต้น

2.3 นโยบายของรัฐบาล พบว่าช่วงหนึ่งทางการไม่ยอมรับความร้ายแรงของปัญหาโรคเอดส์ เนื่องจากเกรงว่าจะเสียภาพพจน์ของประเทศ สูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวทำให้การรณรงค์เรื่องเอดส์ไม่เต็มที่

2.4 ความยากจน ซึ่งบีบบังคับให้ต้องมีอาชีพขายบริการ ทำให้ต้องรับเชื้อเอดส์และถ่ายทอดเชื้อเอดส์ให้กับผู้อื่นต่อไป

2.5 ปัญหายาเสพติด ได้แก่การใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันก็มีส่วนทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรค

2.6 ค่านิยมไม่ถูกต้อง เช่น ชายชอบเที่ยวบริการ

3. วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.1 ให้การศึกษาแก่ประชาชน

3.2 รัฐต้องให้สวัสดิการที่ดีแก่ประชาชน

3.3 มีการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาลังคม

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ ครูสนทนากับนักเรียนถึงข่าวที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ อันเป็นภัยที่ทุกคนหวาดกลัวกันมากที่สุดในยุคปัจจุบันและให้นักเรียนได้เล่าถึงข่าวที่นักเรียนทราบเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ในที่ต่าง ๆ เพื่อนำแนวคิดสู่ความร้ายแรงของปัญหาโรคเอดส์ พร้อมทั้งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อข่าวเหล่านี้ว่า นักเรียนมีความคิดเห็น และมีความรู้สึกอย่างไรบ้างต่อปัญหาโรคเอดส์

ขั้นตอน

1. เสนอปัญหา ให้นักเรียนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยให้นักเรียนชม วิดีทัศน์เรื่องมหันตภัยเอดส์ ให้ศึกษาจากแบบเรียนสังคมศึกษาหน้า 58 - 60 และให้ ศึกษาสภาพปัญหาจากเอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่องของอาทิตย์ โดยให้นักเรียนศึกษาปัญหาด้วย ตนเอง และตอบคำถามในแบบบันทึกรายการ

2. ตัดสินใจการกระทำ จากกรณีตัวอย่าง เรื่องของอาทิตย์ ให้นักเรียนตัดสินใจการ กระทำ ถ้าหากนักเรียนเป็นอัญชัญ ที่มีน้องและหลานที่สงสัยว่าจะเป็นโรคเอดส์ นักเรียน จะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาคืออย่างไร โดยมีลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจตามลำดับนั้น ตอนดังนี้

2.1 กำหนดทางเลือก ให้นักเรียนกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา โดย เสนอทางเลือกหลาย ๆ ทาง เช่น ทางเลือกที่ 1 พาไปพบแพทย์เพื่อตรวจให้มั่นใจ ทาง เลือกที่ 2 หาที่พึ่งทางใจให้โดยการพาไปทำบุญเสดาะเคราะห์ ทางเลือกที่ 3 ปลอบใจ เขาว่าไม่เป็นอย่างแน่นอนและไม่ควรพบแพทย์ เป็นต้น บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 1

2.2 เลือกเฉพาะทางเลือกที่เหมาะสม จากทางเลือกที่นักเรียนเสนอหลาย ๆ ทางให้นักเรียนเลือกเฉพาะทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดเพียงทางเดียว พร้อมทั้งบอก เหตุผลในการเลือกทางเลือกนั้น บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 2

2.3 เลือกหลังจากการพิจารณาผล จากทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้ว ในข้อ 2.2 ให้นักเรียนคาดการณ์ถึงผลดี และผลเสียของทางเลือกนั้น บันทึกในแบบ บันทึกรายการ หมายเลข 3

3. อภิปรายกลุ่มย่อย ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 - 7 คน โดยวิธีการจับ ฉลากสี เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน ประธานเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายตาม ประเด็นตอนท้ายของกรณีตัวอย่าง เรื่องของอาทิตย์ สมาชิกของกลุ่มแต่ละคนเสนอแนวคิด ตามแนวคิดที่ตนได้สรุปแล้วในข้อ 2.2 และ 2.3 เลขานุการกลุ่มบันทึกในแบบบันทึกกลุ่ม

4. การยึดมั่นเหตุผล ประธานกล่าวสรุปมติกลุ่มและแจ้งให้สมาชิกทุกคนรับทราบถึงมติกลุ่ม สมาชิกทุกคนบันทึกมติกลุ่มในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 4

5. การแสดงเหตุผล ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่รายงาน รายงานผลการอภิปรายกลุ่มต่อเพื่อนนักเรียนในชั้นจบทุกกลุ่มแล้ว ครูให้นักเรียนทุกคนตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองใหม่อีกครั้ง พร้อมบอกเหตุผล บันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 5

6. การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายทั้งชั้นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหจากกรณีตัวอย่างเรื่องของอาทิตย์ ว่าจะมีแนวทางในการปฏิตนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้อย่างไร นักเรียนแต่ละคนสรุปแนวทางปฏิบัติตนในแบบบันทึกในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 6

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปอีกครั้งในเรื่องแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหารอคเอดส์ในสังคมทั่วไป ว่าจะมีแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาด้อย่างไรบ้าง เพื่อว่ารอคเอดส์จะไม่ทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอันจะส่งผลถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสงบสุข

สื่อการเรียนการสอน

1. วิดีทัศน์เรื่องมหันตภัยเอดส์
2. กรณีตัวอย่างเรื่องของอาทิตย์
3. แบบเรียนสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 401 ของทวพ.
4. แบบบันทึกรายการ
5. แบบบันทึกมติกลุ่ม
6. บัตรกำหนดงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. จากการอภิปรายตามบัตรกำหนดงาน
2. จากการตอบคำถามในแบบบันทึกรายการ
3. จากการอภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปรายทั้งชั้น

กรณีตัวอย่าง เรื่องของอาทิตย์

อาทิตย์เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อแห่งหนึ่งในประเทศไทย ในวันแข่งขันกีฬาระหว่างมหาวิทยาลัยเขาได้รับชัยชนะเพื่อน ๆ และพี่ ๆ พวกกันไปฉลองความสำเร็จด้วยการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จากนั้นได้พากันไปเที่ยวที่สถานอาบอบนวด แดงน้อยสาวหมายเลข 1 พนักงานอาบอบนวดชักจูงให้อาทิตย์มีเพศสัมพันธ์ด้วย เมื่ออาทิตย์ตกลง เขาก็ถึงการป้องกันการติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ แต่แล้วแดงน้อยกลับพูดกับเขาว่า "กลัวด้วยหรือนี่" ทำให้อาทิตย์ชะงักและไม่สนใจที่จะป้องกันตัวเองอีกเลย

อาทิตย์มีพี่สาวชื่ออัญญากำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ในมหาวิทยาลัยเดียวกันกับอาทิตย์ และมีหลานสาวที่อยู่ด้วยกันอีกคนหนึ่งชื่อโอ๊ เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โอ๊เป็นหลานสาวที่มานักอาศัยอยู่ที่บ้านของอาทิตย์เพราะพ่อแม่ไปราชการที่ต่างประเทศเป็นเวลา 5 ปี บ้านของอาทิตย์อยู่ริมน้ำเวลาน้องโอ๊และน้าอาทิตย์จะไปโรงเรียน จะไปด้วยเรือหางยาวและไปกลับด้วยกันทุกวัน โดยมีคุณยายผ่องศรีนั่งคอยอยู่ที่หัวสะพานที่ทอดออกจากบ้านสู่โป๊ะหน้าบ้าน

เสียงหวูดเรือทำให้ยายผ่องศรีเฝ้าหะเงอรอคอยการกลับมาของลูกและหลาน อาทิตย์ได้ก้าวขึ้นมาแล้ว ขณะกำลังเอื้อมมือไปรับโอ๊ที่กำลังลงมือมาให้อาทิตย์ดึงขึ้นจากเรือ นั้น เรือหางยาวลำหนึ่งแล่นผ่านมาด้วยความเร็วสูงพุ่งแหวกสายน้ำก่อให้เกิดคลื่นซัดตัวเรือที่ลอยเคลื่อนไปจากโป๊ะทำให้อาทิตย์จึงหวั่นตกลงไปในแม่น้ำเจ้าพระยา อาทิตย์ไม่รอช้า ถอดรองเท้าและรีบกระโจนตามน้องโอ๊ไปทันที

ยายผ่องศรีค่อยโล่งใจที่เห็นลูกและหลานถูกคนในเรือช่วยกันดึงขึ้นมาได้ น้องโอ๊หัวแตกเลือดโขก นำไปคลินิกหมอบอกว่าต้องการเลือด อาทิตย์รีบบริจาคเลือดตนเองให้กับน้องโอ๊ ซึ่งรักษาตัวอยู่ไม่นานก็กลับบ้านได้

หลายวันต่อมาไอ้เริ่มรู้สึกตามัว มองไม่เห็นตัวหนังสือในจดหมายของแม่ เมื่อยายพาไปตรวจพบว่าอุบัติเหตุครั้งนี้ ทำให้ไอ้ได้รับความกระทบกระเทือนทางสมอง และประสาทตา ในที่สุดไอ้ก็มองอะไรไม่เห็น ต้องอยู่บ้านไปโรงเรียนไม่ได้ ทุกวันไอ้จะนั่งอยู่กับยาย คอยนำอาหารมาให้ที่บ้านและคอยให้แม่มารับไปอยู่ด้วย สุขภาพของน้องไอ้ทรุดลงเรื่อย ๆ ไม่ค่อยแข็งแรงเจ็บไข้อยู่เสมอ

อาทิตย์ไปสถานอาบอบนวดนั้นอีกครั้ง เมื่อถามหาแดงน้อยสาวบริการ หมายเลข 1 ได้รับคำตอบว่าแดงน้อยตายแล้ว แต่ไม่ทราบว่าตายด้วยโรคอะไร ข่าวเรื่องโรคเอดส์ทำให้อาทิตย์ไปตรวจเลือด หมอแนะนำให้อาทิตย์รักษาสุขภาพและห้ามบริจาคเลือด

อาทิตย์กลับบ้านแล้วเรื่องต่าง ๆ ให้แม่ผ่องศรีฟัง แม่ผ่องศรีได้แต่นั่งน้ำตาไหลพราก อนุญาตให้สาวของอาทิตย์กลับมาได้ทราบเรื่อง อนาคตของอาทิตย์และน้องไอ้หมดสิ้นแล้ว เธอจะช่วยทั้งสองได้อย่างไรดี

บัตรกำหนดงาน

1. ศึกษากรณีตัวอย่างเรื่องของอาทิศย์ พร้อมทั้งตอบคำถามต่อไปนี้
 1. ท่านเข้าใจคำว่า "อนาคตอาทิศย์และน้องไอ้หมดสิ้นแล้ว" อย่างไร อธิบาย
 2. การกระทำของอาทิศย์เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร อธิบาย
 3. ถ้าท่านเป็นอัญหิณีสาวของอาทิศย์และน้ำของน้องไอ้ ท่านจะมีแนวทางในการช่วยเหลือน้องและหลานได้อย่างไร (ข้อ 1 - 2 ตอบในกระดาษขาวที่แจกให้ ส่วนข้อ 3 ทำในแบบบันทึกรายการ หมายเลข 1 - 3)
2. ประชุมกลุ่ม เลือกประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน
3. อภิปรายกลุ่มย่อย ตามประเด็นข้อ 1 - 3 เลขานุการบันทึกในกระดาษขาว และในแบบบันทึกมติกกลุ่ม (เฉพาะข้อ 3)
4. ประธานสรุปมติกกลุ่ม แจ้งให้สมาชิกในกลุ่มทราบ สมาชิกทุกคนบันทึกในแบบบันทึก รายการ หมายเลข 4
5. ตัวแทนกลุ่มนำผลการอภิปรายรายงานต่อเพื่อนร่วมชั้น

ภาคผนวก ข

- 1 ตารางแสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มควบคุม
- 2 ตารางแสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มทดลอง
- 3 ตารางแสดงคะแนนความสามารถในการตัดสินใจ ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มควบคุม
- 4 ตารางแสดงคะแนนความสามารถในการตัดสินใจ ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มทดลอง
- 5 ตารางแสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
- 6 ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจ

ตาราง 5 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มควบคุม

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
1	27	30	3
2	21	27	6
3	19	19	0
4	24	30	6
5	22	24	2
6	21	23	2
7	23	23	0
8	23	24	1
9	28	28	0
10	26	30	4
11	26	31	5
12	18	20	2
13	28	28	0
14	25	24	-1
15	18	20	2
16	21	22	1
17	25	25	0
18	20	21	1
19	17	22	5

ตาราง 5 (ต่อ)

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
20	24	24	0
21	24	24	0
22	19	20	1
23	21	22	1
24	22	28	6
25	12	13	1
26	25	26	1
27	23	22	-1
28	24	28	4
29	16	17	1
30	20	19	-1
31	25	25	0
32	28	27	-1
33	20	25	5
34	22	22	0
35	16	20	4
36	27	29	2
37	21	24	3
38	25	28	3
39	15	16	1
40	24	26	2

ตาราง 6 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มทดลอง

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
1	26	30	4
2	20	30	10
3	28	28	0
4	30	34	4
5	26	31	5
6	30	30	0
7	24	27	3
8	23	23	0
9	14	15	1
10	24	26	2
11	23	31	8
12	28	29	1
13	22	24	2
14	29	32	3
15	28	31	3
16	26	27	1
17	28	31	3
18	32	34	2
19	25	26	1

ตาราง 6 (ต่อ)

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
20	13	26	13
21	28	30	2
22	25	28	3
23	24	28	4
24	24	26	2
25	20	25	5
26	23	29	6
27	24	29	5
28	23	27	4
29	14	16	2
30	18	26	8
31	25	28	3
32	20	20	0
33	18	26	8
34	19	24	5
35	28	28	0
36	20	24	4
37	28	27	-1
38	18	27	9
39	27	27	0
40	27	29	2

ตาราง 7 คะแนนความสามารถในการตัดสินใจ ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)
และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มควบคุม

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
1	7	9	2
2	14	16	2
3	6	9	3
4	19	20	1
5	14	13	-1
6	14	18	4
7	14	20	6
8	18	18	0
9	18	22	4
10	17	18	1
11	17	19	2
12	16	20	4
13	11	8	-3
14	10	15	5
15	15	16	1
16	13	14	1
17	10	13	3
18	14	19	5
19	14	16	2

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
20	20	21	1
21	17	18	1
22	18	21	3
23	14	21	7
24	14	14	0
25	6	9	3
26	10	19	9
27	15	16	1
28	14	14	0
29	8	9	1
30	16	14	-2
31	17	20	3
32	15	19	4
33	11	15	4
34	12	12	0
35	6	13	7
36	14	18	4
37	10	16	6
38	11	12	1
39	7	10	3
40	13	11	-2

ตาราง 8 คะแนนความสามารถในการตัดสินใจ ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)
และทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของกลุ่มทดลอง

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
1	9	19	10
2	15	18	3
3	12	24	12
4	15	19	4
5	21	22	1
6	18	22	4
7	24	28	4
8	11	17	6
9	14	18	4
10	5	11	6
11	16	27	11
12	19	28	9
13	11	14	3
14	22	27	5
15	17	22	5
16	19	26	7
17	18	24	6
18	14	17	3
19	18	21	3

ตาราง 8 (ต่อ)

คนที่	ก่อนเรียน (Pre-test)	หลังเรียน (Post-test)	ผลต่าง (D)
20	14	22	8
21	13	15	2
22	10	15	5
23	20	19	-1
24	16	19	3
25	8	12	4
26	24	20	-4
27	15	22	7
28	23	27	4
29	7	18	11
30	16	21	5
31	16	19	3
32	7	15	8
33	16	20	4
34	16	23	7
35	19	25	6
36	5	22	17
37	20	24	4
38	18	19	1
39	21	29	8
40	19	24	5

ตาราง 9 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1	.50	.28	21	.58	.25
2	.66	.33	22	.80	.38
3	.25	.23	23	.42	.25
4	.72	.31	24	.76	.39
5	.62	.21	25	.73	.29
6	.46	.20	26	.42	.21
7	.76	.39	27	.43	.39
8	.51	.30	28	.56	.29
9	.62	.26	29	.64	.26
10	.45	.23	30	.75	.25
11	.52	.20	31	.57	.31
12	.76	.41	32	.55	.35
13	.66	.33	33	.71	.43
14	.62	.21	34	.66	.33
15	.77	.25	35	.62	.26
16	.53	.38	36	.79	.34
17	.62	.40	37	.39	.23
18	.46	.25	38	.26	.27
19	.52	.32	39	.52	.20
20	.28	.20	40	.60	.21

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน

$$\begin{aligned}
 \Sigma X &= 2526 \\
 \Sigma X^2 &= 66820 \\
 N &= 100 \\
 \Sigma pq &= 7.54 \\
 \text{จากสูตร} \quad S^2_c &= \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)} \\
 &= \frac{100 \times 66820 - (2526)^2}{100(100-1)} \\
 &= \frac{6682000 - 6380676}{9900} \\
 &= 30.4367 \\
 \text{แทนค่าจากสูตร} \quad r_{cc} &= \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\Sigma pq}{S^2_c} \right] \\
 &= \frac{40}{39} \left[1 - \frac{7.54}{30.4367} \right] \\
 &= \frac{40}{39} \times .7523 \\
 &= 0.7715
 \end{aligned}$$

แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น 0.77

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามวัดการตัดสินใจ

สถาน การณ์	ขั้นที่ 1 ปัญหาจาก สถานการณ์	ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูล ที่เป็นประโยชน์	ขั้นที่ 3 ทางเลือก ที่มีอยู่	ขั้นที่ 4 ผลดีและผล เสียของแต่ละ ทางเลือก	ขั้นที่ 5 ตัดสินใจเลือก ทางเลือกที่ เหมาะสม
1	3.05	6.53	3.08	4.67	2.95
2	2.15	4.18	3.68	3.02	2.68
3	1.80	2.04	2.14	8.72	2.22
4	3.77	4.00	1.80	7.25	3.29
5	4.02	8.29	2.19	5.49	2.21
6	5.30	8.29	2.42	4.59	3.52

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการตัดสินใจ โดยใช้สูตร

Pearson Product Moment Coefficient Correlation

$$r_{tt} = \frac{N\Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2} \sqrt{N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2}}$$

เมื่อ $\Sigma X = 1768$

$\Sigma X^2 = 34100$

$\Sigma Y = 1886$

$\Sigma Y^2 = 37972$

$\Sigma XY = 35572$

แทนค่าจากสูตร

$$r_{tt} = \frac{(100 \times 35572) - (1768 \times 1886)}{\sqrt{[100 \times 34100] - (1768)^2} \sqrt{[100 \times 37972] - (1886)^2}}$$

$$= \frac{3557200 - 3334448}{\sqrt{[3410000 - 3125824] [3797200 - 3556996]}}$$

$$= \frac{222752}{\sqrt{[284176] [240204]}}$$

$$= \frac{222752}{\sqrt{6.82602119}}$$

$$= \frac{222752}{261266.5534}$$

$$= .8525$$

แบบสอบถามวัดการตัดสินใจมีค่าความเชื่อมั่น = .85

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางปรีดา ชื่อสกุล วิทยากุล

เกิดวันที่ 15 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2496

สถานที่เกิด บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ต.ควนมะพร้าว อ.เมือง จ.พัทลุง 93000

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 53/151 ซอยสามัคคี ถนนสุขาภิบาล 1 แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10230

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2511 มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) จากโรงเรียนสตรีพัทลุง อ.เมือง จ.พัทลุง

พ.ศ. 2515 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. สูง) จากวิทยาลัยครูยะลา อ.เมือง จ.ยะลา

พ.ศ. 2519 การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา อ.เมือง จ.สงขลา

พ.ศ. 2536 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอน
โดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง

บทคัดย่อ
ของ
ปรีดา วิทยากุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
กันยายน 2536

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่างและโดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 80 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที เท่ากัน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม-สอบก่อน-สอบหลัง (Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการสอนโดยกระบวนการของการทำค่านิยมให้กระจ่าง 2) แผนการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามีค่าความเชื่อมั่น 0.77 4) แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจมีค่าความเชื่อมั่น 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการตัดสินใจของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY ON MATHAYOM SUKSA IV STUDENTS' ACHIEVEMENT AND
DETERMINATIVE ABILITY IN SOCIAL STUDIES THROUGH
THE VALUES CLARIFICATION PROCESS

AN ABSTRACT

BY

PREEDA WITTAYAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
September 1993

The purpose of this study was to compare the study of Mathayom Suksa IV students' achievement and determinative ability in social studies through the values clarification process and through the teacher's manual method of the Senerisory unit General Education Department.

The sample group was 80 Mathayom Suksa IV students studying in Nawamintrachutit School at Buengkum district, Bangkok under the jurisdiction of the Department of General Education in the first semester of the academic year 1993. The sample group was divided into two groups : the experimental group and the control group of 40 students each. The experimental group studied through the values clarification process. The control group studied through the teacher's manual method of the senerisory unit General Education Department. The experimental time was 16 periods, which was 50 minutes each. The Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design was used to experiment the sample group.

The research instruments for data collection consisted of lesson plans of the values clarification process, lesson plans of the teacher's manual method of the senerisory unit General Education Department, Social achievement test with a reliability 0.77 and a determinative ability test with a reliability 0.85. The data were analyzed using the method t-test.

The results of the study were as follow : The social studies achievement between the experimental group and the control group was significant at .01 level. A determinative ability between the experimantal group and the control group was significant difference at .01 level. The posttest determinative ability of experimental group was significant by higher than pretest at .01 level.